

Budget för Region Stockholm 2024

Vänsterpartiet Region Stockholm

Budget 2024 för Region Stockholm (RS 2023-0160)

Vänsterpartiets förslag till beslut

Vänsterpartiet föreslår att regionstyrelsen föreslår att regionfullmäktige beslutar följande.

1. Skattesats för Region Stockholm för 2024 fastställs till 12,56 öre per skattekrona.
2. Resultaträkning för Region Stockholm för 2024 och planåren 2025–2026, fastställs enligt Vänsterpartiets förslag till Budget 2024 för Region Stockholm.
3. Balansräkning för Region Stockholm för 2024 och planåren 2025–2026, fastställs enligt Vänsterpartiets förslag till Budget 2024 för Region Stockholm.
4. Synnerliga skäl åberopas för att upprätta en budget där intäkterna inte överstiger kostnaderna för år 2024 med hänsyn till de högre tillfälliga kostnaderna för värdesäkring av pensionsförpliktelser inom avsättningarna i Region Stockholms balansräkning.
5. Finansieringsbudget för Region Stockholm för 2024 och planåren 2025–2026, fastställs enligt Vänsterpartiets förslag till Budget 2024 för Region Stockholm.
6. Anslag till nämnder och medlemsbidrag till kommunalförbund för 2024 och planåren 2025–2026, fastställs enligt Vänsterpartiets förslag till Budget 2024 för Region Stockholm.
7. Resultatkrav för nämnder, bolag och koncerngemensamma funktioner för 2024 och planåren 2025–2026, fastställs enligt Vänsterpartiets förslag till Budget 2024 för Region Stockholm.
8. Uppdrag till följande nämnder justeras med de uppdrag som återfinns i kapitel 3-9 i Vänsterpartiets förslag till budget 2024 för Region Stockholm.
 - Regionstyrelsen
 - Hälso- och sjukvårdsnämnden
 - Primärvårdsnämnden
 - Trafiknämnden
 - Klimat- och regionutvecklingsnämnden
 - Kulturnämnden
 - Fastighets- och servicenämnden
9. Generella ägardirektiv för Region Stockholms bolag, kompletteras enligt kapitel 10 i Vänsterpartiets förslag till Budget 2024 för Region Stockholm.

10. Bolagsstämoombud uppdras att rösta för antagande av generella ägardirektiv för Region Stockholms bolag i enlighet med kapitel 10 i Vänsterpartiets förslag till Budget 2024 för Region Stockholm.
 11. Bolagsstämoombud uppdras att rösta för antagande av ägardirektiv för Region Stockholms bolag i enlighet med regionstyrelsens förslag till Budget 2024 för Region Stockholm.
 12. Ägardirektiv för regionens bolag fastställs i enlighet med avsnitt 6.2.-6.3 i regionstyrelsens förslag till Budget 2024 för Region Stockholm.
 13. Regionstyrelsen bemyndigas att betala ut partistöd om 68 miljoner kronor till i regionfullmäktige representerade partier för år 2024, i enlighet med vad som anges i partiöverenskommelse 2022-2026, RS 2022-0701.
 14. Fastighets- och servicenämnden uppdras att indexuppräknas Landstingsfastigheter Stockholms hyresavtal med fyra procent 2024. Uppräkningen ska beräknas i enlighet med regionfullmäktiges beslut i Avstämning av Budget 2023 för Region Stockholm (RS 2022-0638) på nivå på åtta procent 2023.
 15. Mål och indikatorer, bilaga 2 till regionstyrelsens förslag till Budget 2024 för Region Stockholm, fastställs.
 16. Investeringsbudget för år 2024 och plan för år 2025–2033, bilaga 4 till regionstyrelsens förslag till Budget 2024 för Region Stockholm, fastställs.
 17. Taxor och avgifter, fastställs enligt kapitel 15 i Vänsterpartiets förslag till Budget 2024 för Region Stockholm.
 18. Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder revideras i enlighet med bilaga 6 till regionstyrelsens förslag till Budget 2024.
 19. Regionstyrelsen bemyndigas att fastställa process för Budget 2025 för Region Stockholm.
- Att regionstyrelsen, under förutsättning av regionfullmäktiges beslut, för egen del beslutar följande.
20. Delegationsordning för regionstyrelsen revideras i enlighet med bilaga 7 till regionstyrelsens förslag till Budget 2024.
 21. Instruktion för regionstyrelsens utskott och beredningar revideras i enlighet med bilaga 8 till regionstyrelsens förslag till Budget 2024.
 22. Regiondirektören bemyndigas att fastställa process för Budget 2025 för Region Stockholm.

Innehåll

1. En jämlik, rättvis och hållbar region	2
1.1 En vänstersväng i regionpolitiken.....	2
1.2 Stockholm förtjänar en rättvis sjukvård	2
1.3 En kollektivtrafik att lita på	4
1.4 Röd politik för en grön framtid.....	4
1.5 Fördela rättvist i svåra ekonomiska tider	5
1.6 Feminism, antirasism och ickediskriminering	6
2. Vår budget jämfört med Mittenkoalitionen.....	7
2.1 Skydd för välfärden i en svår tid	7
2.2 Fördelningseffekter av höjd regionskatt	9
3. Kompetensförsörjning och personalens arbetsvillkor.....	11
3.1 En arbetsgivare dit personalen söker sig.....	11
3.2 Schyssta villkor i alla verksamheter som finansieras av regionen....	11
3.3 Vårdpersonal.....	12
3.4 Mer personal i kollektivtrafiken.....	14
4. Regionstyrelsen	17
4.1 Demokratisk styrning	17
4.2 Ta tillbaka det privatiserade.....	17
4.3 Regional utveckling	17
4.4 Social hållbarhet	18
4.5 En effektiv organisation	19
5. Hälsa- och sjukvårdsnämnden och primärvårdsnämnden.....	21
5.1 Vård efter behov	21
5.2 En sjukvård med marginaler	24
5.3 Vårdcentralen – en plats för den nära vården.....	26

5.4 Sjukvård för barn och unga.....	28
5.5 Kvinnors hälsa.....	30
5.6 Vuxenpsykiatri och beroendevård.....	31
5.7 Cancervård.....	33
5.8 Sjukvård för äldre.....	34
5.9 Funktionsrätt.....	35
5.10 Tandvård.....	36

6. Trafiknämnden..... 41

6.1 En effektiv kollektivtrafik.....	41
6.2 Tillgänglighet.....	44
6.3 Trygg och välkomnande kollektivtrafik.....	44
6.4 Taxor.....	45
6.5 Skärgårds- och pendelbåtstrafiken.....	46
6.6 Färdtjänst.....	47
6.7 Egen regi.....	47
6.8 Elektrifiering.....	48

7. Klimat- och regionutvecklingsnämnden50

7.1 Utlys klimatnödläge nu.....	50
7.2 Klimatsmart sjukvård.....	51
7.3 Minskade utsläpp från resor.....	51
7.4 Minska klimatavtryck från mat och konsumtion.....	52
7.5 Energieffektivisera och ställ om till förnybar el.....	53
7.6 Skydda vatten, skog och biologisk mångfald.....	53
7.7 Öka cirkularitet och återbruk.....	54
7.8 Politiken har ansvar för bostadsförsörjning.....	55
7.9 Folkhälsa, utbildning och arbete ska inte vara en klassfråga.....	55
7.10 Levande landsbygd och skärgård.....	57

8. Kulturnämnden.....59

8.1 Kultur för alla.....	59
8.2 Folkbildning är en grundsten i samhällsbygget.....	61

9. Fastighets- och servicenämnden samt Locum	63
10. Regionens bolag	65
11. Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje	66
12. Revisionen samt övriga nämnder, kommunalförbund och stiftelser	67
13. Investeringar	68
14. Ledning och styrning (bilaga 1-3).....	68
15. Taxor och avgifter (bilaga 6).....	68
Tabellverk	69

Läsanvisning

Texterna beskriver inriktningen på Vänsterpartiets politik. Där beskriver vi utvecklingsmöjligheter, problem och vad vi kan göra åt det. I kapitel 1 ger vi en övergripande bild av Vänsterpartiets *inriktning* på politiken. I kapitel 2 redogör vi för vad som skiljer vår budget jämfört med Mittenkoalitionens.

Vad vi vill i olika *sakfrågor* beskrivs under respektive nämnd under kap 3-12. Där anges också uppdrag och våra reformer. *Uppdragen* fokuserar på de viktigaste sakerna vi vill ska hända inom regionen. Uppdragen styr regionens förvaltning att arbeta i den riktning som Vänsterpartiet föreslår. *Våra siffersatta reformer* återfinns i tabeller under respektive nämnd. Reformerna är sådant som vi satsar på utöver mittenkoalitionens budgetförslag.

Tabellerna ska läsas så att en reform som genomförs 2024 också följer med och utökar ramen för kommande år. Reformen som sker senare i mandatperioden ligger under respektive år och utökar budgetramen ytterligare.

Finansiering och budgetens helhet med resultat- och balansräkning och övrigt tabellverk redovisas sist i kapitel 16.

1. En jämlik, rättvis och hållbar region

1.1 En vänstersväng i regionpolitiken

Vänsterpartiets politik handlar om människovärde och människosyn, om rättvisa och jämlika villkor. Det ska inte spela någon roll vem du är eller hur mycket pengar du har, du ska ha rätt till samma hjälp från samhället när du behöver den. Vi har ett socialistiskt, feministiskt och ekologiskt perspektiv när vi omfördelar resurser så att fattiga och rika, kvinnor och män, ges likvärdiga möjligheter att påverka samhället och sina liv.

Valresultatet 2022 visade tydligt att stockholmarna vill ha en vänstersväng i regionpolitiken. Vänsterpartiets politik behövs för att driva på den förändring som stockholmarna vill se. Under 16 år såldes regionens sjukvård och kollektivtrafik ut under det borgerligt ledda styret. Vården blev en marknad och all kollektivtrafik drivs av privata bolag. Det resulterade i att stockholmarna får köa på akuten, en kollektivtrafik som havererar av personalbrist och att det är svårt att veta vart en ska vända sig för att få hjälp i den vårdjungel som otaliga vårdvalsaktörer, nätläkare och närakuter har skapat. Personal både inom sjukvården och kollektivtrafiken har larmat om orimliga arbetsförhållanden.

Den inriktningen på politiken har nu stoppats i och med att Mittenkoalitionen (Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet) med stöd från Vänsterpartiet tagit över styret i regionen efter valet. Vi stoppar privatiseringarna och tar tillbaka vissa nyckelverksamheter i egen regi. Vi lyssnar på personalen och genomför reformer som de efterfrågar. För att påbörja arbetet har Vänsterpartiet och Mittenkoalitionen kommit överens om ett samarbetsavtal kallat 44-punktsprogrammet. Det innehåller 44 vänsterreformer som ska genomföras fram till 2026. Att förändra 16 års vanstyre går inte över en natt, men riktningen är tydlig där mer vänsterpolitik är möjlig.

1.2 Stockholm förtjänar en rättvis sjukvård

Vänsterpartiet vill ha en jämlik hälso- och sjukvård. Du ska ha rätt till samma vård, oavsett om du bor i centrala Stockholm eller i Norra Botkyrka, i Järva eller i Södertälje. För att lyckas med det behöver vi ta tillbaka kontrollen över vården, så att vi demokratiskt kan styra både vilken vård som ska erbjudas och var i regionen den ska finnas. Om marknaden får styra fritt får de friskaste och rikaste mest vård. Så kan vi inte ha det.

Målet är att hälso- och sjukvårdslagstiftningens portalparagraf ska bli verklighet:

Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har störst behov ska ges företräde till vården.

Navet i en fungerande sjukvård är vårdcentralerna och sjukhusen. Vi vill fortsätta stärka kärnverksamheterna på vårdcentraler och sjukhus för att ge dem förutsättningar att ta hand om sina patienter i tid på ett patientsäkert sätt. Vårdcentralen ska ha tillräckliga resurser för att vara den självklara första och kontinuerliga kontakten med vården. Sjukhusen har fått väsentlig resursförstärkning under 2023 efter att tidigare levt på svältbudget,

med personalflykt och vårdplatsbrist som resultat. Vi måste satsa på personalen så att de vill stanna kvar i vården. De är vår viktigaste resurs. Vi vill sänka arbetstiden på akutmottagningar och förlossningsenheter, samt införa lönetrappor så att det lönar sig att stanna kvar länge som anställd i sjukvården. Sjukvårdspersonalen vittnar om en utbredd tystnadskultur där medarbetare blir tillrättavisade och får repressalier när de uttalar sig om sin arbetsmiljö och bristande patientsäkerhet. Regionen måste ta krafttag för att motverka tystnadskulturen och skapa en arbetsmiljö där medarbetare kan kritisera, komma med förslag på förbättringar och bli lyssnade på.

Den tidigare borgerliga majoriteten bär ett stort ansvar för den ohållbara situation som vårdpersonal larmat om under flera år. Stockholm har Sveriges längsta väntetider på akutmottagningarna, en förlossningsvård med personalflykt, vårdcentraler som inte har tillräckligt med läkare och tid för sina patienter, samt konstant överbelastade akutsjukhus. Region Stockholm har sedan länge den dyraste sjukvården per skattebetalare av alla regioner utan att det återspeglas i bästa kvalitet. Det splittrade sjukvårdssystemet har inneburit att du som patient bollas runt och tvingas bli din egen kartläsare. ”För att orka vara sjuk måste du vara frisk” är något som många som försökt navigera sig fram i Stockholms sjukvård känner igen sig i. Dåliga flöden av patienter genom systemet gör vården ineffektiv. Sjukvården fungerar på många vis mycket bra om du blir riktigt akut sjuk med ett tydligt problem, men mindre bra om du har kroniska sjukdomar och ohälsa över tid. Vänsterpartiet vill se ett sjukvårdssystem som bygger på kontinuitet, erbjuder vård till dem med störst behov först, och där det finns luft i systemet.

Privatiseringar och vårdval driver på byråkratin. Patienten har blivit en vara och vården kallas för produktion. Att ta emot många patienter med förkylningar i city ger snabba inkomster. Att vårda multisjuka äldre eller arbeta för bättre folkhälsa i eftersatta områden gör det inte.

Vårdvalen har visat sig vara kostnadsdrivande och i svåra ekonomiska tider måste varje krona användas på bästa sätt. Därför har Vänsterpartiet tillsammans med Mittenkoalitionen fattat beslut om en omställningsplan för vårdval, där flera vårdval avskaffas och andra förändras. Äntligen bryts spiralen av skenande kostnader och ojämlig vård, för att kunna gå i en riktning där invånarnas behov, inte deras adress eller plånbok, styr vilken vård de har tillgång till. Vi har tagit de första stegen för att ta tillbaka kontrollen över sjukvården från marknaden, men det är lång väg kvar. Vänsterpartiet vill minska mängden vårdval och arbetar konsekvent för att hälso- och sjukvården ska vara gemensamt ägd och demokratiskt styrd, och samtliga akutsjukhus ska på sikt drivas i egen regi.

I regionens verksamheter ligger det yttersta ansvaret hos folkvalda politiker. Nuvarande beställar-utförarmodell innebär ett demokratiskt problem då insynen begränsas och ansvarsutkrävandet försvåras.

Framtidens ersättningssystem ska inte vara marknadsorienterat utan ersättning ska utgå från patientens behov och den medicinska kvaliteten. Vårdpersonalens professionella bedömningar ska styra prioriteringar och vårdinsatser inom givna budgetramar utan att företagsekonomiska bedömningar av olika patientgruppers ”lönsamhet” ska spela in. Vårdens demokratiska förankring ska förstärkas med aktiv medverkan och inflytande från patienter och anhöriga.

Den som har pengar ska inte kunna köpa sig före i vårdkön. Därför ska regionen förbjuda privata bolag från att erbjuda både skattefinansierad och sjukvårdsförsäkringsfinansierad vård på samma gång, vilket obönhörligen skapar två olika köer, en för den som kan betala och en för den som inte kan. Det går emot hälso- och sjukvårdslagen. De etiska principer

som riksdagen fastställt, människovärdes- respektive behovsprincipen, ska få en så tydligt legal förankring att de inte kan åsidosättas utan rättsliga konsekvenser för ansvariga vårdgivare och/eller politiker.

1.3 En kollektivtrafik att lita på

Möjligheten att nyttja regionens utbud av bostäder, arbetstillfällen, service, kultur och natur är ojämlikt fördelad, till fördel för den som har egen bil. Låt oss ändra på det och skapa ett samhälle som ger alla samma möjligheter. Kollektivtrafik, cykel och gång ska prioriteras och ge alla tillgång till allt regionen har att erbjuda. Kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna måste öka kraftigt. Det är feministiskt, jämlikt samt miljö- och klimatsmart. För detta krävs att kollektivtrafiken är trygg, billig, fungerande, välskött och går i tid.

I Stockholm står utsläppen från transportsektorn för cirka hälften av de totala utsläppen. För att minska utsläppen måste kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna öka. Utvecklingen har sedan 2015 tillåtits gå åt fel håll och andelen resande i regionens kollektivtrafik har minskat. Under pandemin rasade kollektivtrafikandelen ytterligare, och har ännu inte återhämtat sig fullt ut. För att komma till rätta med utsläppen och trafikmängden är vårt mål att öka kollektivtrafikens andel drastiskt genom en omställning från bilism till kollektivtrafik och cykel. Det gör transportsystemet jämlikt, bekvämt, tillgängligt och miljövänligt. Utöver att bygga nya spår och tvärförbindelser måste vi öka kapaciteten och bekvämligheten genom bättre framkomlighet, täta turer samt smidigare övergångar mellan olika trafikslag. Vi måste också hålla nere kostnaden för att åka kollektivt för att inte utestänga någon. Genom successiva sänkningar av biljettpriserna är vårt mål på sikt att införa avgiftsfri kollektivtrafik för alla. I tider av inflation och pressade ekonomiska villkor för hushållen är det extra viktigt att inte höja biljettpriserna.

Grundläggande för en väl fungerande kollektivtrafik är att det finns personal som ser till att fordonen rullar säkert enligt tidtabell. Tyvärr råder det allvarlig brist på bussförare, tågförare, verkstadspersonal och andra personalkategorier inom kollektivtrafiken. För att säkra kompetensförsörjning vill vi förbättra arbetsvillkoren och sluta med upphandlingar som för med sig osäkra och ständigt försämrade villkor. Under det senaste året har det blivit tydligt hur försämrade arbetsvillkor lett till akut förarbrist i pendeltågstrafiken och reducerad trafik. För en välfungerande kollektivtrafik med en stolt personal vill vi bedriva den i offentlig, egen regi utan vinstintressen.

1.4 Röd politik för en grön framtid

Stockholmsregionen är Sveriges rikaste region. Här finns globala storföretag, innovativa kluster och ett rikt kulturliv. Men klimatavtrycket är för stort och välståndet fördelas inte jämnt och rättvist. Regionen kännetecknas av ökade klyftor mellan rika och fattiga och mellan välbeställda områden och eftersatta områden.

Jorden är i ett klimatnödläge där utvecklingen måste vända mycket snabbt. Det ska genomsyra även Region Stockholm. Klimatnödläge innebär att alla beslut ska bedömas utifrån vilka effekter det får på klimatet. Klimatfrämjande insatser ska prioriteras och tidigare klimatskadliga beslut – framför allt inom infrastrukturområdet – ska omprövas.

Region Stockholm måste motverka ojämlikheten, växla upp klimatarbetet och gå från ord till handling. Klimatperspektivet måste integreras i hela Region Stockholms verksamhet och arbetet med klimatfrågor måste omfatta alla de utsläpp som orsakas av hur vi lever och arbetar i regionen. En hållbar värld är mer jämlik. Det är de rikaste i samhället som bidrar mest till klimatkrisen genom sina resvanor och sin konsumtion. Samtidigt är det de mest utsatta som drabbas först och hårdast av klimatkrisens effekter.

Vi i Vänsterpartiet vet att människor drivs av omtanke om kommande generationer och solidaritet med utsatta människor i Sverige och världen. Vi vill förstås ha det bra, men inte på bekostnad av andra. Vårt klimat och vår miljö, ytterst vår framtid, är inte till salu. I vår vision om en hållbar Stockholmsregion ska de totala utsläppen orsakade av vår samlade konsumtion vara mindre än ett ton per person 2040. Vårt ekologiska fotavtryck ska inte vara större än vad ett jordklot kan bära, därför lägger vi en budget för klimatomställning på riktigt. I detta arbete är kollektivtrafiken en nyckelfråga.

1.5 Fördela rättvist i svåra ekonomiska tider

Region Stockholm, liksom alla regioner i Sverige, har mycket tuffa ekonomiska utmaningar. Hög inflation ökar verksamheternas kostnader och ger kraftigt ökade pensionskostnader. Samtidigt har vi en blåbrun regering som prioriterar skattesänkningar för de rikaste och att bränna en tredjedel av sitt reformutrymme på olja och nedmontering av klimat- och miljöpolitik. Sveriges kommuner och regioner, SKR beräknar att regioner och kommuner behöver tillskott på minst 20 miljarder under 2024 för att inte kvaliteten i välfärden ska påverkas. Regeringen skjuter till blygsamma summor. Region Stockholm får endast ca 650 miljoner i ökade generella statsbidrag i ett läge när glappet mellan intäkter och kostnader utgör mer än 5 miljarder.

Om inte verksamheterna ska tvingas till omfattande nedskärningar blir det omöjligt att lägga en budget i balans enligt kommunallagen. Därför budgeterar Vänsterpartiet med ett negativt resultat och åberopar synnerliga skäl med anledning av de skenande pensionskostnaderna.

Trots detta lägger vi en budget som prioriterar sjukhus, vårdcentraler, vårdpersonal och kollektivtrafikresenärer. Vi gör det dels genom att resurser flyttas från felsatsningar, vårdvalsmarknader, byråkrati och konsultanvändande till patienter med stora behov, vårdpersonal och trafikanter, dels genom en skattejustering. Vänsterpartiet vill investera oss ur en svår ekonomisk tid – inte medverka till nedskärningar.

Vi ökar utrymmet för förstärkt primärvård, fler vårdplatser och billigare kollektivtrafik, med 1 447 miljoner kronor mer än Mittenkoalitionen för 2024. Det är möjligt genom att öka regionskatten med 48 öre, vilket är 18 öre mer än mittenkoalitionens budget.

1.6 Feminism, antirasism och ickediskriminering

Vår feministiska och antirasistiska grundsyn är vägledande när vi tar ställning i alla frågor i regionen. Det handlar om att bryta maktordningar och arbeta med ickediskriminering. Alla människor ska få lika möjligheter och ska bemötas utifrån sina individuella förutsättningar. Diskrimineringslagen ska användas för att undanröja alla diskrimineringsgrunder - kön, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, könsidentitet och/eller -uttryck och sexuell läggning.

Det är också en viktig del av vårt kvalitetsarbete att genomlysa vilka normer som präglar exempelvis forskning och bemötande i vården. Normer som utesluter grupper av människor ska benämnas och förändras. Det är inte acceptabelt att medicinsk forskning fortfarande till stor del sker med den manliga, vita, kroppen som norm. Det är inte acceptabelt att vi har både en direkt och strukturell rasism som sorterar människor efter hudfärg och härkomst. Direkt rasism resulterar exempelvis i dåligt och fördomsfullt bemötande. Ett exempel på strukturell rasism är att primärvården är olika tillgänglig i hela länet och att det ofta har ett samband med socioekonomiska och etniska faktorer.

Verktyget för förändring är ett systematiskt arbete med social hållbarhet. Vi följer noga att nyligen antagna policy och riktlinjer för hållbarhet ska bli levande verktyg i all verksamhet. Det behövs förstärkta systematiska insatser kring social hållbarhet både genom fortbildning och verksamhetsutveckling.

2. Vår budget jämfört med Mittenkoalitionen

2.1 Skydd för välfärden i en svår tid

Vänsterpartiet är ett konstruktivt oppositionsparti i regionen. Vi har ett organiserat samarbete med mittenkoalitionen utan att sitta med som styrande part. Grunden för samarbetet är ett politiskt avtal i 44 punkter. Dessa 44 punkter ska genomföras av mittenkoalitionen under mandatperioden som en del av deras budget.

Vi har förhandlat mittenkoalitionen förslag till budget 2024 så att vi är beredda att stödja förslaget i det fall vårt eget budgetförslag inte vinner majoritet i regionfullmäktige. Vi delar mittenkoalitionen syn på att vi står inför stora utmaningar 2024. Ekonomiskt med inflationskrisen, ekologiskt med klimaträskrisen och säkerhetspolitiskt med kriget i Ukraina. Vi lägger en budget som möter dessa kriser utifrån en helhetssyn och att inga åtgärder nu får äventyra det långsiktigt hållbara.

Vårt budgetförslag lägger ytterligare skyddslock på verksamheterna i välfärden, inga nedskärningar ska ske i kärnverksamheterna. Samtidigt skyndar vi på de strukturella reformer och personalsatsningar som ger verklig effektivisering. Med bättre samordning och undanröjande av ineffektiva vårdval och andra marknadslösningar spar vi resurser. Med förbättrade arbetsvillkor för den fasta personalen spar vi in onödiga kostnader för hyrpersonal, stor personalomsättning och hög sjukfrånvaro.

Vi möter kollektivtrafikens utmaningar med en överbrygning som förhindrar storskaliga nedskärningar i trafiken. Glappet mellan intäkter och kostnader, som uppstått med minskat resande efter pandemin, täcks i vår budget i högre grad med skattefinansierade anslag. Klimatkrisen kräver att en större andel av resandet, utöver gång och cykel, i regionen sker med kollektivtrafik. Då får inte kortsiktiga nedskärningar för att få budgeten att gå ihop leda till att resandeandelen minskar. Krisen på pendeltågen möter vi med det självklara att återinföra utbildade tågvärdar för att garantera säkerhet, trygghet, tillgänglighet och en bra arbetsmiljö. Det gör att lokförare vill jobba i trafiken inom Region Stockholm.

För att vara en robust region som kan stå emot yttre hot och kriser anser vi att regionen behöver ökad egen kontroll av vitala delar av infrastruktur och kompetens. Privatiseringar har gått alldeles för långt. Vi lägger förslag för strategier för återtagande av privatiserad verksamhet som exempelvis pendeltåg i egen regi. Vi vill ytterligare genomlys effekterna för robusthet och beredskap, av den borgerliga utförsäljningspolitiken.

Vänsterpartiet budgetförslag bygger på en skatthöjning med 48 öre, vilket är 18 öre mer än mittenkoalitionen förslag. Det skyddar välfärden och kollektivtrafiken ytterligare samt möjliggör några angelägna reformer. I nedanstående tabell sammanfattas vår budget i jämförelse med mittenkoalitionen förslag. För detaljerad redovisning av våra reformer se stycket för respektive nämnd.

Vänsterpartiets budgetförslag - skillnader från mittenkoalitionen

	<i>mkr</i>
Intäkter och besparingar	1599
Ökad skatteintäkt, uttaxering höjs med 18 öre mer än mittenkoalitionen	1447
Besparing politikerarvoden	2
Fortsatt avveckling av närakuter,	100
Regionstyrelsen	200
Personalsatsningar 24/7-verksamheter (OB mm)	200
Hälso- och sjukvårdsnämnden	72
HPV-vaccinering för män, utökad grupp	20
Högkostnadsskydd tekniska hjälpmedel	10
Hjärt- och kärlcentrum vid Södertälje sjukhus	25
Anslag intressepolitiska organisationer	10
Psoriasisvård	7
Primärvårdsnämnden	308
Förstärkning av ram för nära vård samt första linjens psykiatri med tyngdpunkt på barn och unga	275
Tandvård i eftersatta områden	10
Tandvård för utsatta patientgrupper	10
Mottagning våldsutsatta inom akademisk primärvårdscentrum	5
Tre vaccinationsmottagningar	8
Trafiknämnden	654
Ingen taxehöjning SL 30 dagars kort	302
Ökad ram för dämpade trafikneddragningar T-bana och bussar	220
Tågvärdar på pendeltågen	90
Bibehåll konduktörer på Spårväg city och Lidingöbanan	14
Egen regi, bygg upp förmåga på Trafikförvaltningen	10
Slopad extraavgift för färdtjänst mer än tre mil	18
Fastighets- och servicenämnden	32
Energieffektivisering och klimatinsatser	32
Klimat- och regionplanenämnden	8
Utökat klimatsamarbete i Klimatarena	5
Bostadsförsörjningskansli	3
Kulturnämnden	57
Förstärkt ram för att trygga folkhögskolor och kulturstöd	20
Stöd till studieförbund	15
Föreningsstöd kultur- och föreningsliv	15
Kultur i vården	5
Kulturreisa med SL	2

2.2 Fördelningseffekter av höjd regionskatt

Regionskatten för 2024 justeras till 12,56 kronor vilket tillför regionens verksamheter drygt 1,4 miljarder kronor mer än Mittenkoalitionens budget gör.

Att en skatthöjning ger avtryck i alla skattebetalares ekonomi är Vänsterpartiet väl medvetna om. Samtidigt anser Vänsterpartiet att alternativen, till exempel försämrade sjukvård, neddragningar i kollektivtrafiken, men även taxehöjningar och höjda patientavgifter med mera, drabbar enskilda och ger större negativa effekter både i välfärden och i enskildas ekonomi.

Det finns argument som talar emot en höjning av regionskatten och dessa är exempelvis följande:

- **Regionskatten är en orättvis, platt skatt.**

Även om kommunala skatter inte är progressiva innebär inte att de saknar omfördelningseffekt. Höginkomsttagare betalar in mer i kronor räknat. Vänsterpartiet skulle föredra en ökad finansiering via statsbidrag. Nu när budgetpropositionen för 2024 är känd, vet vi att staten varken kommer kompensera kommuner eller regioner fullt ut för de kostnadsökningar, främst till följd av hög inflation, som bli mycket märkbara under 2024. Staten har möjlighet till progressiv beskattning, men vi ställer det inte i motsättning till höjda kommunala skatter också.

- **Det är kristider – en skatthöjning drabbar redan hårt pressade hushåll.**

Det finns ekonomiskt eftersatta grupper där ökade kostnader, även med de måttliga summor som redovisas ovan, är ett problem. Men det ska vägas mot alternativen som skulle bestå av avgiftshöjningar, sämre kvalitet och sämre tillgänglighet i vården. Det beslutade jobbskatteavdraget ger större skattelättnader i samtliga inkomstskikt, än vad den föreslagna regionskattehöjningen ger i minskad inkomst. (Beloppen i nedanstående tabell är hämtade från Regeringens PM ”Effekter av jobbskatteavdraget”.)

Arbetsinkomst (kr/mån)	Höjd regionskatt (48 öre)	Jobbskatteavdrag och indexerings-effekter (2024)	”Kvar i plånboken”
16 667	-80	192	112
25 000	-120	293	173
33 333	-160	391	231
35 000	-168	410	242
41 667	-200	585	385
50 000	-240	585	345
62 500	-300	706	406
83 333	-400	770	370
125 000	-600	770	170

- **Regionen har redan mycket resurser – vi ska inte hålla i mer pengar i ett svart hål innan vi har kostnadskontroll.**

Vi behöver arbeta både med kostnadskontroll och nödvändigt tillskott av finansiering. Vi föreslår stora systemförändringar för att komma till rätta med kostnadsdrivande marknadsexperiment – färre vårdval, krafttag för att minska inhyrd bemanning och mer

i egen regi. I vissa fall behöver vi satsa nu genom att tillföra resurser för att pressa kostnader i framtiden. Bästa exemplet är personalsatsningar som leder till minskad inhyrning av bemanningspersonal och minskad personalomsättning.

Region Stockholm har, jämfört med övriga regioner, redan ett högt skatteuttag. Det finns dock tydliga och naturliga förklaringar. Region Stockholm bär, till skillnad mot många andra regioner, helt kostnaden för kollektivtrafiken. Region Stockholm är nu också den enda region som inte genomfört kommunalisering av hemsjukvården och därmed inte heller genomfört en skatteväxling mellan region och kommuner. Därför blir det mer intressant att jämföra den sammanlagda skattesatsen för region och kommun. Då framgår det att stockholmsregionen är ett lågskatteområde i jämförelse med övriga landet. Kommunerna i Stockholms län ligger på plats 1 – 59 vad gäller lägst kommunalskatt. Om Region Stockholm genomför en skattehöjning på 48 öre och ingen region eller kommun i landet ändrar sina skattesatser skulle regionens kommuner hamna på plats 1 – 77. Med andra ord är det långt över 200 kommuner som skulle ha en högre skattesats än någon kommun i Stockholms län.

Nuläge 2023			Skattehöjning 48 öre		
1	Österåker	28,98	1	Österåker	29,46
2	Solna	29,45	4	Solna	29,93
3	Täby	29,63	5	Täby	30,11
6	Stockholm	29,82	8	Stockholm	30,30
7	Lidingö	29,92	9	Lidingö	30,40
8	Nacka	30,06	10	Nacka	30,54
9	Sollentuna	30,20	11	Sollentuna	30,68
12	Danderyd	30,43	14	Danderyd	30,91
15	Vallentuna	30,98	25	Vallentuna	31,46
16	Ekerö	31,03	26	Ekerö	31,51
17	Värmdö	31,06	28	Värmdö	31,54
18	Järfälla	31,07	30	Järfälla	31,55
22	Sundbyberg	31,33	36	Sundbyberg	31,81
23	Vaxholm	31,38	37	Vaxholm	31,86
31	Upplands-Bro	31,48	44	Upplands-Bro	31,96
32	Upplands Väsby	31,50	45	Upplands Väsby	31,98
33	Salem	31,50	46	Salem	31,98
34	Huddinge	31,55	47	Huddinge	32,03
35	Tyresö	31,58	49	Tyresö	32,06
42	Haninge	31,76	56	Haninge	32,24
44	Norrtälje	31,80	58	Norrtälje	32,28
46	Nynäshamn	31,93	63	Nynäshamn	32,41
52	Nykvarn	32,05	67	Nykvarn	32,53
53	Sigtuna	32,08	69	Sigtuna	32,56
59	Botkyrka	32,23	77	Botkyrka	32,71
59	Södertälje	32,23	77	Södertälje	32,71

3. Kompetensförsörjning och personalens arbetsvillkor

Kompetensförsörjning både på kort och lång sikt är den enskilt viktigast framgångsfaktorn för kvalitet i regionens verksamheter. Minskad personalomsättning och minskad inhyrning av personal och dyra konsulter är avgörande för att få kostnadskontroll och ekonomi i balans. Vi har därför samlat alla våra förslag kring personalfrågor och kompetensförsörjning i ett eget avsnitt. Det är regionstyrelsen som ytterst ansvarar för HR-frågor, men det berör naturligtvis alla nämnder och bolag. De uppdrag vi lägger här ska övergripande handhas av regionstyrelsen men är även uppdrag till de olika nämnderna i tillämpliga delar.

3.1 En arbetsgivare dit personalen söker sig

För att kunna rekrytera, behålla och utveckla personal måste regionen vara en bra arbetsgivare. Vänsterpartiet vill satsa på en offensiv personalpolitik, där vi förbättrar arbetsmiljön, lönerna och inflytandet för vår egen personal. På så sätt kan regionen lättare rekrytera och behålla medarbetare. Med en delaktig och medskapande personal kan regionen utveckla kvalitet och hitta verkliga effektiviseringar.

Hög personalomsättning medför stora kostnader. Många som byter jobb är missnöjda med pressade arbetsvillkor, dåliga arbetstider och låga löner. Rekrytering och introduktion kostar pengar. Fackförbundet Vision har visat att varje nyrekrytering i snitt kostar en halv miljon kronor i rekryterings- och introduktionskostnader.

Lönepolitik och anställningsvillkor ska förbättras, så att det faktiskt lönar sig att stanna länge. Fast anställning och heltid ska fortsatt vara normen i regionens verksamheter.

Om specialiserad vårdpersonal går över till privatägd primärvård, innebär det också att viktig specialistkompetens inte kommer till användning där behoven är som störst. Vårdpersonal med specialistkompetens måste få högre lön. På så sätt minskar vi också behovet av inhyrd personal och säkerställer att handledare finns för utbildning och introduktion av nya medarbetare. Dagens stängda vårdplatser leder till överbeläggning, minskad patientsäkerhet och stress. Att viktig vård och infrastrukturstrukturer idag ligger i privat regi försvårar kompetensförsörjningen, exempelvis för arbetsplatsförlagd utbildning och praktik.

3.2 Schyssta villkor i alla verksamheter som finansieras av regionen

Regionen finansierar en rik flora av privata utförare och entreprenörer. Det är av mycket stor vikt att arbetsvillkoren i dessa verksamheter är bra. Det ska vara kollektivavtal och bra villkor. Inga upphandlingar ska kunna vinnas genom dumpade löner och pressad arbetsmiljö för personalen.

3.3 Vårdpersonal

Vårdpersonalen är den viktigaste resursen inom hälso- och sjukvården och deras arbete ska värderas därefter. När personalen har goda villkor och en bra arbetsmiljö säkras också en god vård för invånarna.

Dagens splittrade vårdssystem har lett till att vårdpersonalen går på knäna med åtskilliga övertidstimmar och avbrutna semestrar som följd. Många som arbetar inom vård och omsorg riskerar därför att själva bli sjuka av sina arbeten. Det är varken hållbart eller värdigt.

Det vill Vänsterpartiet ändra på. Genom en offensiv personalpolitik som förbättrar arbetsmiljön och lönerna för personalen kan regionen bli en eftertraktad arbetsgivare som lättare kan rekrytera, behålla och utveckla personalen. Forskning har visat att en god personalkontinuitet minskar återinläggningar och akutbesök för patienter med kroniska sjukdomar. Att satsa på personalen är alltså en ”win-win”-situation som gynnar alla.

Hållbara arbetsvillkor med fast anställning och heltid som norm

Vänsterpartiet vill se en kraftsatsning på personalen. Löner och anställningsvillkor ska stärkas och fast anställning och heltid ska fortsatt vara normen i regionens verksamheter. Det ska löna sig att stanna kvar på en arbetsplats, byta jobb ska inte vara den enda möjligheten att få höjd lön. För att säkerställa en god löneutveckling bör regionen införa ett system med permanenta lönetrappor för personal som stannar kvar i verksamheten.

Hög personalomsättning är dyrt. Många vakanser leder till stora omkostnader för inhyrd personal. Den totala kostnaden för inhyrning av medarbetare inom hälso- och sjukvården uppgick år 2022 till över 1,1 miljarder kronor för Region Stockholm. Det hyrstopp som infördes tidigare i år visar att man vill satsa på de egna medarbetarna, men mer måste till. Vänsterpartiet vill se varaktigt höjda ersättningar för obekvämt arbetstid för både undersköterskor och sjuksköterskor, samt att möjligheten till att skriva av studielån för personal som arbetat länge inom regionen utreds. Medarbetare inom vården ska ha möjlighet till mer flexibla arbetsvillkor på individnivå gällande scheman och avtal. Den som på grund av livssituation kan tänka sig att jobba mer kväll och helg ska få göra det, med kortare arbetsveckotid, och vice versa. Samtidigt ser Vänsterpartiet positivt på att nya EU-direktiv om elva timmars dygnsvila nu införs i Sverige, som ska garantera samma rätt till dygnsvila som övriga på arbetsmarknaden.

För att ge personalen tillräckligt med tid för patienterna och för att kunna öppna upp vårdplatser måste grundbemanningen öka. Genom nya sjukhusavtal utan effektiviseringskrav, ytterligare 2 miljarder kronor, samt en årlig uppräknings med fem procent ska akutsjukhusen få mer resurser för att kunna möta behoven. Sjukhusen behöver också få extra resurser för att kunna pressa tillbaka utbildnings- och forskningskulden efter pandemin.

Modern arbetstid och fortbildning

För att minska stressen och trygga hälsan för vårdpersonalen måste de ges tid för återhämtning. Vänsterpartiets vision är sex timmars arbetsdag med bibehållen lön. Men arbetstidsförkortning inom sjukvården kan och måste se olika ut beroende på verksamhetens uppdrag. Det kan handla om kortare arbetsdagar, kortare arbetsvecka eller anställningar där 100 procents lön ges för 80 procents jobb. Det skulle förbättra hälsan och arbetsmiljön för personalen och dessutom göra regionen till en arbetsplats där personalen vill vara och stanna.

Vi vill under mandatperioden påbörja en arbetstidsförkortning med bibehållen lön för barnmorskor och undersköterskor inom förlossningsvården. Pilotprojektet inom det så kallade åttapunkts-programmet ska utvärderas och ligga till grund för en möjlighet till permanent arbetstidsförkortning för barnmorskor och undersköterskor som jobbar inom förlossningsverksamheter. Det är ett steg mot en hållbar arbetsmiljö där människor orkar jobba utan att slitas ut i förtid till pensionen, där en mår bra och får återhämtning under tiden. Många inom vården arbetar treskift vilket är den mest ohälsosamma anställningsformen. Vi vill därför att alla medarbetare som arbetar treskift ska erbjudas hälsoundersökningar.

För att medarbetare och verksamheter ska få utvecklas ska regionen ge vårdpersonalen tillgång till relevant vidareutbildning med bibehållen lön. Vänsterpartiet vill under mandatperioden utreda möjligheten till obligatorisk fortbildningstid på cirka 15 procent av arbetstiden. Exempelvis ska undersköterskor likt övriga inom vårdprofessionerna erbjudas betald specialistutbildning. Vidareutbildning är särskilt viktigt inom primärvården som ska ta över mycket vård från sjukhusen. Dagens produktionsstyrda ersättningssystem ger dåliga möjligheter till fortbildning, vilket på sikt försämrar primärvården. De privata vårdgivarna saknar ofta infrastruktur för att kunna erbjuda högkvalitativa utbildningsplatser. För att stärka nyutbildades yrkeskompetens och trygghet vill Vänsterpartiet att regionen ska utreda förutsättningarna för att erbjuda nyutexaminerade sjuksköterskor ett kliniskt basår, samt ett traineeprogram för undersköterskor på akutsjukhusen. Det är att ta arbetsgivaransvar och visar att man satsar på och investerar i personalen från början.

En stor utmaning med kompetensförsörjningen i Region Stockholm är tillgången på praktik- och utbildningsplatser. Privat verksamhet har inte haft samma krav på sig som akutsjukhusen och verksamheter i egen regi vad gäller att utbilda vårdpersonal och studenter i regionen. Därför ska tillgången på praktik- och utbildningsplatser säkras genom verksamhet i egen regi samt krav i avtal med privata utförare av regionens verksamheter. Professionen har även larmat om att exempelvis ST-läkare inom hud i Region Stockholm som gör hela sin utbildning inom vårdval går miste om nödvändig breddad kompetens. Vänsterpartiet vill därför att ST-utbildning för läkare inom specialiteter där professionen bedömer så lämpligt, exempelvis hud, ska utgå från större enheter för att säkra nödvändig behörighet hos specialisterna.

Regional kommission för arbetsmiljön inom sjukvården

Vittnesmål och larm från vårdpersonal om ohållbar arbetsmiljö med medföljande risker för patientsäkerheten har avlöst varandra under de senaste åren. Dessa måste tas på största allvar. Efter krav från oss på Vänsterpartiet har därför en regional kriskommission nu tillsatts tillsammans med vårdfackliga organisationer med uppdraget att se över vårdens arbetsmiljö och vårdplatsbristen. Det är viktigt att personalen görs delaktig i vårdens förändringsarbete och därför får professionen en tydlig röst i kommissionen. Det arbetet som kommissionen nu gör måste omhändertas och leda till förändringar på golvet.

Att förbättra vården är en viktig drivkraft för många vårdanställda. Tyvärr har Region Stockholm idag en tystnadskultur och handlingsutrymmet för medarbetare och chefer att förändra är litet. Regionen måste lyssna på medarbetare och fackförbund. Tystnadskulturen måste med alla medel motverkas. På så sätt ska regionen verka aktivt för att medarbetaren ska kunna, vilja och våga hjälpa invånarna.

Rasism inom vården är ett problem som drabbar patienter genom sämre bemötande och vård, men även vårdpersonal. Det har avslöjats att vissa vårdgivare som har avtal med Region Stockholm låtit patienter välja etnicitet på sin behandlande vårdpersonal. Det är helt oacceptabelt. Vänsterpartiet vill se en genomlysning av regionens avtal och direktiv med alla vårdgivare utifrån diskrimineringslagstiftningen och införa sanktioner mot de vårdgivare som bryter mot den. Rasism inom sjukvården kan aldrig accepteras och det måste finnas tydliga konsekvenser för de vårdgivare som aktivt förstärker den.

Mycket av regionens verksamheter som drivs av privata vårdgivare är upphandlad. Detta betyder att regionen inte har inflytande över personalens arbetsvillkor eller arbetsmiljö. För att kunna styra dessa frågor rätt och för att säkra framtidens kompetensförsörjning vill Vänsterpartiet att välfärdens kärnverksamheter ska drivas i egen regi. Men även i upphandlad verksamhet ska regionen ställa bindande krav på arbetsmiljö och arbetsvillkor. Alla anställda ska omfattas av kollektivavtal, även i privata vårdföretag.

3.4 Mer personal i kollektivtrafiken

Resenärer ska kunna känna sig trygga i och kring kollektivtrafiken och trygghetsarbetet måste inriktas på resenärernas olika behov. Vi vill ha mer synlig personal i kollektivtrafiken och ett utökat samarbete med civilsamhället. Personal på plats gör kollektivtrafiken tryggare och säkrare för alla, då de kan vara behjälpliga för personer med särskilda behov och minska vandalisering och nedskräpning. Ombordpersonal behövs för både resenärer och för förarna som annars blir utelämnade som enda personal vid krissituationer. Därför är det viktigt att personal med adekvat utbildning och spårbehörighet återinförs ombord på pendeltågen och att de finns kvar på lokaltågen, samt att det finns gott om personal på stationerna. De nya fordonen på Roslagsbanan är utrustade med kameraövervakad dörrstängning och det finns en uttalad risk att ombordpersonalen därför kommer tas bort. Vi vill att personalen ska vara kvar och har i förhandlingar med mittenkoalitionen sett till att frågan ska utredas, så att personalen ombord inte försvinner när de nya vagnarna sätts i trafik. Det måste finnas tillräckligt med personal med rätt utbildning i hela systemet för en trygg, säker och god resenärs- och arbetsmiljö. I vissa situationer kan det behövas ordningsvakter eller väktare. För att alla resenärer ska känna sig trygga måste all ordningspersonal som arbetar i kollektivtrafiken ha bra villkor och tillräcklig utbildning. Under arbetsdagen ska tillgång till toalett, omklädningsrum, lunchrum och pausrum säkras för ombordpersonalen. Biljettkontrollerna kan tyvärr i sig skapa otrygghet. Både biljettkontrollanternas arbetsmiljö och förutsättningar för en bra arbetsmiljö måste därför förbättras.

Bättre arbetsvillkor

En för resenärerna väl fungerande kollektivtrafik kräver bra arbetsvillkor för personalen, vars yrkes stolthet är att ge och upprätthålla en god service för resenären, inte att spara pengar och skapa vinst åt ett företag. Personalen är den viktigaste tillgången och organisationen ska präglas av tillit till de anställdas kompetens. Dagens återkommande upphandlingar skapar osäkra anställningar och pressade arbetsvillkor, vilket också går ut över kvaliteten på trafiken. Idag råder det allvarlig brist på bussförare, tågförare, verkstadspersonal och andra personalkategorier inom kollektivtrafiken. Under det senaste året har det blivit tydligt hur

försämrade arbetsvillkor lett till akut förarbrist i pendeltågstrafiken och reducerad trafik. Det är en allvarlig och akut situation för trafikanterna och skadar tilliten för kollektivtrafiken. Vi vill därför snarast möjligt återinföra tågvärdarna i pendeltågstrafiken. För en välfungerande kollektivtrafik måste kompetensförsörjningen säkras vilket kräver förbättrade arbetsvillkor och slut på upphandlingarna av trafiken. Vårt mål är att kollektivtrafiken har en personal som trivs och är stolta över att bidra till en fungerande region. För att nå dit måste vi bedriva den i offentlig, egen regi utan vinstintressen.

Personalens arbetsvillkor måste börja förbättras omgående. Vänsterpartiet vill därför att trafikförvaltningen tar ett större ansvar för arbetsmiljö, utbildning och kompetensfrågor för all personal som arbetar i kollektivtrafiken. Tills dess att målet om att trafiken ska bedrivas i egen regi realiserats, ska SL ställa krav på kollektivavtal, bra arbetsmiljö, kompetensutveckling, meddelarfrihet samt tillgång till rastrum och personaltoalett. Vidare är vår ambition att alla som arbetar inom kollektivtrafiken ska få åka avgiftsfritt i tjänsten samt till och från den samma under förutsättningar att resan sker i uniform. Trygga anställda ger en trygg kollektivtrafik. Det är SL:s ansvar att de som arbetar i kollektivtrafiken har trygga anställningar, bra villkor, tillräckligt många kollegor med rätt utbildning och en bra arbetsmiljö utan ensamarbete. Det ansvaret kan inte överlåtas helt på trafikutövarna och måste krävas i all upphandling. För att få effekt måste kraven även gälla underentreprenörer. Generellt sett ökar risken för missförhållanden med antalet underentreprenörsled. Antalet underentreprenörsled bör därför begränsas.

I förhandlingarna med den styrande mittenkoalitionen har vi fått igenom ett permanent trafiksamverkansforum för fackliga representanter, trafikförvaltningen och trafikutövare. Forumet ska särskilt beakta arbetsmiljöfrågor och under 2024 ska dialogen utreda hur kravställning och uppföljning avseende arbetsmiljö kan skärpas i upphandlingarna samt hur dialogen och samverkan i samband med större organisatoriska förändringar kan förbättras. Utan att förekomma vad forumet kommer fram till ser vi införandet av ett nöjdpersonalindex som ett möjligt sätt att följa upp av krav på goda arbetsvillkor. Ett index kopplat till sanktioner om inte trafikutövaren lever upp till en i upphandlingen specificerad nivå. För att säkerställa krav på goda arbetsvillkor är det viktigt att också den demokratiska insynen i upphandlingarna stärks. Upphandlingsunderlagen som specificerar kraven måste upp i trafiknämnden för politiskt beslut, och inte som nu vara delegerat till tjänstemännen. En översyn av Region Stockholms olika nämnders hantering av upphandlingar pågår i syfte att öka den demokratiska kontrollen.

Uppdrag och förändrade anslag

Uppdras till regionstyrelsen och alla nämnder i tillämpliga delar.

- ✓ Regionstyrelsen uppdras att utveckla en personalstrategi för långsiktig personalförsörjning och kvalitetsutveckling. Regionen ska ligga i framkant som arbetsgivare för goda arbetsvillkor och personalinflytande.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att förverkliga att fast anställning och heltid ska vara normen i regionens verksamheter.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att skärpa kraven på goda arbetsvillkor i upphandlingar och skärpa kontrollen att kraven efterlevs. Utveckla samarbetet med fackliga organisationer kring uppföljning och kontroll av privata utförare och entreprenörer.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att utreda möjligheten för att säkra att alla anställda i Region Stockholm omfattas av kollektivavtal, även i privata vårdföretag.

- ✓ Regionstyrelsen uppdras att säkra att vårdpersonal med specialistkompetens får högre lön och bättre arbetsvillkor. Påbörja ett arbete med tydlig löneutveckling för sjuksköterskor och undersköterskor inom dygnet-runt-verksamheterna som ger permanenta lönehöjningar när medarbetarna kvarstannar i verksamheten.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att ge de regionägda akutsjukhusen i uppdrag att öronmärka ersättningsökningen så att den särskilt premierar löneökningar för personal i 24/7-verksamheterna. Särskilt väsentligt är att höja OB-ersättning kvällar och helger för samtliga sjuksköterskor, undersköterskor och barnmorskor inom 24/7 verksamheterna i egen regi till nivåer som gör Regionen Stockholm konkurrenskraftig som arbetsgivare.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att utreda möjligheten till att skriva av studielån för personal som arbetat länge inom regionen.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att utreda möjligheten för att SL-kort ska kunna ges som förmån till vårdpersonal.
- ✓ Trafiknämnden uppdras att återinföra tågvärdarna på pendeltågen.
- ✓ Trafiknämnden uppdras att bibehålla konduktörerna på Spårväg City och Lidingöbanan.
- ✓ Trafiknämnden uppdras att skyndsamt utreda behovet av framtida ombordpersonal på Roslagsbanans nya fordon.
- ✓ Trafiknämnden uppdras att arbeta med att säkerställa att det finns tillräckligt med personal med rätt utbildning i hela kollektivtrafiken för en trygg, säker och god resenärs- och arbetsmiljö.
- ✓ Trafiknämnden uppdras att säkerställa att förarna inom färdtjänsten får adekvat utbildning, har rimliga arbetsvillkor och kollektivavtal.
- ✓ Trafiknämnden uppdras att upprätta ett permanent trafiksamverkansforum där trafikförvaltning, trafikutövare, facklig representation och politik möts. Arbetsmiljöfrågor ska särskilt beaktas vid forumets samtal. Exakt form behöver ta hänsyn till att Trafikförvaltningen inte har en arbetsgivarroll till de anställda hos trafikutövare. Trafiknämnden ska under 2024 utifrån forumets dialog, och i samråd med oberoende experter, utreda hur man som upphandlare kan stärka kravställning och uppföljning avseende arbetsmiljö, samt hur dialog och samverkan i samband med större organisatoriska förändringar kan förbättras.

Ändrade anslag jämfört med budgetförslag från SCMP. Belopp i miljoner kronor.

	2024	2025	2026
Personalsatsningar inom 24/7-verksamheter. (OB mm)	200		
Tågvärdar på pendeltågen återinförs	90		
Bibehålla konduktörer på Spårväg City och Lidingöbanan	14		

4. Regionstyrelsen

4.1 Demokratisk styrning

Den demokratiska styrningen av regionen ska fördjupas på alla nivåer. Medborgarna och politiken ska ha insyn och det ska vara tydligt var och av vem viktiga beslut fattas. Där beslutsmakt lagts ut på privata aktörer eller styrelser med begränsad möjlighet till insyn är vår inriktning att makten ska återföras till de demokratiskt valda organen.

Den beställar-utförarmodell som tillämpas i regionen leder till ökad byråkrati och administrativa kostnader. Modellen ska avskaffas. Vänsterpartiet vill införa en modell som bygger mer på samarbete och utveckling. På verksamhetsnivå ska regionen tillämpa tillitsbaserad styrning och lämna detaljstyrning med New Public Management som grund i det förflutna. Personalens kompetens, arbetsglädje och inflytande är kärnan för att styra effektivt mot god kvalitet.

Vänsterpartiet ser fördelar med att regionen bedriver servicearbete i egen regi, då förutsättningarna för samarbete och utveckling blir bättre. Det finns också en risk att den vinstdrivande aktören måste kompromissa med kvalitet och/eller arbetsvillkor för att kunna hålla konkurrensförmåga priser. Rengöring och underhåll är områden som regleras av hälso- och sjukvårdslagen. Så kallad Facility Management (FM) som är hanteringen av allt som rör skötseln av fastigheter, som fastighetsservice, lokalvård, kontorsservice, konferensservice, telefoni och kundtjänst, säkerhet och produktionsservice är exempel på vad som bör bedrivas i egen regi.

4.2 Ta tillbaka det privatiserade

Vänsterpartiet vill återta all regionens kärnverksamhet i egen regi. De omfattande privatiseringarna är på systemnivå ineffektiva, odemokratiska och kostnadsdrivande. Återtagande låter sig inte göras över en natt utan bör ske gradvis och strategiskt planerat. Regionstyrelsen ska leda detta strategiska och långsiktiga arbete.

I de fall som privata alternativ bedöms som ändamålsenliga och viktiga komplement till det offentliga ska dessa upphandlas. Upphandlingarna ska vara transparenta och ställa tydliga krav på kvalitet, arbetsvillkor, klimatpåverkan med mera. Marknadslösningar som LOV och vårdval ska, så långt lagstiftningen medger, avskaffas.

4.3 Regional utveckling

De ökade klyftorna får tydliga rumsliga uttryck i en storstadsregion. Det är stora skillnader i levnadsvillkor mellan kommuner i länet och mellan olika bostadsområden. Segregationen i sig blir ett problem som förstärker effekterna av socioekonomiska skillnader. När människor med olika bakgrund inte längre möts i vardagen i skolor, föreningar eller det offentliga rummet riskerar samhällsgemenskapen att krackelera. Fördomar och hat ”mot de andra” ökar. Med en aktiv regionplanering med ambitioner att utjämna kan klyftorna minska.

Den enorma bristen på bostäder och hyreslägenheter med rimliga hyror gör att många av de stora yrkesgrupper som håller ihop samhället som undersköterskor, poliser, forskollärare, lokalvårdare har svårt att bo kvar eller flytta in i regionen vilket skapar katastrofala individuella situationer men också samhällsekonomiska problem. Vi behöver genom arbetet med den regionala utvecklingsplanen RUF 2050 motarbeta de enorma sociala klyftorna.

Vänsterpartiet vill att regionplaneringen ska få ökad tyngd att styra och få mer resurser för att göra skillnad. Det räcker inte med fina planer, vi måste gå från ord till handling. Vänsterpartiets ambitioner med det regionala utvecklingsarbetet är att både motarbeta klyftor och planera för en klimatneutral, resilient region där det går att leva inom de planetära gränserna. Grönområden måste skyddas och för att planera för minimerade utsläpp i framtiden måste nya bostäder byggas i områden nära kollektivtrafik.

Den tillväxt som sker i regionen måste innebära en utveckling av samhället där resurser omfördelas. Fler anställda i vården, en grön omställning och satsningar på kultur och den gemensamma välfärden leder till hållbar tillväxt. Offentlig konsumtion i stället för privat konsumtion är en bättre användning av jordens begränsade resurser. En gemensamt ägd simhall med tusentals besökare belastar klimatet mindre än tusentals privata pooler.

I arbetet med den regionala utvecklingsplanen har vi inspirerats av 15-minutersstaden. Vi vill att alla boende i Region Stockholm ska ha nära tillgång till grundläggande service; en ska med cykel eller kollektivtrafik på kort tid kunna ta sig från hemmet till de viktigaste platserna; skolan, mataffären, kultur, idrott och naturen. På det sättet kan vi minska behovet av klimatbelastande transporter och skapa trivsamma städer och samhällen. Även i landsbygdsområden och skärgården är det viktigt att det finns tillgänglighet till samhällsservice och kultur. Vårdcentraler behöver finnas i hela regionen och regionen bör ta tillbaka kontrollen över var vården är placerad. Den fria etableringsrätten, som det tidigare borgerliga styret förlitat sig på, har lett till en överetablering i innerstaden medan det råder stor brist på vårdutbud i ytterområdena.

Livsmedelsförsörjningen i regionen måste bli mer robust för att vi i framtiden ska vara bättre rustade för kriser och utmaningar. Odling i vårt eget närområde skapar en större resiliens. Den regionala utvecklingsplanen och de regionala tillväxtmedel som delas ut måste skapa möjligheter och uppmuntra till såväl storskalig odling som jordbruk och småskalig odling som stadsodling och kolonilotter.

Infrastruktur för transporter måste utvecklas i riktning mot minskade utsläpp. Vänsterpartiet verkar för satsningar på spårtrafik, god framkomlighet för bussar, cykelbanor och mot nya motorvägar. Den regionala trafikplaneringen ska utgå från att minska framtida bilberoende.

4.4 Social hållbarhet

Arbete med social hållbarhet ska vara integrerat i verksamheterna och inte ligga som en tyngande pålaga i form av en massa statistiska redovisningar. Social hållbarhet handlar om att följa konventioner och lagstiftning för att förverkliga lika rätt för grupper som vanligtvis är underordnade i en maktordning och/eller ”avviker” från rådande normer – barn, personer med funktionsnedsättning, kvinnor, hbtq-personer, rasifierade och nationella minoriteter.

Nyckelfaktorer för framgång i det arbetet är fortbildning av personal, normkritiskt förhållningssätt och systematik som ger lätthanterliga rutiner inför beslut och verksamhetsplanering. Regionstyrelsen ansvarar för att främja detta i hela organisationen.

Funktionsrättskonsekvensbeskrivning

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som godkänts av Sverige, fastslår att personer med funktionsnedsättning ska ha samma rätt i samhället som alla andra. Alla offentliga myndigheter, däribland kommuner och regioner, har ansvar för att konventionen blir verklighet och följs, och en Funktionsrättskonsekvensbeskrivning (FKB) är ett bra verktyg för att implementera detta i praktiken. Vänsterpartiet anser att Region Stockholm ska göra funktionsrättskonsekvensbeskrivningar i alla beslut som fattas. Det innebär att regionen får ett verktyg som bidrar till en helhetsbedömning av vilka effekter ett beslut har ur ett funktionsrättsperspektiv vilket underlättar för att göra rätt från början. Syftet med att använda verktyget FKB är att främja mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. En FKB förebygger diskriminering och rättighetskränkningar i samhället.

4.5 En effektiv organisation

Region Stockholm är en mycket stor organisation som förvaltar miljardbelopp av skattebetalarnas pengar. Regionledningskontoret behöver stärka sin roll för samordning mellan förvaltningarna, för ökad kostnadskontroll och stävjande av en administrativ överbyggnad som inte gagnar kärnverksamheterna. Om inte denna stramhet finns i regionledningen riskerar alla ekonomiska utmaningar att resultera i nedskärningar i kärnverksamheterna.

Vänsterpartiet anser att effektivisering idag främst ska ske genom:

- En personalpolitik som minskar personalomsättning och behov av inhyrd personal.
- Samordning av verksamheter, inklusive tillbakatagande av privatiserad verksamhet.
- Slopande av konstlade marknadsexperiment.
- Ökad kostnadskontroll i stora investeringar.

Uppdrag och förändrade anslag

- ✓ Regionstyrelsen uppdras att gå vidare med resultaten av utredningen av styrningen av sjukvården i egen regi i riktning mot avbolagisering, utökat samarbete samt fördjupad demokratisk insyn. Lämna den interna beställar-utförarmodellen.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att tillse att tillitsbaserad styrning och arbetssätt slår igenom på alla nivåer i regionens verksamhet.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att utarbeta en strategi för succesivt återtagande av driften av kollektivtrafik i egen regi.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att Region Stockholm ska aktivt verka för att Spårväg Syd genomförs i sin helhet.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att utlysa klimatnödläge. Peka ut skyndsamt omställning till klimatneutralitet som överordnat mål i RUFSS-processen.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att införa livscykelanalyser för klimat- och miljöpåverkan vid investeringar i infrastruktur, byggnader och vid större renoveringar i befintligt bestånd. Dessa ska användas som beslutsunderlag som komplement till ekonomiska kalkyler.

- ✓ Regionstyrelsen uppdras att möjliggöra och stödja storskaliga havsbaserade vindkraftparker i RUFSS.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att stödja verksamheterna att forma fungerande rutiner för hur strategier för social hållbarhet integreras i verksamheterna på ett flexibelt och ändamålsenligt sätt.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att införa Funktionsrättskonsekvensbeskrivning (FKB) som obligatorisk del i alla beslutsunderlag.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att skärpa kostnadskontroll och uppföljning i stora investeringsprojekt. Tillse att ekonomiska kalkyler inför investeringsbeslut är realistiska.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att utreda nya ägardirektiv till Locum avseende policy för hyressättning. Inriktningen på utredningen ska vara att undersöka modeller som ger lägre lokalkostnader för verksamheterna.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att se över policy för upphandlingar för att ytterligare möta klimatnödläget och främja social hållbarhet. Stärk tillämningen och uppföljningen av regelverket.
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att avskaffa resultatkravet för primärvård som drivs i egen regi (SLSO).
- ✓ Regionstyrelsen uppdras att se över finansiering av Norrtäljemodellen och anpassa den efter det demografiska behovet.

5. Hälso- och sjukvårdsnämnden och primärvårdsnämnden

5.1 Vård efter behov

Sverige är det OECD-land där ojämlikheten och klassklyftorna växer snabbast. FN:s världshälsoorganisation slår fast att jämlika och goda uppväxt- och levnadsvillkor är grunden för en god hälsa. Region Stockholm är en ojämlik region med stora hälsoklyftor och skillnader i livslängd, där ditt postnummer kan påverka hur gammal du kommer bli. Vänsterpartiet för politik som motverkar segregationen i regionen samt integrerar jämlikhet i hälsa och politik inom ordinarie styrning och ledning. Sjukvårdssystemet ska kompensera för samhällets ojämlikheter, ett arbete som Vänsterpartiet med 44-punktsprogrammet har påbörjat.

De allra mest utsatta människorna i vårt samhälle saknar ofta fast bostad, arbete och lever utan EU-sjukförsäkring. I den gruppen finns också barn som idag inte garanteras sjukvård. Vänsterpartiet ska fortsätta jobba aktivt för att alla människor i regionen ska ha rätt till hälso- och sjukvård. När regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna nu öppnat dörren för att lagstifta om ett angiverisamhälle, kommer vi fortsätta stå upp för att de som är sjukast och mest utsatta i Region Stockholm ska ha rätt till vård utan att bli gripna av polis.

Region Stockholm ska fördela gemensamma resurser efter behov. Ohälsotalen är höga i regionens ytterområden och södra delar och där finns ett stort behov av förebyggande insatser, förbättrad vård och mobila lösningar. Regionen behöver därför ta ett större ansvar för att säkra god geografisk spridning av sjukvården i länet. Vänsterpartiet har bland annat fått igenom en motion om att inrätta ett hjärt- och kärlcenter i regionens egen regi vid Södertälje sjukhus. Nu återstår verkställandet och vi kommer att fortsätta följa det arbetet under mandatperioden.

En väl fungerande och allsidig sjukvård ska finnas tillgänglig för alla och vara anpassad efter de lokala förhållandena i regionens olika delar. Jämlikhet och jämställdhet är inte detsamma som att göra lika för alla. Det innebär att vården ska se till varje enskild individ och utifrån dennes behov våga göra olika. För att nå dit behöver de nuvarande ersättningssystemen bytas ut och vården anamma ett tillitsbaserat arbetssätt.

Intraprenader

I vårt 44-punktsprogram ingår en punkt om intraprenader vilket innebär verksamheter som drivs av personalen. Intraprenader ger personalen inflytande och ägarskap över den egna verksamheten, arbetssituationen och förkortar beslutsvägar. Sammantaget ökar dessa insatser förutsättningarna för en jämlik vård. Under nuvarande mandatperiod ska mittenkoalitionen tillsammans med Vänsterpartiet ta ställning till om en modell för intraprenader ska införas i Region Stockholm.

Ersättningssystem

Vården styrs idag av ekonomiska incitament. Dagens alltmer detaljerade kontrollsystem ökar även den administrativa bördan på personalen. Kvalitetsmått fokuserar på nybesök medan återbesök och kontinuitet i behandlingen inte premieras. En konsekvens av denna

typ av ekonomisk detaljstyrning är att vårdinsatserna anpassas till ersättningssystemen snarare än till patientens behov.

Välfärdens organisering ska präglas av ett helhetsansvar och Vänsterpartiet vill röra sig bort från ett system som kräver att pinnar räknas snarare än att patienter vårdas. Ett nytt ersättningssystem ska utvecklas, där helhetsansvar och sjukvårdens etiska principer är vägledande. För att förbättra kontinuiteten ska det inte löna sig att vidareremittera patienter, utan snarare ska vårdgivare som sköter sina egna patienter i högre utsträckning premieras. Ersättningsmodellerna ska alltid syfta till att bidra till en mer behovsstyrd sjukvård. Ersättningarna ska ta hänsyn till vårdtyngd och medicinsk uppföljning för en sammanhållen vård.

Under det senaste decenniet har utomlänsfaktureringen för digital vård utvecklats i en explosionsartad takt. Krafttag krävs för att skattebetalarnas pengar ska användas till de invånare som behöver det mest och inte läcker ut till vårdgivare som cyniskt utnyttjar det regionala vårdssystemet för att ta ut stora summor vinst. Region Stockholm ska därför identifiera och påbörja juridiska processer samt identifiera och införa begränsningar i vårdavtalen. Detta med syftet att sluta betala för digital utomlänsvård, särskilt i de fall som aktörerna har fysiska mottagningar förlagda i Region Stockholm.

Vård efter behov

Våra skattepengar ska inte försvinna till privata bolag i skatteparadis eller slösas bort i byråkratiska upphandlingar av våra gemensamma sjukhus eller annan vårdverksamhet. Ingen ska tillåtas bedriva sjukvård med det primära målet att tjäna pengar på bekostnad av patienters vårdbehov. 16 års högerstyre har gjort region Stockholm till landets mest extrema när det gäller privatisering av vården. De så kallade vårdvalen har lett till att regionen har över 500 olika vårdgivare att hålla koll på. Inte sällan är dessa vårdgivare dessutom underställda samma moderkoncern, vilket har skapat ett system av vårdjättar som styr stora delar av den så kallade vårdmarknaden i Region Stockholm. Vårdval driver upp kostnader, fragmentiserar vården, slår sönder vårdkedjor, motverkar likvärdig vård och gynnar förhållandevis friska patienter. Pappersarbetet har mångdubblats för att följa upp avtal, fylla i blanketter och skicka fakturor enligt de interna köp- och säljssystemen. Dessutom behövs en stor kontrollapparat för att avslöja fusk och välfärdsbrottslighet. Under det senaste året finns det flera exempel på vårdgivare som inte följt avtal och uppfyllt sina förpliktelser mot Region Stockholm och dess invånare. Det är högt prioriterat att arbetet för att stävja fusk och välfärdsbrott fortgår även under kommande år, för att upptäcka oseriösa aktörer och hindra ytterligare läckage av skattepengar. Problemen finns även i upphandlade verksamheter, en mängd upphandlingar överklagas vilket tvingar regionen att skapa en stor och byråkratisk överbyggnad för att hantera upphandlingarna. Tidsstudier från vårdcentraler har även visat att i genomsnitt 4 timmar per arbetsdag går till administration.

Omställningsplan för vårdval

Ett steg i riktningen mot mer behovsstyrd och mindre marknadskontrollerad vård är den påbörjade omställningsplanen. Den baseras på en granskning av samtliga vårdval, där prioriteringarna varit att trygga en jämlik vård, föreslå åtgärder mot överkonsumtion av vård samt öka förutsättningar för forskning och långsiktig kompetensförsörjning i hela hälso- och sjukvårdssystemet. Steg för steg ska de vårdval som inte levt upp till kraven i granskningen åtgärdas genom antingen avveckling, ändrad avtalsform eller fortsatt utredning. Samverkan med patienter, vårdgivare och profession är centralt, och åtgärdsförslagen kommer att implementeras löpande. Kapaciteten för att omhänderta eventuell flytt av vård ska kartläggas innan avprivatisering eller revidering påbörjas. Att ta politiskt ansvar för att vård finns tillgänglig för alla invånare i regionen är en prioritet

för Vänsterpartiet. När vinstdrivna vårdgivare sett att intäktsmöjligheter begränsas av politiken har de inte tagit ansvar för sina patienter. Tvärtom har privata aktörer stängt sina mottagningar i förtid och därmed lämnat sköra patientgrupper vind för våg. För att skydda patienterna vill vi därför stärka regionens arbete med att säkra vårdtillgången i samband med att vårdgivare avslutar sina avtal.

Regionen bör också införa remisskrav i flera vårdval för att säkerställa rätt vård på rätt nivå. I stället för fler vårdval vill vi utöka och permanenta mottagningen för till exempel postcovid till en mottagning för postinfektiösa tillstånd med tillägg att omhänderta patienter med Myalgisk Encefalomyelit/Kroniskt trötthetssyndrom. Vi vill även värna Psoriasis-mottagningen i Norrtälje genom att upphandla psoriasisvården första kvartalet 2024 när det tillfälliga direktavtalet med psoriasisförbundet gått ut. Ett stort problem med den marknadsstyrda vården är att viss specialiserad vård inte finns tillgänglig i vissa delar av länet, i Norrtälje saknas det till exempel tillgång till hudläkare.

Privata sjukvårdsförsäkringar

I dag ger privata vårdföretag förtur till patienter som har privata sjukvårdsförsäkringar. Med- och egenfinansiering i vården är inte etiskt försvarbart. Studier visar att personer med privata sjukvårdsförsäkringar får vård snabbare, sannolikt utan att det finns skillnader i medicinska behov. Vårdgivares kunnande väljas in av patienter, det bryter mot hälso- och sjukvårdslagen. Den offentligt finansierade vården ska alltid prioritera lagenligt efter behov och ge vård av god kvalitet till alla. Ett förbud mot privata försäkringspatienter ska därför skrivas in i befintliga och nya vårdavtal och upphandlingar, och sanktioner ska kunna vidtas vid lag- och avtalsbrott.

Idéburna offentliga partnerskap

Idéburna organisationer har länge spelat en viktig roll i svensk välfärd och de har särskild kunskap som är viktig för att möta förändringar och problem i samhället. Regioner har därför mycket att vinna på att samverka med den idéburna sektorn. Det sker med fördel genom ett så kallat idéburet offentligt partnerskap (IOP), en form av samverkan mellan offentlig och idéburen verksamhet. IOP ska aktivt tillämpas så att regionen verkligen drar nytta av de idéburna organisationernas kompetens, erfarenhet och andra resurser. Region Stockholm ska anta en strategi för att få fler IOP-lösningar på plats. I andra regioner har betydligt fler IOP-avtal tecknats med den idéburna sektorn. Flera verksamheter som i dag gör stor samhällsnytta och bidrar till att hjälpa människor saknar helt avtal med regionen. Exempelvis BOSSE-råd och stöd samt Röda Korsets kris- och traumacentrar. Dagens system har missgynnat ideella aktörer då de ofta saknar ekonomiska muskler för att vinna upphandlingar mot privata vårdjättar. I och med ändring i lagen (2008:962) om valfrihetssystem som trädde i kraft den 1 januari 2023 kommer regionen att kunna reservera rätten att delta i upphandling av hälsovårdstjänster till idéburna organisationer, en möjlighet som ska tas tillvara. Förvaltningen i Region Stockholm bör säkra god IOP-kompetens, för att på bästa sätt kunna tillämpa den nya lagen.

Öppen bokföring

För att begränsa vinstuttag och öka insynen bland aktörer som har avtal enligt lagen om valfrihetssystem (LOV), lagen om offentlig upphandling (LOU) och direktavtal bör så kallad öppen bokföring tillämpas. Det innebär att Region Stockholm kan ha full insyn i vårdgivarens egen bokföring och redovisningssystem för att säkerställa att oskäliga vinster inte tas ut och att resurser kommer verksamheten till gagn. Regioner ska kunna följa hur vinsten i företaget uppkommer och vart den tar vägen. Nivån på vinstmarginalen blir en avtalsfråga vid upphandling och ett aktivt styrinstrument. Transparens leder till att färre

oseriösa aktörer överhuvudtaget ger sig in på marknaden samtidigt som det gynnar de vårdgivare som gör rätt för sig.

5.2 En sjukvård med marginaler

Sverige är av tradition ett sjukhustungt land. Samtidigt har vi i en internationell jämförelse, få vårdplatser på sjukhus. Samma utveckling finns överallt i världen, men Sverige har idag det lägsta antalet vårdplatser i Europa. Inom OECD är det bara Indien, Mexiko och Chile som har färre.

Region Stockholm har sedan länge brist på vårdplatser för de som behöver läggas in för slutenvård. Regionen har idag i genomsnitt 1,6 vårdplatser per 1 000 invånare. Som jämförelse har Tyskland i genomsnitt drygt 8 vårdplatser per 1000 invånare. Beläggningsgraden i Region Stockholm har för flera av akutsjukhusen legat över 90 % sen många år tillbaka, vilket inte ger en tillräcklig marginal för att vara patientsäker. Den höga beläggningsgraden skapar extraarbete och stress kopplad till etiska beslut bland vårdpersonalen. En studie av akutbesök på Stockholms sjukhusen har visat att den hårda belastningen går att koppla till en ökad dödlighet som motsvarar i genomsnitt 25 dödsfall per år.

Tillgång till personal med rätt kompetens är avgörande för att kunna säkra tillräckligt många vårdplatser. Idag är ungefär var tionde vårdplats stängd på grund av personalbrist. Bristen på personal är en av förklaringarna till överfulla akutmottagningar och överbeläggningar med patienter som får ligga och vänta på sin tur på madrasser på golvet, eller så utlokaliseras patienter och läggs in på den vårdavdelning som har en sängplats över. Ivo, Inspektionen för vård och omsorg, har visat att utlokaliserade patienter löper 60 procent större risk att drabbas av vårdskador jämfört med andra inlagda.

Region Stockholm ska ta fram en plan för vårdplatser som möter det faktiska behovet och som anger ett riktvärde för antalet vårdplatser på befolkningsnivå i regionen, och fastställer vilka resurser som krävs för verkställandet. Planen ska förhålla sig till de mål på genomsnittlig beläggningsgrad som Socialstyrelsen tagit fram på nationell, regional, klinik- och enhetsnivå. De riktvärden som anges i Socialstyrelsens rapport är för Region Stockholm 1,7 vårdplatser per 1000 invånare och en genomsnittlig beläggningsgrad på 88 procent. Det innebär enligt rapporten att ytterligare 252 vårdplatser behöver öppnas i Region Stockholm under kommande budgetår, varav 19 ska vara intensivvårdsplatser.

Sen 2016 har andelen vårdplatser i regionen som består av så kallade ASIH-platser (Avancerad Sjukvård i Hemmet) ökat från 38 % till 46 %. Trots denna markanta ökning har inte belastningen på sjukhusen minskat. Vänsterpartiet vill se fler sjukhusanslutna vårdplatser i hemmet likt de som idag finns i Norrtälje i form av "SAMS-teamet" (sjukhusanslutna mobila sjukvårdsteamet) samt på S:t Görans Sjukhus inom projektet "Virtuell Vårdavdelning".

Akutsjukvård

Invånarna i Region Stockholm har rätt till en vård på akutsjukhusen som är trygg och pålitlig. Vården ska vara patientcentrerad och präglas av säkra omständigheter. Sjukhusen ska organiseras utifrån patientens behov, och patienter ska inte skrivas ut för tidigt eller hänvisas runt till olika delar av vården. Insynen och ansvarutkrävandet ska förtydligas i styrningen av regionens akutsjukhus. För att ha ett fungerande akutflöde krävs att samtliga delar av akutsjukvården fungerar och är samspelade. Som en del i det arbetet ska nu driften

av prehospital vård i form av vägambulanser, jourläkarbilar och akutbilar övertas i egen regi. En parlamentarisk utredning med uppdraget att ta fram förslag på styrelseskick på akutsjukhusen och i SLSO pågår tack vare Vänsterpartiets arbete. Utredningen ska särskilt fokusera på en styrning som säkrar en kombination av ökad politisk insyn, extern kompetens och representation av personalen. På sikt är vår vision att regionens akutsjukhus ska styras av politiskt förtroendevalda tillsammans med personalrepresentanter.

För att underlätta vårdkedjor och utbildningsuppdrag på akutsjukhusen vill Vänsterpartiet möjliggöra för att mer öppenvård bedrivs med bas på respektive sjukhus. Väntetiderna till våra akutmottagningar fortsätter öka och Region Stockholm är på en ökand förstaplats avseende längst väntetider nationellt sen flera år tillbaka. De grupper som får vänta längst på akutmottagningen är äldre och kvinnor. En stor del av belastningen på akutmottagningarna beror på brist på vårdplatser men också på att akuten på Nya Karolinska sjukhuset har minskat från 85 000 besök årligen till 12 000 besök. Övriga akutsjukhus har därmed fått ta emot en större andel av akutbesöken. Nya Karolinska sjukhusets akutmottagning ska få ett bredare uppdrag för att kunna emot fler patienter med olika svårighetsgrad, alternativt påbörjas arbetet för en återstart av akuten på gamla Karolinska.

Sjukhusavtal

Avtalen för akutsjukhusen har historiskt utformats så att de alltmer gått mot en produktionsbaserad ersättning, där sjukhusen får betalt per vårdtillfälle. Detta går emot Vänsterpartiets vision om ett system som premierar vårdenheter som tar ett helhetsansvar för patienterna. Akutsjukhusen är dessutom kroniskt underfinansierade och går med ständiga underskott. Verksamheterna har under lång tid av borgerligt styre tvingats att år efter år bedriva mer vård för mindre pengar. Akutsjukhusen erhöll därför 2023, efter förslag från Vänsterpartiet och mittenkoalitionen, ett räddningspaket på två miljarder kronor utöver ordinarie budget. Anslaget höjs 2024 varaktigt för att ge samtliga akutsjukhus i regionen förutsättningar för en hållbar ekonomi. Vänsterpartiet vill även att fler vårdplatser ska kunna öppnas och därför ska akutsjukhusens finansieringsram därtill förstärkas med en uppräknig på fem procent. Sjukhusavtalen ska ta hänsyn till de behov som finns och det årliga effektivitetskravet på 2,5 procent ska avskaffas. En ny finansieringsmodell där effektiviseringar nås genom färre administrativa beställningar och krav från regionen ska tas fram utifrån sjukhusens verksamhet och uppdrag. Det är viktigt att resurserna flyttas från onödig byråkrati till personal, vårdplatser och ökad patientsäkerhet. Nyttan och nackdelarna med interna köp- och säljsystem ska ses över och alternativa modeller övervägas. Systemet med bonus och viten ska förändras för att inte generera undanträngningseffekter. Insynen och ansvarsutkrävandet behöver förtydligas i styrningen av regionens akutsjukhus.

Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje (KSON) är ett bra exempel på hur samordnad vård kan uppnås. Men modellen är underfinansierad och för att inte äventyra den ska överenskommelsen revideras och anslaget till Norrtälje sjukhus ska öka.

Vänsterpartiet vill att alla akutsjukhus ska drivas i offentlig regi för att säkerställa att skattepengar går till sjukvård och inte vinstutdelning. Regionens enda privata akutsjukhus, Capiro S:t Görans Sjukhus, avtal går ut 2026 och regionen har påbörjat arbetet för en ny upphandling. Vänsterpartiet kräver att den nya upphandlingen av S:t Görans Sjukhus innefattar en öppen bokföring, samt krav på ett utökat utbildningsuppdrag. Vänsterpartiet prioriterar särskilt att säkerställa tydliga ägardirektiv som omöjliggör för utländska stater, och i synnerhet diktaturer, att köpa upp svenska vårdbolag. I grunden är den bästa garanten för att inte slussa pengar till utländska riskkapitalister att inte upphandla sjukvård till vinstdrivande bolag.

ASIH – avancerad sjukvård i hemmet

Den speciella vårdform som kallas ASIH, avancerad sjukvård i hemmet, är tänkt att frigöra platser och resurser på sjukhusen. Sedan 2013 har antalet ASIH-patienter ökat med över 60 procent. ASIH är idag en underutnyttjad resurs i sjukvården. Högkvalitativ och avancerad sjukvård kan ges till fler patienter i hemmet om vårdvalsstyrningen av ASIH avskaffas. I stället skulle ASIH fungera mycket bättre om den var organiserad i tydliga geografiska områdesansvar där man samarbetar med sjukhus och vårdcentraler i sitt område. Idag är dessa vårdkedjor bristande på grund av mängden aktörer och att ingen ASIH är knuten till särskilda sjukhus eller vårdcentraler. Ersättningsystemet gör även att ASIH är underfinansierat och tvingas till att ansluta lättare patientfall för att kunna bära sina utgifter. En kroniskt sjuk patient som vårdas via vårdcentral men som stundvis behöver mer intensiv behandling ska kunna kopplas in till ASIH utan att behöva avskrivas från sin vårdcentral som det är idag.

Närakuter

Att i tider med stora problem med bristande kontinuitet i primärvården, samt för få vårdplatser i slutenvården, lägga hundratals miljoner kronor på att underhålla en vårdform som inte finns i andra regioner, de så kallade närakuterna, är resursslöseri. Närakuterna har inte minskat väntetiderna på akutmottagningarna, vilket var syftet, utan fragmenterar och fördröjer i stället akutflödena. Därför vill Vänsterpartiet, i linje med professionens önskemål, avveckla närakuterna på sikt. Regionens resurser är inte obegränsade, och resurserna från de närakuter som ligger utanför akutsjukhusen behöver istället styras om till vårdcentraler som kan ta ett helhetsansvar för patienten. I ett första skede ska ersättningsnivåerna till närakuterna ses över och en höjning av patientavgiften ske till 375 kronor per besök. Vänsterpartiet vill framöver återinföra husläkarjourerna i regionen och säkerställa en jämlik geografisk tillgång till dem.

5.3 Vårdcentralen – en plats för den nära vården

Vårdcentralens vara patientens självklara ingång till sjukvården, det ska vara en vårdgivare som känner dig och har ett helhetsansvar kring din vård. En väl utbyggd, gemensamt ägd och tillgänglig primärvård är det viktigaste verktyget mot de stora hälsoklyftorna i Region Stockholm. Enligt WHO är en förstärkt primärvård den enskilt mest betydelsefulla satsningen för en mer jämlik hälsa. En god kontinuitet i form av en fast läkarkontakt kan ge positiva effekter som minskad sjukvårdskonsumtion, minskad läkemedelsanvändning, färre sjukskrivningar och färre besök på akutmottagningar. Sjukvården kan liknas vid ett ekosystem där vårdcentralerna är en mycket viktig grund för att övriga delar ska fungera. Därför vill Vänsterpartiet på sikt att för varje krona som satsas på sjukhus ska två kronor ges till primärvården. Vi förstärker också ramen för Primärvårdsnämnden med ytterligare 275 miljoner utöver mittenkoalitionens budget. SLSO är en förvaltning och inte ett företag, som dessutom har ett större uppdrag inkluderande utveckling och utbildning än vad övriga aktörer har. Därför ska SLSO under 2024 slippa resultatkravet som lagts sen många år tillbaka. Vänsterpartiets hållning är att det är bisarrt att låta privata verksamheternas resultatkrav styra offentligt ägd vårds resurser. Genom att ha avkastningskrav på våra egna verksamheter har vi hos tidigare styren sett att besparingar kan döljas i påstådda satsningar. Regionen ger med ena handen och tar med den andra. Det blir ett demokratiproblem när invånare inte får en förståelig bild av hur vi som folkvalda väljer att prioritera våra gemensamma resurser.

Listnings- och områdesansvar

Idag har många problem att få tid på sin vårdcentral eller att ens komma fram på telefon. Det är krångligt att inte veta var man ska vända sig för att få hjälp när man är sjuk och att ofta behöva dra sin berättelse på nytt för flera olika personer innan man hittar rätt. Så ska det inte behöva vara. Vårdcentralerna ska stärkas och det ska vara regel snarare än undantag att som patient träffa samma vårdpersonal. Arbetet mot denna målbild ska ske genom att vårdcentralerna ges listnings- och områdesansvar. Att vara listad på en vårdcentral ger bättre möjligheter för en nära vård där man känner sin läkare och sjuksköterska samt har rätt att vara patient och inte bara en diagnos.

Samarbetskedjorna mellan kommun, ASIH och särskilt boende för äldre (SÄBO) ska även stärkas genom att vårdcentralerna får områdesansvar. Då kan personalen lära känna sina patienter bättre och arbeta med förebyggande folkhälsoarbete, vilket hänger ihop med ny områdesindelning för ASIH.

Vårdcentralerna är idag mycket belastade. Många har en ansträngd ekonomi och har ett alltför stort uppdrag jämfört med den ersättning som de får. Vänsterpartiet vill därför att primärvårdens andel av sjukvårdsbudgeten ökar till 25 procent till 2030. Om uppdragen ska bli fler måste även resurserna öka proportionerligt för att uppdragen ska kunna hanteras. En särskild andel av skatteintäkterna och statsbidragen bör årligen direkt avsättas till primärvården.

För en ökad patienttrygghet och bättre arbetsmiljö för personalen har Vänsterpartiet bidragit till att det ska finnas ett tak på max 1100 invånare per allmänläkare i primärvården, i enlighet med Socialstyrelsens rekommendation. Vänsterpartiet vill ha försök med så kallade ”gröna öar” där vissa vårdcentraler väljs ut och tilldelas 1100 patienter per läkare.

För att skapa en god grund för kvalitetsgranskning av verksamheter samt hitta effektiviseringar och förbättringsmöjligheter i primärvården ska en pilotstudie i form av Hippokratesrevisionen sättas i gång. Det är klinisk revision och granskning som utförs av professionen själva.

Vårdcentralernas begränsade ekonomi ska inte vara ett hinder för att anställa fler läkare. Därför ska regionen bära lönekostnaderna för ST-läkare i allmänmedicin både under och efter avslutad specialisttjänstgöring. För att säkerställa vårdens kvalitet och öka personalens motivation att jobba kvar ska personal som arbetar på vårdcentral få avsatt tid för fortbildning där tio procent av arbetstiden går till kompetensutveckling samt tio externa utbildningsdagar per år.

För att skona patienter från omvägar och väntetider samt för att minska gapet mellan primärvården och sjukhus, ska fungerande konsultationslinjer utvecklas till organspecialister inom sekundärvården som samtliga husläkarmottagningarna inom respektive olika områden ska kunna nå dagtid.

Dagens stora utmaningar med psykisk ohälsa i befolkningen måste bemötas i tid. Detta genom en stärkt primärvård med fler psykologer, kuratorer och psykoterapeuter på vårdcentralerna som kan bli en del av första linjens psykiatri. Fler utbildningar om hbtqi-frågor och hedersrelaterat våld bör riktas till primärvården för att öka kunskapsläget hos vårdpersonalen.

Vård på lika villkor

Under 16 år av borgerligt styre har marknaden fått styra var och hur mycket primärvård det ska finnas i regionen. Detta går stick i stäv mot svensk hälso- och sjukvårdslagstiftning som tydligt säger att den med störst behov ska ges företräde och att vården ska ges på lika villkor för hela befolkningen. Den fria etableringsrätten har lett till en överetablering av vård i innerstaden medan det samtidigt råder stor brist på vårdutbud i ytterområdena. Därtill har regionen själv inte startat en enda egen vårdcentral sedan 2008.

För att säkra en jämlik vård över länet vill Vänsterpartiet satsa på de vårdcentraler som drivs i regionens egen regi samt att särskild ersättning ska ges till de vårdcentraler som verkar i områden med långa och stora geografiska avstånd. Riktade hälsoundersökningar i bostadsområden med hög ohälsa ska genomföras. Ett särskilt ekonomiskt stöd ska utgå till vårdcentraler med CNI (Care Need Index) över 1.7, det vill säga vårdcentraler som har ett upptagningsområde med flera bakgrundsrisker för ohälsa. Husläkarjourerna ska återinföras och förstärkas för att säkra en god kontinuitet även vid akuta besök utanför kontorstid.

En stor del av alla cancerfall upptäcks i primärvården. Tidig upptäckt av cancer är viktigt för att fler människor ska få behandling och överleva. För att säkra arbetet med att identifiera cancer i tidigt skede inom primärvården ska projektet CaPrim, som är ett kunskapsteam för att förbättra canceromhändertagandet i region Stockholm, permanentas från 2024.

Region Stockholm ska under mandatperioden avprivatisera 1177 genom att återta driften. Tjänsten som innefattar både telefon och webbplats, ska drivas i egen regi för skydda känsliga journaldata och säkerställa att de som ger telefonrådgivning får tillgång till patientens journaler och därmed kan ge rätt råd. Med dagens privata system skickas för många patienter med lätta besvär till våra redan överbelastade akutmottagningar på grund av ersättningsystem som premierar många samtal framför korrekt rådgivning. Det är ett system som måste förändras i grunden. Region Stockholm ska även inom ramen för arbetet med 1177 i egen regi fortsatt utveckla de egna digitala vårdtjänsterna utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet, samt i nära dialog med professionerna.

Vaccinationsmottagningar

Vaccinationer är ett folkhälsoansvar. Primärvården i form av vårdcentraler och barnvårdscentraler ska likt idag ansvara för basutbudet, söka upp och se till att nå de som ska erbjudas vaccination. Idag finns inga vaccinationsmottagningar för vaccinationer utöver basutbudet i regionens regi. Vi vill ändra på detta och starta vaccinationsmottagningar i egen regi i Region Stockholm med prioritering av områden med låg täckningsgrad. Dessa vaccinationsmottagningar skulle även kunna bistå i arbetet med att ikapp-vaccinera mot HPV som görs i cancerförebyggande syfte. Mottagningarna är tänkta att bedrivas inom verksamheten för en redan existerande vårdcentral, som mot en ökad ersättning kan ansöka om tilläggsuppdraget.

5.4 Sjukvård för barn och unga

Barn har rätt till bästa möjliga hälsa, enligt både FN:s barnkonvention och svensk lag. Regionen ska ha som utgångspunkt att uppfylla detta. Därför måste all barnsjukvård vara avgiftsfri i regionen, även barns besök på akuten. Tidiga insatser är viktiga för att förebygga lidande och ojämlikhet i hälsa. Slutenvården för barn ska ha tillräckligt med vårdplatser för att kunna ta hand om alla som behöver vård. Familjeperspektivet ska genomsyra vården och det ska finnas plats för föräldrarna när deras barn vistas på sjukhus.

Hälsofrämjande insatser från start

De tidiga insatserna på familjecentraler och på barnavårdscentraler (BVC) är en mycket viktig del i det förebyggande folkhälsoarbetet. Jämlika förutsättningar och tillgång till amningsstöd för föräldrar kan ha positiva effekter på folkhälsan, då amning har många hälsofördelar så som minskad risk för flertalet sjukdomar. Amning är också en klassfråga, till exempel ammar föräldrar med lägre socioekonomisk status mindre och kortare än de med högre socioekonomisk status. De föräldrar som inte ammar ska självfallet också få stöd i det. Ett sätt att komma åt ojämlikheten är att rikta särskilda amningsuppdrag åt BVC i områden med stora vårdbehov, samt att underlätta för fler att bedriva amningsmottagningar. Ur ett befolkningsperspektiv är att främja och stödja amning ett sätt att förbättra hälsan för både barn och föräldrar.

Det ska finnas ett brett och tillgängligt utbud av familjecentraler i regionen, som samlar barnavårdscentral, barnfysioterapi, mödravård, socialtjänst, öppen förskola, barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och första linjens psykiatri för barn. Familjecentraler är en viktig samlingsplats för alla typer av familjer. De kan utvecklas till värdefulla arenor för samarbete mellan funktioner som sköts av kommunen, och de som sköts av regionen, för ett sömlöst stöd för familjer och barn. De behöver finnas och verka i människors närområde.

En tillgänglig och sammanhållen barnsjukvård

Barnsjukvården ska vara tillgänglig för alla barn som behöver den. Den ska finnas där behoven är som störst. I omställningsplanen för vårdval som nu implementeras stegvis i regionen omfattas bland annat de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna (BUMM). De genomgår just nu en utredning, och när resultatet sammanställts ska en bedömning av lämplig avtalsform framåt göras. Vi har under det blågröna styret sett hur vårdval BUMM splittrat vårdkedjor och hur sjukhusen tvingats lägga ner alla barn- och ungdomsmedicinska mottagningar förutom en. Det har möjliggjort för privata aktörer att etablera sig i innerstaden där kostnaderna ökat markant för åkommor som inte bedömts vara medicinskt angelägna. Vänsterpartiet vill i stället att sjukhusen ska kunna ha egna BUMM-mottagningar i öppenvården för att underlätta vårdkedjor, samverkan och kompetensutveckling, så att den fria etableringsrätten för de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna ersätts med mottagningar i offentlig regi. Vi ser positivt på omställningsplanen och kommer att noggrant följa utvärderingen av vårdvalet.

Barn och ungdomspsykiatri

Alla barn och unga med psykiska besvär ska få snabb och effektiv hjälp. Barn ska inte behöva falla mellan stolarna, eller vänta i åratal för utredning och behandling. Primärvården behöver rustas med kompetenshöjande insatser för att kunna möta barn och unga med mildare psykiska besvär. För att säkerställa att viktiga samarbeten med bland annat elevhälsan inte försvåras vill Vänsterpartiet att BUP på sikt drivs i egen regi.

En stor del av barn och ungas psykiska ohälsa upptäcks inom elevhälsan. Därför måste regionen aktivt arbeta ihop med kommunerna för att förstärka elevhälsan som också kan ge stöd vid problematisk skolfrånvaro. Barn- och ungdomspsykiatri ska finnas där barnen är, dvs nära skolorna och där barnen bor. Sådan närvaro kan skapas genom att öppna mindre BUP-filialer. En satsning på ökad tillgänglighet till barn- och ungdomspsykiatriska insatser kan även innehålla mobila enheter, lotsfunktioner för familjer med barn som har neuropsykiatriska diagnoser (NPF) och uppsökande arbete. I dag bollas många patienter mellan barn- och ungdomshabiliteringen och BUP på grund av bristande samverkan. Lotsfunktioner, med personal som hjälper till att guida till rätt vårdinstans, kan vara ett sätt att förhindra att barn och unga blir skickade fram och tillbaka mellan olika instanser inom psykiatri och bidrar till att skapa kontinuitet och trygghet.

Ungdomsmottagningarna ska finnas för alla ungdomar i regionen, och behovet av fler enheter där det idag finns vita fläckar bör kartläggas. All personal ska ha god utbildning och hbtqi-kompetens. Unga med könsdysfori ska inte behöva vänta i flera år på att få hjälp, därför måste BUP Könsinkongruens och könsdysfori, KID, få tillräckliga resurser för att kunna ge alla unga ett första möte inom tre månader från remiss.

Ätstörningsvården

Kunskapen och vårdutbudet för att stödja unga människor med ätstörningsproblematik behöver öka. Att korta väntetiderna är nödvändigt då det kan vara avgörande att få behandling i tid. Att slutenvården för patientgruppen nu avprivatiseras och övergår i egen regi är ett steg i rätt riktning för en evidensbaserad, sammanhållen och jämlik ätstörningsvård. När "Ungdomens hus" som är en sammanföring av ungdomsvård det vill säga (barn och ungdomspsykiatri, Stockholms centrum för ätstörningar och Maria ungdom med flera, samlas under ett tak ökar detta möjligheten för samverkan mellan olika verksamheter. Vänsterpartiet vill fortsatt att BUP ska kunna inrätta ätstörningsvård i sina lokaler då samsjuklighet är vanligt förekommande. Vi vill även utreda möjligheterna för Stockholms center för ätstörningar (SCÄ) att inrätta ytterligare en ätstörningsklinik för att komma till bukt med de långa väntetiderna.

5.5 Kvinnors hälsa

Sverige är ett patriarkalt samhälle där kvinnoförtryck förekommer både öppet och dolt, medvetet och omedvetet. Sjukvården är inget undantag. Det är betydligt fler kvinnor än män som blir utsatta för kränkningar och som inte blir tagna på allvar av vårdgivare. Enligt statistik från Socialstyrelsen framkommer dessutom att kvinnor har längre vistelsetider än män på landets akutmottagningar. Arbetet mot könsdiskrimineringen ska kopplas samman med arbetet mot diskriminering på grund av ålder, religion, etnicitet, sexuell läggning, könsidentitet och funktionsvariation. All löpande verksamhetsutveckling ska granskas från ett genus- och jämställdhetsperspektiv och relevanta styrdokument granskas ur ett jämställdhetsperspektiv. Kunskap om likheter och skillnader mellan kvinnor och män är en fråga om både bemötande och patientsäkerhet. Mäns våld mot kvinnor är ett stort folkhälsoproblem och ska tas på största allvar. Kommunen har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Det kan handla om omsorg, vård och service, upplysningar, råd, ekonomisk hjälp och annat bistånd. Regionen ska också ha ansvar att bidra med ekonomiskt stöd till kvinnojourerna och till utbildningsinsatser. Aborträtten inskränks i flera länder i vår omvärld. Aborträtten ska värnas i Sverige. All abortvård som erbjuds i regionen ska ske professionellt och med ett gott bemötande. Utförare som inte uppfyller dessa krav ska omedelbart bli av med sina avtal.

Regionen ska säkra en god och sammanhållen vård för personer utsatta för sexualbrott. Insatserna mot våld och kränkningar med hedersmotiv ska förstärkas. Ett centrum för specialiserad vård av barn och vuxna som utsatts för sexuella övergrepp ska inrättas.

Akademisk vårdcentral för kvinnors hälsa

Det finns idag åtta akademiska vårdcentraler (AVC) i regionen. AVC knyter samman utbildning av studenter, utveckling och forskning i primärvården med den patientnära verksamheten. Vänsterpartiet ger regionen i uppdrag att starta en AVC med specifikt fokus på kvinnors hälsa och som bedriver forskning, utbildning och erbjuder stöd inom området. Vänsterpartiet vill även att denna AVC ska innefatta ett kvinnofridscentrum som ska ha tät

samverkan med kommunerna för målgruppen våldsutsatta kvinnor, likt samarbetet som idag finns på MIKA-mottagningarna.

Förlossningsvård

En trygg och säker förlossning ska vara en självklarhet. Ingen ska inte behöva föda barn på överfulla förlossningsavdelningar med utmattade barnmorskor. Alla föräldrar ska kunna lita på att de får en trygg och säker förlossning. En sammanhållen vårdkedja, från barnmorskemottagning genom förlossningen till barnavårdscentral där familjerna lär känna barnmorskorna, är en viktig faktor för en god föräldraupplevelse. Så är inte fallet idag. En stor del av regionens förlossningskris beror på att det tidigare borgerliga regionstyret valde att ignorera larm från personalen. Därför är nu uppförbacken betydligt brantare än den hade behövt vara.

För att ge plats åt alla typer av förlossningar vill Vänsterpartiet införa en differentierad förlossningsvård med låg- och högrisenheter. Arbetsättet ”Min barnmorska” som finns på Huddinge sjukhus och som i dag omfattar hemförlossningar ska värnas, stärkas och spridas till andra förlossningskliniker.

Efter många års påtryckningar från Vänsterpartiet om att regionens målsättning bör vara ”en barnmorska per födande”, samt försök att uppmärksamma att personalen går på knäna har äntligen vissa av våra förslag gått igenom. S:t Görans Sjukhus har nu en förlossningsklinik sedan våren 2023 med plats för ca 2000 förlossningar per år.

Vänsterpartiet anser även att beslutet om en viss ersättning för att införa ”Min barnmorska” är för snålt tilltagen och att arbetstidsfrågorna måste omhändertas ordentligt.

5.6 Vuxenpsykiatri och beroendevård

Psykisk ohälsa är en av vår tids största folkhälsoproblem och kvinnor är överrepresenterade när det gäller sjukskrivningar kopplade till psykisk ohälsa. Vi behöver ha en hälso- och sjukvård som kan fånga upp personer med psykisk ohälsa i ett tidigt skede för att förhindra lidande och i värsta fall självmord. Vårdgarantin ska gälla även inom psykiatrin, och primärvården ska förstärkas med psykologer, kuratorer och psykoterapeuter för att vara en självklar del av första linjens psykiatri.

Psykiatrin behöver byggas ut i socioekonomiskt eftersatta områden, där andelen med självrapporaterad psykisk ohälsa är högre än i områden med mer gynnsamma socioekonomiska förhållanden. Insatser i dessa områden kan därför främja en positiv hälsoutveckling och utjämna skillnader i hälsa. Vänsterpartiet vill se en psykiatri och en beroendevård som är dimensionerad utifrån den sjukdomsburden som finns. Därför har vi bidragit till ett inriktningsbeslut som innebär att all psykiatrisk slutenvård och akutmottagningar, inkluderande ätstörningsvård och beroendevård, ska bedrivas i egen regi. Med detta beslut ska Region Stockholm få en mer jämlik och effektiv psykiatrisk vård som underlättar det helhetsperspektiv som behövs för att vård efter behov ska efterföljas och implementeras. Dessutom kan tvångsvård endast bedrivas i egen regi, vilket gör att de sjukaste patienterna i och med denna förändring slipper byta vårdgivare i samband med eventuell försämring, och får därmed en förbättrad kontinuitet. Dock är det av stor vikt för Vänsterpartiet att bevaka den kommande reformen noggrant så att patienter inte blir lidande under omorganiseringsfasen. Beroendecentrum behöver säkras tillräckliga resurser för att kunna ta sig an det utökade uppdraget. Det ska även ställas krav på att aktörer som är med i upphandlingen inte ska kunna ta emot privatfinansierade patienter, och därtill ska

idéburna aktörer särskilt tas i beaktande. Utökningen av öppenvården följs noggrant för att säkerställa att det minskade antalet vårdplatser kompenseras tillräckligt och fungerar väl i samtliga geografiska områden.

Många patienter med psykiatrisk sjukdom har samsjuklighet med somatiska tillstånd. För att göra sjukvården bättre för denna grupp patienter behöver stuprören mellan somatisk vård och psykiatrisk vård försvinna. Ett sådant sätt är att utveckla vårdformen avancerad psykiatrisk sjukvård i hemmet (APSIH) som finns i bland annat Västra Götaland. Det innebär att patienter med psykiatrisk sjukdom ansluts till APSIH och får på så vis hjälp med både sin psykiatriska sjukdom och sitt somatiska tillstånd. Vänsterpartiet vill att Region Stockholm påbörjar arbetet för att införa en sådan vårdnivå. Ett pilotprojekt har startat i Norrtälje våren 2023 med mobil psykiatrisk hemsjukvård, vars uppföljning vi kommer följa under kommande år.

Vård vid könsdysfori

Region Stockholm har som en av tre nationella enheter erhållit tillstånd av Socialstyrelsen att få bedriva vård vid könsdysfori inom ramen för högspecialiserad vård. Det är ett ansvar som förpliktigar. Könsutredningsteamet vid Karolinska Sjukhuset kommer att få fler patienter och ett större uppdrag. Redan innan det utökade uppdraget var köerna årslånga, varför enheten är i behov av större resurser. Detta för att kunna fullfölja det nya uppdraget som omfattar vård, forskning och utbildning av andra vårdgivare i frågor som rör vård för transpersoner.

Engod vårdmiljö

Psykiatrins patienter är värda en god vårdmiljö som bidrar till den läkande processen. För det krävs ett utvecklat samarbete med öppenvården och en upprustning av psykiatrins länge nedprioriterade lokaler. Vänsterpartiet vill prioritera renovering av psykiatrins lokaler som idag är undermåliga. Ingen med beroendeproblematik ska falla mellan stolarna inom socialtjänst, psykiatri eller beroendevård. Vårdkedjan behöver stärkas mellan avgiftning och kommunernas behandlingsinsatser. Den psykiatriska vården ska också vara aktiverande, kulturen spelar här en viktig roll. Patienterna inom psykiatrin behöver stödjas och stärkas och därför behöver regionen utreda hur peer support, där personer med egen erfarenhet av psykisk ohälsa utbildas för att arbeta som stödpersoner, kan införas i verksamheterna.

Vård vid skadligt bruk och beroende

I början av 2023 kom slutbetänkandet från Samsjuklighetsutredningen. I denna rekommenderas bland annat att all behandling av skadligt bruk och beroende ska ske under regionernas ansvar, inklusive för de som idag vårdas på så kallade HVB-hem samt i vissa fall inom tvångsvård under LVM (Lag om vård av missbrukare). Det föreslås även införande av lågtröskelmottagningar som främjar fysisk och psykisk hälsa i betänkandet. Dessa förslag ställer sig Vänsterpartiet starkt positiva till, då en skör och utsatt patientgrupp kommer få en bättre tillgång till vård under hela vårdförloppet, ifall dessa reformer genomförs. Det kommer även innebära ett ökat behov av resurser till vuxenpsykiatri och beroendevård inklusive fler vårdplatser till beroendevården. För att denna omorganisation ska fungera krävs en fungerande samordning mellan kommun och region, samt att alla har möjligt till tak över huvudet.

Utöver att införa lågtröskelmottagningar anser Vänsterpartiet att Region Stockholm ska inleda projekt med brukarum för intravenösa missbrukare. Dessa skulle med fördel ligga i nära anslutning till lågtröskelmottagningarna vilket i längden kan ge en kontaktyta till sjukvård och socialtjänst för en annars isolerad patientgrupp.

5.7 Cancervård

Cancer berör oss alla. En fungerande vårdkedja med skyndsamt utredning, behandling och rehabilitering räddar liv och minskar lidande. Samarbetet mellan olika behandlade och utredande discipliner måste fungera bättre än i dag så att patienter kan känna sig trygga under hela vårdförloppet. Styrningen av cancervården i Region Stockholm sker med stöd av Regionalt Cancercentrum (RCC) Stockholm-Gotland. För att integrera verksamheten bättre ska styrningen utvecklas under mandatperioden, och en utredning påbörjas med målet att ge förslag på att flytta in RCC:s verksamhet på något av akutsjukhusen. Den tidigare integreringen av verksamheterna som skett i Region Västergötland och Region Östergötland ska användas som förebilder i arbetet.

Prevention och screening

Tidig upptäckt av cancer är en av de viktigaste åtgärderna för att förbättra behandlingsresultat och överlevnad. Detta ansvar vilar ofta på primärvården och därför är det av yttersta vikt att primärvårdens läkare får ordentligt med tid till sina patienter och goda möjligheter till kompetensutveckling. Omfattande och välfungerande screeningverksamheter är avgörande för att upptäcka cancer tidigt. För att öka tillgängligheten och deltagande till screeningsverksamhet för bröstcancer i de norra länsdelarna bör regionen upprätta ett avtal med Norrtälje kommun, som finansierar en mammografibuss, för att kunna använda den i hela regionen. Alternativt öppna en filial med lokal i Norrtälje. Därtill bör ytterligare åtgärder tas för att öka deltagandet till mammografiscreening i andra delar av regionen där deltagandet idag är lågt.

En av de viktigare åtgärderna för att minska insjuknandet i cancer är att förebygga ohälsosamma levnadsvanor. Här spelar primärvården en stor roll och måste få förutsättningar att kalla människor exempelvis över en viss åldersgrupp till regelbundna hälsosamtal. Politiken ska inte detaljstyra cancervården i regionen, men det vilar ett politiskt ansvar att tillhandahålla verktyg för att garantera en god, jämlik och jämställd vård.

Jämlik vaccination mot HPV

HPV (Humant papillomvirus) är den vanligaste sexuellt överförbara infektionen. Den kan orsaka cellförändringar och cancer i könsorgan samt mun och svalg. Tack vare vaccin mot HPV går det idag att skydda mot flera cancerformer orsakade av viruset, och på sikt tros vissa cancerformer kunna utrotas helt. Det har varit stor skillnad på införandet av vaccin mellan flickor och pojkar. Medan flickor och kvinnor fått möjlighet att vaccinera sig mot HPV upp till 28 års åldern, erbjuds denna möjlighet endast för pojkar i mellanstadiet. För en jämlik cancerprevention ska de med störst risk att drabbas av HPV-relaterad cancer så som män som har sex med män upp till 27 år ålder, samt transpersoner och män med HIV+ erbjudas kostnadsfri vaccination mot HPV. Utökad vaccinering för riskutsatta grupper minskar lidande och sjukdomsburden bland hela befolkningen.

Strålkapacitet

Det har i tidigare regionala cancerplaner flera gånger påtalats att det finns risk för kompetensbrist och kapacitetsbrist gällande strålbehandlingsmaskiner. Situationen har tyvärr inte blivit bättre. När Capio S:t Görans Sjukhus fick uppdraget att bedriva onkologisk vård för vissa tumörgrupper var det villkorat att det skulle byggas fyra strålbehandlingsbunkrar för att garantera sammanhållen vård. Det har inte förverkligats. Jämfört med både Danmark och Norge har Sverige hamnat på efterkälken när det gäller strålbehandling, exempelvis får färre patienter behandling i tid och antalet strålkurser per miljon invånare är lägst. Flera onkologiska behandlingsenheter och avdelningar lider

också i dag av svår personalbrist, vilket påverkar kvaliteten på vården. Vi vill därför att utbyggnaden av strålbehandlingsenheter ska utredas för att säkerställa kapaciteten i regionen.

5.8 Sjukvård för äldre

Befolkningen i Sverige blir allt äldre. Äldre personer är en mycket heterogen grupp, samtidigt som många är friska och klarar sig själva så har andra stora vård- och omsorgsbehov redan som yngre pensionärer. En strategi för äldres hälsa ska tas fram för att region Stockholm ska vara väl förberett att möta den demografiska utvecklingen och de behov som en åldrande befolkning har.

Samarbetet mellan sjukvård och kommunal äldreomsorg måste förbättras och vård planeras gemensamt. För att begränsa antalet olika aktörer hemma hos personer som behöver hemtjänst eller hemsjukvård bör kommunerna återfå delegering av läkemedel i hemmet. Även läkemedelsrobotar skulle här kunna användas i större utsträckning som alternativ. För att detta ska kunna genomföras krävs en gemensam överenskommelse om kostnadsfördelning mellan Region Stockholm och länets kommuner.

Närsjukvården ska organiseras så att äldre människor inte tvingas söka sig till akutsjukhusen i onödan. Mobil röntgen ska införas så att äldre patienter inte ska behöva åka till akuten från äldreboenden eller från hemmet efter exempelvis fallolyckor. Vården ska samråda med både de äldre själva och deras närstående. Närstående förväntas stå för en stor del av omvårdnaden så hänsyn ska tas till deras uppfattning och behov av hjälp och stöd. Mer ska göras för att bryta det digitala utanförskapet och stärka vägarna in i vården för de som exempelvis inte har mobilt bank-id.

Fler geriatriska slutenvårdsplatser

Antalet geriatriska slutenvårdsplatser har minskat med fem procent sedan 2016, trots att andelen äldre blir allt fler. Behovet av geriatrisk slutenvård är särskilt stort på Södersjukhuset, där äldre får vänta orimligt länge på akutmottagningen. För att förbättra vårdkedjorna samt tillgängligheten för äldre som behöver slutenvård fick Vänsterpartiet i förra årets förhandlingar med mittenkoalitionen igenom kravet att Södersjukhuset ska öppna en geriatrisk klinik med slutenvårdsplatser under mandatperioden.

Kunskapscentrum för osteoporos

Benskörhet (osteoporos) är en folksjukdom som drabbar ungefär varannan kvinna respektive var fjärde man under en livstid. Socialstyrelsen har ett mål på att tre av tio med sjukdomen ska få förebyggande behandling. I Stockholm får idag knappt en av tio med osteoporos behandling. Tack vare initiativ från Vänsterpartiet kommer ett kunskapscentrum för osteoporos inrättas med ansvar för frakturkedjor på samtliga akutsjukhus i regionen.

Covidpandemin

Covid slog hårt bland människor i den äldre generationen och den marknadsstyrda vårdmodellen i Region Stockholm bär en stor del av ansvaret. Många på äldreboenden dog av covid på grund av dålig samordning mellan regionen och kommunerna. Personalen fick inte tillräcklig skyddsutrustning och utbildning. Det uppdagades hur undermålig lagerhållningen av adekvat skyddsutrustning varit till följd av införandet av ett så kallad ”just in time”-system som är hämtat från bilindustrin. Vården ska i stället ha lagerhållning som bygger på ”just in case – utifall att”, så att de är beredda när det oförutsedda inträffar.

Det har också blivit uppenbart vilka patientsäkerhetsrisker som uppstår till följd av undermålig journalföring och att journalsystem mellan olika utförare inte är kompatibla. Journalsystem som berör vård inom äldreomsorgen måste vara kompatibla med regionens sjukvårdsinrättningar.

Vården vid äldreboenden

Alla äldre ska kunna känna sig trygga i vården. Sjukvårdskompetensen ska höjas på alla äldreboenden och samarbete mellan regionen och kommunerna förbättras i enlighet med den organisation som finns i Norrtälje. Vänsterpartiet vill på sikt att vårdcentralerna ska ha områdesansvar med särskilt medicinskt ansvar för äldreboenden vilket medför att vårdvalet ”Läkarinsatser i särskilt boende för äldre” ska avvecklas. Men i och med att primärvården länge varit underfinansierad och nya tilläggsuppdrag ska undvikas i den mån det går på kort sikt, kan en modell övervägas där ASIH eller mobila geriatriska enheter tar över ansvaret över läkarinsatserna på SÄBO. Det viktiga är att minimera antalet aktörer och personer hos den äldre och att tydlig kontinuitet och kompetens finns tillgängligt på SÄBO/hemtjänsten. Äldreboenden ska ha bättre tillgång till personal med sjukvårdskompetens, både sjuksköterskor, undersköterskor, arbetsterapeuter och läkare. Många äldre är multisjuka och bristen på samordning blir katastrofal när många olika läkare blir inblandade. Inte sällan leder det till övermedicinering. Alla multisjuka äldre ska ha en medicinskt ansvarig läkare som samordnar vården.

5.9 Funktionsrätt

Vänsterpartiet arbetar för en jämlik sjukvård för människor med funktionsnedsättningar och normbrytande funktionsvariationer. För tre år sedan beslutade det då blågröna majoritetsstyret att införa avgifter på hjälpmedel som eldrivna rullstolar och ortopediska fotinlägg med mera, utan att ha gjort en konsekvensanalys av vad detta skulle innebära för de berörda. Vänsterpartiet har med återinförande av högkostnadsskydd för tekniska hjälpmedel som en punkt i 44-punktsprogrammet, och arbetet för genomförande har påbörjats. I 44-punktsprogrammet utlovas också att funktionsrättskonsekvensbeskrivningar ska finnas som underlag vid alla beslut. Regionstyrelsen ska ha som uppdrag att genomföra det under 2024.

Personer med kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning har ofta många utgifter för vård, sjukresor och hjälpmedel. De ska inte därtill bestraffas med avgifter. Hjälpmedel är en rättighet som ska vara kostnadsfri, och därför vill Vänsterpartiet på sikt avskaffa avgiften för hjälpmedel helt. Vänsterpartiet vill även höja anslagen för föreningsbidrag till intressepolitiska organisationer inom hälso- och sjukvård samt funktionsrätt, och ta fram en modell för årlig uppräknings av bidragen.

Synhjälpmedel och ledsagning

Syncentralen är en specialistverksamhet som utför habilitering, rehabilitering och förskrivning av hjälpmedel till personer med synnedsättning och blindhet. Vänsterpartiet har under 2023 bidragit till beslut om att Syncentralen ska tas över i egen regi. Vid val av nya lokaler för Syncentralen önskar Vänsterpartiet att större hänsyn tas till besökarna av Syncentralen. Exempelvis ska färdtjänst kunna parkera utanför och det ska inte vara lokaliserat på en hårt trafikerad gata. En bemannad reception på Syncentralen är också något Vänsterpartiet vill ska stå med i avtalet.

I samband med att kallelser utgår till samtliga besök inom vården vill Vänsterpartiet införa en möjlighet att förboka ledsagning i samband med besöket. Idag kan patienter mötas av en självincheckningsskärm i stället för en bemannad reception i samband med sitt vårdbesök vilket innebär en försämrad tillgänglighet för personer som inte är seende. All vård måste vara lika tillgänglig oavsett funktionsvariation.

Hörselhjälpmedel

Många människor behöver hjälp med hörselhjälpmedel inom vårdvalet primär hörselrehabilitering. Koncernerna som tillverkar hörapparater har i dag har dubbla roller i och med att de är både försäljare och vårdgivare. Detta förhållande öppnar för bedrägeri och vilseledande marknadsföring, där vårdgivare tjänar pengar på att sälja dyra hörapparater till sina patienter. Enligt nationella kvalitetsmätningen i hörselvård har regionen sämst kvalitet på hörselvård i landet. För att inte koncernerna ska kunna ägna sig åt försäljning av sina egna produkter till patienterna har Vänsterpartiet bidragit till beslut om att ”Fritt val av hörselhjälpmedel” avvecklas. I stället ska sortimentet bestå av regionens egna upphandlade apparater. Det så kallade hörselcheck-systemet, som idag leder till att oskäligt höga summor betalas ut till privata vårdgivare, ska revideras. Idag är det marknaden som styr hörselvården i Stockholm, då samtliga hörselmottagningar är privata. För att motverka detta ska Region Stockholm starta en mottagning inom den primära hörselrehabiliteringen i egen regi.

5.10 Tandvård

Alla ska ha råd att ha bra tänder, inte bara de som kan betala dyra behandlingar. Tanderna är en del av kroppen och bör på sikt ingå i högkostnadsskyddet. Idag är tandhälsan en klassmarkör. Regionen har ansvaret för Folktandvården i regionen och ska värna om låga priser.

Psykisk ohälsa kan medföra svårigheter att på egen hand sköta sin munhygien och upprätthålla kontakt med tandvården. Folktandvårdens uppsökande uppdrag för att förbättra tandhälsan i socioekonomiskt eftersatta områden och i särskilt utsatta grupper ska utvecklas. Särskilt prioriterade grupper är personer med psykisk ohälsa, demens, personer över 80 år samt personer med alkohol-eller drogberoende. Personer med psykisk ohälsa och beroendesjukdom ska erbjudas förmånlig tandvård för bättre munhälsa.

Vänsterpartiet vill på sikt höja ersättningen från regionen till vårdgivare som erbjuder tandvård till barn och ungdomar. Vårdval specialisttandvård som idag till 78 % består av privata mottagningar ska avskaffas. Trots en så hög andel privata aktörer behandlar mottagningarna som drivs i regionens egen regi två tredjedelar av remisserna enligt en utredning från hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Vänsterpartiet kommer fortsätta följa utredningen kring avskaffandet av vårdval specialisttandvård inom ramen för omställningsplanen.

Arbetet mot fusk med olika tandvårdsbidrag ska koordineras bättre. Flera tandvårdsföretag har avslöjats för att ha mottagit bidrag för behandlingar som inte har genomförts. Krav om återbetalning av bidragen har framförts men rättsliga åtgärder har ännu inte vidtagits. De som fuskat ska polisanmälas och stängas av från framtida avtal och bidrag.

Uppdrag och förändrade anslag HSN

- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att, i samråd med primärvårdsnämnden, identifiera och påbörja juridiska processer, samt identifiera och införa begränsningar i vårdavtalen i syfte att upphöra att betala för digital utomlänsvård i de fall som aktörerna har fysiska mottagningar förlagda i Region Stockholm.
- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att upphandla psoriasisvården första kvartalet 2024 när det tillfälliga avtalet med psoriasisförbundet gått ut. Upphandlingen ska reserveras särskilt för ett idéburet offentligt partnerskap.
- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att införa förbud mot att privata försäkringspatienter kan skrivas in i offentliga och nya vårdvalsavtal.
- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att påbörja inrättandet av ett kunskapscenter för osteoporos med ansvar för frakturkedjor på samtliga akutsjukhus i Region Stockholm.
- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att utreda förutsättningarna för utökad insyn och öppen bokföring hos aktörer som har avtal enligt LOU, LOV och direktavtal.
- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att aktivt reservera fler upphandlingar till idéburna aktörer.
- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att ta fram åtgärdsförslag till möjlighet för vårdvalsverksamheter att stärka bemanningen av jourlinjer på sjukhusen.
- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att utreda var barn- och ungdomsmedicinska mottagningar bör finnas för att tillgodose vårdbehovet.
- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att återinföra barnmedicinsk öppenvård på akutsjukhusen för bättre vårdkedjor.
- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att utreda om Stockholms Centrum för Ätstörningar kan inrätta ytterligare en ätstörningsklinik.
- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att utreda utbyggnaden av strålbehandlingsenheter för att säkerställa kapaciteten i regionen.
- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att öka tillgängligheten till mammografiscreening i norra länsdelen och i andra delar av regionen där deltagandet idag är lågt.
- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att utreda behov av och fysiska förutsättningar för att omvandla befintliga närakuter som inte är knutna till ett akutsjukhus till vårdcentraler med särskilt jouruppdrag.
- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att utreda förutsättningarna för att öppna Nya Karolinska Solnas akutmottagning för allmänheten.
- ✓ Hälsö- och sjukvårdsnämnden uppdras att utreda hur differentierad förlossningsvård med låg- och högrisenheter ska kunna införas.

- ✓ Hälsa- och sjukvårdsnämnden uppdras att utreda förutsättningarna för att införa vårdgaranti även inom psykiatrin.
- ✓ Hälsa- och sjukvårdsnämnden uppdras att utreda möjligheterna att införa systematisk peer support inom fler av psykiatrins verksamheter.
- ✓ Hälsa- och sjukvårdsnämnden uppdras att återinföra ett högkostnadsskydd för tekniska hjälpmedel.
- ✓ Hälsa- och sjukvårdsnämnden uppdras att införa möjlighet att förboka ledsagning för personer med synnedsättning i samband med vårdbesök.
- ✓ Hälsa- och sjukvårdsnämnden uppdras att påbörja avgiftsfri vaccination mot HPV för män som har sex män upp till 27 års ålder, män och transpersoner med HIV+ som är i särskild risk för HPV-relaterad cancer.
- ✓ Hälsa- och sjukvårdsnämnden uppdras att påbörja inrättandet av ett hjärt- och kärll centrum vid Södertälje sjukhus.
- ✓ Hälsa- och sjukvårdsnämnden uppdras att upphandla psoriasisvården första kvartalet 2024 när det tillfälliga avtalet med psoriasisförbundet gått ut. Upphandlingen ska reserveras särskilt för ett idéburet offentligt partnerskap.
- ✓ Hälsa- och sjukvårdsnämnden och Regionstyrelsen uppdras att höja anslagen för föreningsbidrag till intressepolitiska organisationer inom hälsa- och sjukvård samt funktionsrätt, och ta fram en modell för årlig uppräknings av bidragen.
- ✓ Hälsa- och sjukvårdsnämnden uppdras att utveckla styrningen av regionalt cancercentrum (RCC) och att utreda möjligheten för att RCC flyttas in på ett av akutsjukhusen för att arbeta närmre verksamheterna.
- ✓ Hälsa- och sjukvårdsnämnden uppdras att införa avgiftsfri vaccination mot kikhosta för gravida.
- ✓ Hälsa- och sjukvårdsnämnden uppdras att i samband med att en vårdgivare avslutar avtal inom ett vårdval bedöma om det krävs åtgärder för att säkra vårdtillgången.
- ✓ Hälsa- och sjukvårdsnämnden uppdras att identifiera och använda mer effektiva metoder och arbetssätt för att utesluta oseriösa aktörer i syfte att motverka välfärdsbrottslighet.

Ändrade anslag jämfört med budgetförslag från SCMP. Belopp i miljoner kronor.

	2024	2025	2026
Återinföra högkostnadsskydd tekniska hjälpmedel	10		
Hjärt-och Kärll centrum i Södertälje	25		
Anslag intressepolitiska organisationer sjukvård och funktionsrätt	10		
Erbjuda riskgruppsvaccination till MSM, transpersoner och personer med HIV	20		
Upphandla psoriasisvården första kvartalet 2024 när det tillfälliga avtalet med psoriasisförbundet gått ut	7		
För personalrelaterat se kapitel 3			

Uppdrag och förändrade anslag PVN

- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att rikta särskilt amningsuppdrag till BVC i områden med högt CNI, samt underlätta för fler BVC att driva amningsmottagningar.
- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att ta initiativ till familjecentraler i de områden som idag har stora behov.
- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att i samråd med hälso- och sjukvårdsnämnden utreda förutsättningarna för utökad insyn och öppen bokföring hos aktörer som har avtal enligt LOU, LOV och direktavtal.
- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att aktivt reservera fler upphandlingar till idéburna aktörer.
- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att stärka primärvården med psykologer, psykoterapeuter och kuratorer för att vara en del av första linjens psykiatri.
- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att ge vårdcentralerna ett klart definierat områdes- och listningsansvar samt ett tydligt folkhälsouppdrag.
- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att utreda och ge förslag på åtgärder för att särskilt stödja husläkarmottagningar i socioekonomiskt eftersatta områden och i geografisk periferi i regionen.
- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att införa vaccinationsmottagningar i egen regi.
- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att inrätta en mottagning för våldsutsatta inom akademiskt primärvårdscentrum som samordnas med kommuner.
- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att förbättra koordinering av arbetet mot fusk med olika tandvårdsbidrag genom att anställa fler granskare av fakturor.
- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att införa möjlighet till att förboka ledsagning för personer med synnedsättning i samband med vårdbesök.
- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att tillsammans med relevanta professionsföreningar finansiera och organisera en pilotverksamhet med s k Hippokratesrevision mellan ett antal bestämda husläkarmottagningar. Pilotverksamheten ska sedan utvärderas och ligga till grund för hur uppföljning och kvalitetsgranskning inom primärvården kan struktureras och utvecklas framåt.
- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att ge varje geografiskt klusterområde (där en husläkarmottagning är samordningsansvarig) anvisning att upparbeta fungerande konsultationslinjer till organspecialister inom sekundärvården som samtliga husläkarmottagningar inom respektive klusterområde kan nå dagtid 8–17.
- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att föreslå åtgärder för att möjliggöra och underlätta för vårdcentraler att öppna filialverksamheter.
- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att permanenta finansieringen av kunskapsteamet för cancer i primärvården (Caprim).

- ✓ Primärvårdsnämnden uppdras att, i samråd med hälso- och sjukvårdsnämnden, identifiera och påbörja juridiska processer samt identifiera och införa begränsningar i vårdavtalen i syfte att upphöra att betala för digital utomlänsvård i de fall som aktörerna har fysiska mottagningar förlagda i Region Stockholm.

Ändrade anslag jämfört med budgetförslag från SCMP. Belopp i miljoner kronor.

	2024	2025	2026
Förstärkt finansieringsram till Primärvårdsnämnden utöver Mittenkoalitionens förslag	275		
Inrätta tre vaccinationsmottagningar i regionens egen regi	8		
Utveckling av Folktandvårdens uppsökande uppdrag i socioekonomiskt eftersatta områden	10		
Förmånlig tandvård för personer med psykisk ohälsa och beroende	10		
Mottagning för våldsutsatta inom akademiskt primärvårdscentrum	5		

6. Trafiknämnden

6.1 En effektiv kollektivtrafik

Vi ser med oro på att resenärerna efter pandemin inte fullt ut återvänt till kollektivtrafiken och inte ser ut att göra det de närmaste åren. Resmönstren har också förändrats i och med att de som har möjlighet att arbeta hemifrån i större utsträckning gör det än före pandemin. De närmaste åren, 2024–2026, beräknas inte resandet komma upp högre än till 85-90 procent av 2019 års nivå. Pandemieffekterna i kombination med det allvarliga ekonomiska läget med hög inflation, höjda bränsle och energipriser, och en regering som inte skjuter till pengar i takt med kostnadsökningarna ställer krav på en politik som både lockar tillbaka resenärerna och en effektiv kollektivtrafik styrd av de behov som finns.

Under pandemin blev det tydligt att det är de som inte har möjlighet att arbeta hemifrån, inte har råd med bil och inte kan styra sin arbetstid som har det största behovet av en fungerande kollektivtrafik. Stombusslinje 179 mellan Vällingby och Sollentuna är hårt belastad och delsträckan mellan Kista och Rinkeby är värst drabbad av trängsel och fullsatta bussar. Detta gällde även under pandemin och Rinkeby var ett av områdena som hade flest dödsfall under våren 2020. Det visar med skrämmande tydlighet att vi måste ha en kollektivtrafik för alla. Vi måste satsa och förstärka där behoven är som störst. Det handlar om klass och rättvisa. Under en pandemi handlar det om människoliv.

Höjd hastighet på busslinjer – omfördelning av väg- och gatuutrymme

Under pandemin gick resandet ned och invånarna i många städer och regioner fick uppleva en miljö utan trafikstockningar, buller, avgaser och smog. Många städer och regioner har använt lärdomarna för att omfördela utrymmet från bilar till cykel, gång och kollektivtrafik för att skapa attraktiva och effektiva stadsmiljöer för människor att vistas och förflytta sig i. Vi vill att Region Stockholm tar en aktiv roll i omställningen till ett transportsnålt samhälle där cykel, gång och kollektivtrafik får större plats på bekostnad av utrymme för biltrafik. Om det befintliga väg- och gatuutrymmet omfördelas, behövs inte dyra och komplicerade utbyggnader av infrastrukturen. Om fler busslinjer får egna körfält och signalprioritering ökar framkomligheten kan fler bussturer komma fram i tid. Om mer vägyta kan gå till raka, säkra cykelvägar kan fler cykla, vilket bidrar till bättre folkhälsa och minskade utsläpp från transporter. För prioritering av kollektivtrafiken i gatuutrymmet är nyckeln en nära dialog med kommunerna och Trafikverket. Det är centralt att utveckla en fungerande finansieringsmodell med väghållarna, oftast kommunerna, och att det vid planering och byggande av nya områden görs en prioritering av gång-, cykel och kollektivtrafik.

För att skyndsamt möta behoven av snabb, effektiv kollektivtrafik utan trängsel måste kapaciteten snarast ökas på hårt belastade linjer. Vi vill höja snitthastigheten och därmed kapaciteten. Redan med samma antal bussar kan trängseln minska och tillgängligheten öka samtidigt som fler resenärer kommer fram snabbare. De hårdast belastade stomlinjerna och tvärförbindelserna såsom exemplet med linje 179 ovan, ska byggas om till så kallad BRT-standard (Bus Rapid Transit) med helt separata vägar eller körfält och egna hållplatser motsvarande spårvägsstandard. Ett omfördelat utrymme för ökad framkomlighet för kollektivtrafik, cyklar och fotgängare medför en mer begränsad framkomlighet för privatbilismen, vilket gör kollektivtrafiken än mer effektiv och attraktiv för resenären och ökar potentialen att få bilister att välja kollektivtrafiken i stället. Till saken hör att investeringar i framkomlighet är de mest samhällsekonomiskt effektiva åtgärder vi kan vidta.

Trafikförvaltningen har påbörjat ett långsiktigt arbete med bred samverkan kring fler busskörfält, BRT-lösningar, för ökad busstrafik på tvären, prioritering av kollektivtrafiken i vägrummet, ökad signalljusprioritering och bättre strukturer för att kommunicera och koordinera planering av trafik. Framkomlighetsåtgärder för befintliga stombusslinjer och andra tungt belastade busslinjer där effekterna blir som störst ska särskilt beaktas. Trafiknämnden ska i sin samverkan med kommunerna och Trafikverket prioritera att kollektivtrafiken får egna körfält. De sedan tidigare påbörjade åtgärderna för att öka framkomligheten ska fortsätta.

Kollektivtrafik till nybyggda bostadsområden

Alla i regionen ska ha tillgång till kollektivtrafik. När nya bostadsområden byggs ska det finnas fungerande kollektivtrafik från första inflyttningsdagen så att invånarna inte tvingas bli beroende av bil. Kollektivtrafiken ska säkerställas parallellt med att nya bostadsområden byggs. Det är fundamentalt att kommunerna som har planmonopol ser till att det finns en rimlig möjlighet för regionen att leverera kollektivtrafik av god kvalitet vid byggande av nya områden. Det är därför viktigt att regionen har en nära dialog och samverkan med kommunerna för att säkerställa att kollektivtrafiken planeras in vid ny- och ombyggnation. Kollektivtrafikens, cykel- och gångtrafikens framkomlighet måste prioriteras vid planläggning av nya områden och redan befintligt gatuutrymme omprioriteras till förmån för de klimatsmarta färdssätten. Vidare borde en mer klimatmedveten bilparkeringspolicy vid nybyggnation vara föremål för samverkan.

Utredningen om kollektivtrafikförsörjning av Norra Djurgårdsstaden, med en förlängning av Spårväg City till Ropsten, ska utgöra grunden för en fortsatt dialog om finansiering med berörda intressenter. Region Stockholm ska ta ett särskilt ansvar för att samordna samtalen mellan de två övriga parterna Stockholms kommun och Lidingö kommun. Trafiknämnden uppdras att underteckna en avsiktsförklaring med berörda parter avseende förlängningen av Spårväg City till Ropsten och ta vidare avsiktsförklaringen för att säkra den långsiktiga utvecklingen av kollektivtrafikförsörjningen av Norra Djurgårdsstaden.

Demokratisk kontroll över trafiken

Efter en tvåårig trafikförändringsprocess presenteras årligen ett trafikförändringspaket som innebär justeringar av befintliga linjesträckningar, nedläggning av gamla respektive införande av nya linjer, samt översyn av trafikering och turtäthet. Under det rådande ekonomiska läget är det extra angeläget att den är demokratisk och transparent när det behöver prioriteras. Under föregående styre skedde trafikförändringsprocess främst på tjänstemannanivå i kontakt med kommuner och trafikföretagen. Det förekom också politiska samråd mellan kommunpolitiker och representanter från den styrande majoriteten i trafiknämnden. Vi vill se att denna viktiga process med trafikförändringarna återdemokratiseras och att representanter från trafiknämndens samtliga partier får delta vid de politiska samråden, vilket tidigare var ordningen. Det är viktigt för den demokratiska möjligheten till insyn och påverkan, samt viktigt för att kunna ge undrande väljare svar på varför förändringar sker. Vi vill även se att den långtgående delegationen till trafikförvaltningen tas tillbaka och att det är trafiknämnden som fattar beslut om trafikförändringarna. Kommunernas remissvar och trafikförvaltningens svar till kommunerna ska behandlas av trafiknämnden innan beslut tas om trafikförändringarna.

På landsbygden kan underlaget vara för lågt för vanliga busslinjer och då ska det i stället finnas tillgång till anropsstyrd kollektivtrafik. Det är också värt att undersöka möjligheten med så kallad kollektivtrafik on-demand, även kallad dynamisk kollektivtrafik, som bland annat prövats av Värmlandstrafiken i Säffle. Bokningen sker via en app och bygger som all annan kollektivtrafik på samåkning, där flera resenärer kan boka resor från olika

hållplatser men också flexibelt utspridda stopp i närheten av där någon resenär vill stiga på eller av. Systemet räknar ut den bästa ruten, och återkopplar till resenärerna kring tider och annan relevant information. Trafik on-demand kan också vara ett alternativ när nya bostadsområden successivt växer fram och det initialt inte finns resenärsunderlag för en vanlig busslinje.

Vi är tydliga i vår prioritering av kollektivtrafiken när ny infrastruktur ska byggas eller gammal ändras eller byggas ut. Investeringar ska styras av behoven. Idag är många större projekt framförhandlade med medfinansiering av kommuner och staten, vilket innebär att vilka projekt som blir av styrs av vilka kommuner som har råd, inte av vilka investeringar i regionens kollektivtrafik som skulle göra störst nytta. De framförhandlade investeringarna måste följas upp och behov i kommuner som inte har råd med medfinansiering får inte bortprioriteras.

Nej till nya motorvägar

Vi säger nej till nya motorvägar i Region Stockholm eftersom de stjälar viktiga resurser från kollektivtrafiken och leder till ökat bilberoende och ökade utsläpp. Vänsterpartiet har i alla instanser sagt nej till Förbifart Stockholm som nu byggs och Tvärförbindelse Södertörn som Trafikverket på uppdrag av regeringen planerar att bygga. Naturvårdsverket är kritiska till motorvägen Tvärförbindelse Södertörn. De menar att det inte kommer att räcka med effektivare fordon och ökad andel förnybara drivmedel för att nå våra nationella klimatmål för transportsektorn. Även biltrafikarbetet behöver minska. Motorvägsprojektet är, trots förbättringar för kollektivtrafik och cykel, främst inriktat på ökad framkomlighet för biltrafik. Det kommer att ge bilen ökade konkurrensfördelar jämfört med klimatsmarta alternativ. Vänsterpartiet vill se ett stopp för planerade motorvägsprojekt i länet. Vi säger även nej till Östlig förbindelse. Nya motorvägar skapar nya barriärer och leder till en utspridd region, där fler måste och kan ta bilen till arbete, utbildning och fritidsintressen, samtidigt som många inte har råd med egen bil och därmed utestängs från regionens alla möjligheter. Vi kräver att alla nya vägbyggen omprövas utifrån om de är förenliga med den framtid vi vill ha och om de bidrar till eller motverkar att klimatmålen nås.

Trafikverkets fortsatta arbete med att förverkliga Tvärförbindelse Södertörn har bidragit till kraftiga kostnadsökningar för genomförandet av Spårväg Syd, vilket därmed hotar hela projektet i sin helhet. Det är allvarligt. För oss i Vänsterpartiet är det självklart att det är Spårväg Syd som måste prioriteras framför motorvägen. Tvärförbindelse Södertörn är en dinosaurie från en annan tid då nya motorvägar ansågs vara lösningen på transportproblemet. Både själva bygget av motorleden och den därefter ökade biltrafiken medför allvarliga konsekvenser för miljö och klimat, samt för den sociala hållbarheten.

Kombinerad mobilitet

För att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig är det väsentligt att underlätta för resenärerna att ta sig till och ifrån kollektivtrafik, samt att kunna kombinera olika trafikslag. Ett ”hela-resan”-perspektiv är viktigt med en inkludering av cykel- och gångvägar till och från stationer och hållplatser i planeringen av kollektivtrafik. Säkra cykelparkeringar ska finnas nära kollektivtrafiken, och fordonen ska utformas för att möjliggöra att cyklar kan tas med ombord. Nästa steg i trafikförvaltningens långsiktiga arbete med cykel ombord på kollektivtrafik är att ta fram en handlingsplan. Trafiknämnden uppdras att underlätta att kombinera cykel och kollektivtrafik genom att permanenta möjligheten att ta med cykel på tvärbanan i lågtrafik, samt inom ramen för handlingsplanen utreda hur fler lokalbanor ska ges samma möjlighet. Implementeringen ska ske i samverkan med skyddsorganisationerna. Vi vill vidare att Region Stockholm samordnar kommuners lånecykelsystem för att på så sätt införa ett regionalt lånecykelsystem.

6.2 Tillgänglighet

För att kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för alla måste den anpassas för människor med olika normbrytande funktionsvariationer, ålder och kön. Fordon, vagnar och miljöer ska utformas så att de blir mer välkomnande, med öppna spärrlinjer i tunnelbanan och pendeltågstrafiken, samt med påstigning genom alla dörrar på bussarna. En god belysning ökar även det tillgängligheten och är viktig för att skapa trygghet i kollektivtrafiken och på vägen till och från den samma. Vidare är det viktigt för tillgängligheten att rulltrappor och hissar fungerar och vid avbrott ska det inkluderas i den kontinuerligt uppdaterade trafik- och störningsinformationen. Reparationer av hissar och rulltrappor ska ske skyndsamt. Tillgång till toaletter behövs vid fler stationer. Utrymningsvägarna på alla stationer måste vara anpassade för människor med funktionsnedsättningar. I funktionshinderorganisationerna finns det mycket kunskap både om problem och om problemlösningar inom kollektivtrafiken. Dessa kunskaper skall användas på ett bättre sätt än nu och framför allt efterfrågas innan beslut tas och genomförs. Utöver fysiska anpassningar av fordon, stationer, hållplatser och bryggor är det viktigt att det finns synlig personal på stationer, tåg och bussar som kan vägleda resenärerna, samt att ledsagartjänsten utvecklas och erbjuds för hela resan, från dörr till dörr, för de som behöver. Tågvärdarna på pendeltågen var exempelvis en trygghet för de resenärer som behöver ramper vid på- och avstigning.

6.3 Trygg och välkomnande kollektivtrafik

Kollektivtrafikens uppgift är att göra regionen tillgänglig för alla. Tillgång till fungerande kollektivtrafik är en förutsättning för att kunna delta i samhället. Därför ska alla känna sig välkomna i kollektivtrafiken och ha möjlighet att resa vart de vill i länet. Det är tyvärr inte fallet idag och det behöver regionen ändra på. Ett första steg är att göra den kollektivtrafik som finns välkomnande och trygg för alla.

För att resenärerna ska känna sig välkomna är det viktigt att de visas tillit. Därför ska regionen på sikt införa öppna spärrlinjer och resenären visas förtroendet att hen har giltigt biljett. På så sätt kan vi ta bort de hindrande och allt annat än välkomnande spärrarna i tunnelbanan och pendeltågstrafiken samt ha ombordstigning genom bussarnas alla dörrar, vilket i sig kortar restiden och minskar risken för så kallad kolonnkörning. Som en extra bonus förbättras även bussförarnas arbetsmiljö, när hot och våld i samband med biljettviseringen minskar.

Pilotförsöket på busslinje 4 med påstigning genom bussens alla dörrar permanentas av trafikförvaltningen och uppdraget fullföljs med att införa funktionen på alla stombusslinjer i innerstaden och att omfatta fler lämpliga stombusslinjer i länet. Som en del i arbetet bör en överenskommelse upprättas med Stockholms stad, och eventuellt andra kommuner, om nödvändiga framkomlighetsåtgärder för att korta resenärernas restid.

En annan aspekt av att känna sig välkommen är miljön i kollektivtrafiken. Idag präglas den av kommersiella budskap, som för många inte upplevs som inkluderande och välkomnande. Vänsterpartiet vill att konsten ska få ökat utrymme och reklamen minska. Vårt mål är att kollektivtrafiken ska vara fri från kommersiella budskap. Innan vi nått dit kräver vi en mer kraftfull och etisk reklampolicy. För resenärernas och personalens trivsel ska våra gemensamma utrymmen vara fredade från diskriminerande, sexistisk och stereotyp reklam. SL ska också vara fri från fossil- och spelreklam, samt partipolitisk reklam. I enlighet med vår framförhandlade överenskommelse med den styrande koalitionen pågår inom trafikförvaltningen en översyn av reklampolicyn.

Trygga plattformar

Många upplever plattformarna som otrygga, speciellt vid trängsel, och varje år sker det olyckor där människor hamnar på spåret och drabbas av skador och dödsfall. Denna typ av olyckor är djupt tragiska för den direkt drabbade och dennes anhöriga, men de är även traumatiska för andra resenärer, tågförare och räddningspersonal. I många städer världen över finns det olika former av plattformbarriärer, och sedan ett antal år tillbaka i centrala Stockholm på de nya pendeltågsstationerna, för att undvika denna typ av olyckor och otrygghet. Barriärerna minskar även buller och skapar en generellt bättre resenärsmiljö. När den nya tunnelbanan mellan Fridhemsplan och Älvsjö nu planeras för automatisk drift förutsätter vi att stationerna utformas med plattformbarriärer. Vidare vill vi att möjligheten till barriärer beaktas på de stationer som nu håller på att byggas och att det på sikt införs på redan befintliga stationer med början där behoven är störst.

6.4 Taxor

Kollektivtrafikens uppgift är att göra regionen tillgänglig för alla. Dagens biljettpriser gör att många inte har råd att resa i den utsträckning de skulle önska. I den svåra ekonomiska situation många nu upplever med inflation, kraftigt ökade mat- och energipriser och reallönesänkningar ser vi det som ännu mer angeläget att bidra till att underlätta något genom en frysning av taxan. Vänsterpartiet vill på sikt införa avgiftsfri kollektivtrafik för alla och vi börjar med de yngsta. Att sänka taxan är en central reform för att minska utsläpp och buller, förbättra folkhälsan och underlätta för alla invånare att ta sig till jobb, skola, vänner och familj.

Det tidigare borgerliga styret höjde priset på SL-kortet varje år. Ett 30-dagars kort höjdes med 180 kronor sedan 2016 till 970 kronor i januari 2022. Det är en höjning på 22,8 procent, medan inflationen under samma period endast var 9,6 procent. Inför 2023-års budget lyckades vi i förhandlingarna med mittenkoalitionen stoppa den årliga höjningen av taxan som tidigare styre ägnat sig åt. I andra europeiska huvudstäder sänker man priser, vilket innebär en större tillgänglighet och att fler reser kollektivt. I Tyskland har det införts en biljett för 49 euro/månad gällande på all lokal och regional kollektivtrafik i hela landet. Vänsterpartiet har nationellt ett förslag om en liknande biljett, en Sverigebiljett för 450 kronor per månad som skulle ge tillgång till alla trafikslag som ingår i den regionala kollektivtrafiken över hela landet; lokalbussar, regionbussar, spårvägar, tunnelbana, pendeltåg och regionaltåg. Tyvärr har regeringen och Sverigedemokraterna bestämt att inte tillföra några ytterligare pengar till kollektivtrafiken, vilket innebär att vi i rådande ekonomiska situation får nöja oss med en frysning av den generella taxan på 2023-års nivå, det vill säga att 30-dagars kortet för en vuxen även 2024 kommer kosta 970 kronor. På sikt ska samma biljettpriser och taxebestämmelser som inom SL-trafiken också gälla i färdtjänsten och den kollektiva sjötrafiken.

Tidigare har biljettintäkterna setts som relativt stabila, men under pandemin visade sig det vara ett skört system. Nu, trots att pandemin har upphört, beräknas biljettintäkterna för 2023 landa på cirka 230 miljoner under budget. Med en högre skattefinansieringsgrad hade intäktsbortfallet inte blivit lika stort och med helt avgiftsfri kollektivtrafik hade det varit noll. Med andra ord hade det varit ett mer förutsägbart finansieringssystem om trafiken i högre grad finansierades via skatten.

Gratis för barn och unga

För många barnfamiljer och unga är biljettpriset avgörande för om en resa kan genomföras eller inte, om man kan hälsa på en vän eller släkting eller delta i en fritidsaktivitet. I budgetförhandlingarna med mittenkoalitionen inför budgetåret 2023 fick vi igenom gratis sommarlovskort 2023 och att det 2024 kommer utökas till att gälla alla skollov. I årets budgetförhandlingar fick vi igenom att barn och unga upp till och med 11 år får resa gratis i vuxens sällskap. Vår målsättning är att snarast möjligt gå längre och föreslå att regionen även inför fria resor för alla barn och unga upp till 20 år, vilket skulle vara en viktig jämlikhetsreform som dessutom skulle vänja unga vid att se kollektivtrafiken som det naturliga färdmedlet även när de blir vuxna. På så sätt skulle reformen även bidra till att öka kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna. Vi måste få fler att ställa bilen och ta bussen. Det är avgörande för klimatet.

6.5 Skärgårds- och pendelbåtstrafiken

Den kollektiva sjötrafiken, skärgårdstrafiken och pendelbåtstrafiken ska utvecklas och integreras bättre i den övriga kollektivtrafiken, så att pendling både till regioncentra och mellan öarna möjliggörs. Pendelbåtstrafiken ska utvecklas såväl på Mälaren som Saltsjön för att skapa alternativ till bilen och förbättra tvärförbindelserna. Övergångar mellan land- och sjöresor måste vara smidiga, bryggorna måste vara tillgänglighetsanpassade och det bör finnas väderskydd. Möjligheten att ta med sin cykel i sjötrafiken ska förbättras, liksom cykelparkering och cykelväg till och från bryggor. Båtarna ska så långt som möjligt drivas med el kompletterat med fossilfritt bränsle vid behov. Båttrafiken på Mälarens vatten och i skärgården bör på sikt integreras och samordnas med övrig SL-trafik, självklart med samma taxa, året om.

Det finns en stor potential att använda länets vattenvägar mer effektivt och bygga ut sjötrafiken. På det sättet kopplas bostadsområden, stadsdelar, ösamhällen och kommuner ihop med varandra, byggbar mark tillgängliggörs, genvägar skapas och vägar liksom övrig landbaserad kollektivtrafik avlastas. Pendelbåtstrafiken bör därför utvecklas med nya linjer så som de redan utredda linjerna Sundbyberg – Gamla stan, Norra Ulvsunda – Hägersten och Ropsten – Täby.

Vänsterpartiet vill se att den kollektiva sjötrafiken i skärgården och på Mälaren utvecklas till en integrerad del av kollektivtrafiken, med smidiga övergångar till landtrafiken. Det ska vara ett gemensamt system, inte som idag uppdelat i två. Den kollektiva trafiken på vatten, skärgårdstrafiken, har idag sitt eget biljettsystem. Det innebär dyrare resor till sjöss samt att resenärerna som gör en resa med både SL och Waxholmsbolaget får lösa två biljetter. Det medför att de med sämre ekonomiska förutsättningar inte får tillgång till den stora och vackra del av vår region som skärgården utgör. Vidare är taxesystemet till sjöss krångligt och svårt att förstå sig på, vilket ytterligare försämrar tillgängligheten. Att resenärerna på pendelbåtarna reser med SL-biljetter spär på förvirringen ytterligare. Det dyra och krångliga biljettsystemet gynnar heller inte skärgårdens utveckling. Det enda rimliga är att all kollektivtrafik i länet på sikt har samma biljettsystem, samt att ingen grupps resande begränsas. Alla måste ha rätt till samma tillgänglighet under samma villkor.

6.6 Färdtjänst

Alla de som har behov av och är beviljade färdtjänst har, till skillnad från övriga resenärer, begränsningar i antalet resor de får göra och dessutom taxeregler som gör att längre resor än tre mil blir dyrare. Detta är djupt orättvist och diskriminerande och slår mot en redan utsatt grupp i samhället. Färdtjänsten är en del av kollektivtrafiken och de som har rätt till färdtjänst ska kunna nyttja den på samma sätt som resenärer i den reguljära kollektivtrafiken. I Region Stockholms budget för 2023 fick vi till en ökning av tilldelningen av antalet fritidsresor, och vi arbetar för att begränsningen ska kunna tas bort helt. Den extra avgiften vid längre resor budgeterar vi för att ta bort redan 2024.

Ökad trygghet

Många resenärer känner sig otrygga när de använder sig av färdtjänsten. Många faktorer påverkar, men en pålitlig service med välutbildade förare som stannar kvar i yrket saknas idag. Det nya färdtjänstavtalet har inneburit en förbättring jämfört med tidigare avtal vars ersättningssystem bidrog till allvarliga problem, främst i ytterområdena, med bilar som kom sent eller inte alls. Vi kommer följa det nya avtalet noga för att säkerställa att alla resenärer, oavsett var i regionen man bor, får en färdtjänstbil när de beställer en. Vi vill att regionen förstärker kontrollen över färdtjänsten och tar över beställningscentralen och rullstolstaxin med specialfordon i egen regi. En organisation som hänger ihop från beställning till resans slut skapar trygghet, inte bara för de som använder sig av färdtjänsten, utan även för de som arbetar inom den. I enlighet med tidigare framförhandlade budgetuppdrag utreder trafikförvaltningen frågan om att ta över beställningscentralen i egen regi. Vidare behöver det säkerställas att förarna har bra arbetsvillkor och kollektivavtal, samt får en bra utbildning för att utföra sitt uppdrag på bästa möjliga sätt. Ett nöjdpersonalindex med sanktioner vid bristande målpuffyllelse bör snarast införas.

Samåkning

Under pandemin pausades samåkningen inom färdtjänsten, vilket för en del upplevdes som positivt. Vår uppfattning är att samåkningen är bra för miljön och klimatet och därför bör finnas. Samåkning innebär dock i många fall en olägenhet för resenären då det är svårt att förutse hur lång tid en resa kommer ta. Därför vill vi se över samåkningens funktion i syfte få den att fungera bättre och bli mer transparent för resenären. Eventuellt skulle det gå att utveckla den med inspiration av den ”dynamiska kollektivtrafiken” som återfinns i Region Värmland. Om särskilda skäl föreligger ska färdtjänstresenären inte tvingas till samåkning.

6.7 Egen regi

Kollektivtrafiken är en samhällsviktig funktion. Samhällsviktiga funktioner ska inte åläggas privata aktörer att driva och ha ansvar för. Egen offentlig regi ger den rådighet och kontroll som krävs för smidig hantering av kriser och andra oförutsedda händelser.

Trängsel är ett stort problem och hindrar många att resa med kollektivtrafiken, både innan pandemin och under den. Idag är kollektivtrafiken uppsplittrad i många olika avtalsområden, och det går varken att flytta personal eller fordon mellan dessa om det skulle uppstå trängsel. Pandemin har bekräftat det vi länge hävdat; Ska trafiken kunna anpassas till resenärernas behov, måste regionen ha full kontroll över både fordon och personal. Då måste den drivas i egen regi med egna anställda. Vi vill därför ta tillbaka och driva kollektivtrafiken i egen regi för att ha kunskap om trängsel, behov och brister och kunna anpassa och planera trafiken.

Krisen i pendeltågstrafiken med neddragen trafik och inställda avgångar är idag tyvärr ett tydligt exempel på problemen med att bedriva kollektivtrafik genom upphandlingar. Avtalet för pendeltågstrafiken ska därför särskilt övervägas när Trafiknämnden uppdras att identifiera minst ett trafikavtal som är lämpligt att driva i egen regi.

Skatte- och biljettintäkterna ska oavkortat användas till kollektivtrafiken. Idag går skattepengar till de upphandlade företagens vinster, ledning och administration. MTR:s avtal att sköta trafikeringen av tunnelbanan har genererat bolaget cirka 100 miljoner i privata vinster per år under tio år. Konkurrensen vid upphandlingarna är bristfällig med ett fåtal större företag som lägger anbud. Företag som i flertalet fall ägs av andra stater. MTR som utöver tunnelbanan också kör pendeltågen ägs till exempel av kinesiska staten, vilket innebär en viss säkerhetsproblematik. Upphandlingar, överklaganden och kontrollsystem kostar dessutom mycket pengar. Om all kollektivtrafik drevs utan upphandlingar i egen regi skulle alla dessa pengar i stället komma resenärerna till godo, i form av bättre trafik. Med en central tjänstemannaorganisation skulle regionen ha en större kompetens och kontroll att utveckla trafiken och hantera trafikstörningar.

6.8 Elektrifiering

Självklart ska kollektivtrafiken i första hand drivas av el producerad från sol, vind och vatten, som är de mest miljövänliga energikällor vi har. Förbränningsmotorer är inte miljömässigt effektiva och har en verkningsgrad på bara 40 procent, medan en elmotor i ett vägfordon har en verkningsgrad som är ungefär dubbelt så hög. Detta gäller även fordon som körs på förnybara bränslen, som inte heller är utan miljö- och klimatpåverkan. Elbussar är tysta och släpper inte ut avgaser. De bidrar till en renare och tystare stadsmiljö. I dessa tider av krig i Europa och höjda bränslepriser tydliggörs också att elektrifiering av kollektivtrafiken bidrar till ett större oberoende av omvärlden och priserna på bränsle. Det är oförståeligt och djupt problematiskt att regeringen och Sverigedemokraterna väljer att avveckla det statliga stödet för införande av elbussar, och avvecklar stadsmiljöavtalen som också bidragit till omställningen. Vi vill att elektrifieringen av bussflottan påskyndas.

Med elektriska trådbussar och bussar som laddar under färd (In Motion Charging, IMC) går det snabbt att införa ett klimatsmart system med hög kapacitet till en relativt låg kostnad. Trådbussar erbjuder en kapacitetsstark, bekväm och kostnadseffektiv trafik, fri från buller och avgaser. Tillgängligheten för passagerarna är god och linjedragningen tillförlitlig. Vänsterpartiet vill att trafikförvaltningen i sitt arbete med elektrifieringen av busstrafiken beaktar möjligheten att införa trådbusstandard på de fem stomlinjerna i innerstaden, vilket skulle möjliggöra för IMC-bussar som delvis går samma sträcka att ladda från samma tråd.

Påskyndandet av elektrifieringen gäller även för fordonen inom färdtjänsten samt fartygen i den kollektiva sjötrafiken. Inom färdtjänsten finns tekniken för övergång till el, och vi vill säkerställa att den sker omgående med en ur ett resursperspektiv rimlig hastighet. I sjötrafiken bör samma sak ske utifrån de tekniska begränsningar som finns. Regionen ska vara pådrivande för teknikutvecklingen, konverteringar av äldre båtar och fartyg till eldrift, inköp av eldrivet nytt tonnage samt säkerställa att den laddinfrastruktur som behövs kommer på plats.

Uppdrag och förändrade anslag

- ✓ Trafiknämnden uppdras att underteckna en avsiktsförklaring med berörda parter avseende förlängningen av Spårväg City till Ropsten och ta vidare avsiktsförklaringen för att säkra den långsiktiga utvecklingen av kollektivtrafikförsörjningen av Norra Djurgårdsstaden.
- ✓ Trafiknämnden uppdras att utreda och påbörja ett pilotprojekt med dynamisk trafik enligt den så kallade Säfflemodellen i lämpligt område.
- ✓ Trafiknämnden uppdras att underlätta att kombinera cykel och kollektivtrafik genom att inom ramen för framtagandet av en handlingsplan utreda möjligheten att ta med cykel på lokalbanorna.
- ✓ Trafiknämnden uppdras att förvalta resultatet från utredningen om låncyklar 2016 och tillsammans med cykelkansliet utveckla ett erbjudande till kommunerna att kunna koppla/integrera lokala låncykelsystem med SL:s digitala plattform och kanaler.
- ✓ Trafiknämnden uppdras att förbereda ett pilotprojekt med en spärrfri tunnelbanestation. Pilotprojektet ska kunna genomföras under 2025.
- ✓ Trafiknämnden uppdras att verka för att öka mängden konst och minska mängden reklam i kollektivtrafiken, samt att de nya tunnelbanestationerna utformas för att vara reklamfria.
- ✓ Trafiknämnden uppdras att under 2024 ta fram relevanta beslutsunderlag för att påbörja införandet av de utredda pendelbåtslinjerna Sundbyberg-Gamla stan, Norra Ulvsunda - Hägersten och Ropsten - Täby för att kunna fatta beslut med målsättningen om trafiksstart under 2026 eller 2027. Samt ta fram avsiktsförklaringar med berörda kommuner Stockholms stad i samverkan med Stockholms hamnar, Sundbyberg, Solna och Täby.
- ✓ Trafiknämnden uppdras att förbättra samåkningsfunktionen i den särskilda kollektivtrafiken.
- ✓ Trafiknämnden uppdras att identifiera minst ett trafikavtal som är lämpligt att driva i egen regi. Avtalet för pendeltågstrafiken ska särskilt övervägas.

Ändrade anslag jämfört med budgetförslag från SCMP. Belopp i miljoner kronor.

	2024	2025	2026
Ingen taxehöjning SL	302		
Ökad ram för dämpade trafikanpassningar	220		
Egen regi, bygg upp förmåga på trafikkontoret	100		
Slopad extraavgift för färdtjänstresor längre än tre mil	18		
För personalrelaterat se kapitel 3			

7. Klimat- och regionutvecklingsnämnden

7.1 Utlys klimatnödläge nu

Vänsterpartiet vill utlysa klimatnödläge för en handlingskraftig omställning. Det innebär att alla beslut som tas i regionen tas med klimatets bästa för ögonen. Arbetet med koldioxidbudget behöver utvecklas och innefatta alla utsläpp i länet där även näringslivets ansvar tydliggörs. Beslut som tagits tidigare som innebär stora framtida klimatbelastningar måste kunna omprövas med den nya kunskapen vi har om utsläpp och klimatpåverkan. Ett exempel på det är Södertörnsleden som om den genomförs som planerat kommer att ha stor negativ påverkan på miljön och leda till ökade utsläpp från trafiken. Systemet med trängselskatter behöver också utökas, vi vill att inkomster från vägarnas trängselavgifter går till en utbyggnad av kollektivtrafiken.

Regionen har en rad ambitiösa klimatrelaterade dokument – RUFSS 2050, Klimatfärdplan 2050, Riktlinjer för hållbarhet och Koldioxidbudget. Samtidigt går utsläppsminskningarna alldeles för sakta. Vänsterpartiet vill att vi ska ha som mål om nettonollutsläpp av egna verksamheter 2030 och en klimatneutral region 2040. Då behövs en mycket tydligare styrning och mätbara delmål. För att nå de målen behöver de totala utsläppen i Region Stockholm minska med i genomsnitt ca 16 % per år.

För att minska utsläppen behöver både regionens egna verksamheter och hela samhället ställa om. Regionens egen verksamhet är stor och påverkar hela den geografiska regionens måluppfyllnad. Där har regionen fullt ansvar för att följa de satta utsläppsmålen. Det återstår mycket arbete för att minska trafikens och transporters utsläpp. Det finns stora möjligheter att energieffektivisera och ställa om till förnybar energi och cirkulära flöden. Den koldioxidbudget som 2023 utarbetades av Region Stockholm visar den egna verksamhetens utsläpp. Regionstyrelsen ska med utgångspunkt i den ta fram en klimathandlingsplan med åtgärder och prioriteringar hur varje nämnd och bolag ska ställa om för att nå klimatmålen. Regionstyrelsen ska också ta fram principer för hantering, styrning och redovisning av koldioxidbudget och klimathandlingsplan. Det är väldigt viktigt att verksamheternas personal involveras när förslagen tas fram.

Ett sätt att påverka näringslivet och klimatarbetet i hela länet är genom Klimatarena Stockholm. Vänsterpartiet vill att Klimatarena ska få ett utökat uppdrag och innefatta fler områden än de man inledningsvis fokuserat på som är bygg och anläggning. Vi vill ge i uppdrag att under budgetåret 2024 identifiera och starta ytterligare ett fokusområde som kräver samordning och samarbete mellan näringslivet och andra aktörer där klimatutsläppen är stora så som samverkan av leveranser, transporter eller minska klimatutsläppen från arbetsmaskiner.

Revidering av RUFSS, den regionala utvecklingsplanen för Stockholm, sker under 2024. Klimatnödläget ska vägleda regionplanen och Vänsterpartiet vill att klimathänsyn alltid ska väga tyngst när det uppstår målkonflikter kring regionens utveckling. Vi stärker regionens klimatarbete genom att tillföra mer resurser för att kunna leda klimatarbetet i hela regionen.

Vad vi ser och tar intryck av påverkar våra handlingar. Därför vill Vänsterpartiet förbjuda reklam i kollektivtrafiken för varor och tjänster med stora fossila utsläpp, som flygresor och bensinslukande bilar. Vi vill att regionen likt Stockholm stad utreder och inför ett förbud mot reklam, sponsorskap och andra samarbeten som driver fossilbränsleanvändning.

7.2 Klimatsmart sjukvård

När nya sjukhus och vårdcentraler byggs eller byggs om, så ska både byggprocessen och de nya byggnaderna vara klimatsmarta och livscykelanalyser användas. Nära och effektiv vård minskar antalet transporter. Regionens upphandling av vårdmaterial måste präglas av hållbarhet och klimatsmarta val och maten som serveras i regionens vårdverksamhet ska ha låg klimatpåverkan.

Vi vill öka cirkulära flöden för att minska sjukvårdens behov av engångsprodukter och minska svinn. Engångsmaterial ska bara användas när inga andra alternativ finns. Skyddsförkläden är ett exempel på engångsartikel där cirkulära alternativ finns, genom att samla ihop de cirkulära förklädena, göra dem till pellets och sedan nya förkläden minskar plastförbrukningen med två tredjedelar. Vänsterpartiet vill att pågående pilotprojekt ska skalas upp och bli standard i hela regionens verksamhet. Fler områden där det finns potential för cirkulära flöden behöver identifieras och genomföras.

Region Stockholms sjukhus behöver klimatanpassas för att klara såväl värmeböljor som skyfall. Värmeböljor har negativa effekter på sjukvården och fler åtgärder krävs för att skydda patienter, vårdpersonal och utrustning. Hälsa- och sjukvården måste förbereda sig på att möta nya pandemier, problem med elförsörjning och att säkra rent vatten. Lyckas vi inte hejda klimatkrisen kommer vi inte kunna uppnå god hälsa för alla. För en god hälsa är vi helt beroende av tillgång på mat, rent vatten, utbildning, ekosystemtjänster, rättvisa och fred. Allt detta riskeras om vi inte anpassar oss efter, och vidtar åtgärder mot, klimatkrisen. I den förståelsen är klimatfrågan den viktigaste för en framtida fungerande hälsa- och sjukvård. I allt arbete som rör omställningen av Region Stockholms verksamheter ska personalen involveras. Personalens kunskap och engagemang ska tas tillvara och kontinuerlig fortbildning som klimatomställningen bör vara en naturlig del av verksamheterna.

7.3 Minskade utsläpp från resor

Klimatkrisen kräver att våra resemönster radikalt förändras. En storstadsregion är beroende av goda transportmöjligheter och förutsättningarna att möta behoven med gemensamma mobilitetslösningar är stora. Kollektivtrafiken måste vara så attraktiv att den tar andelar från biltrafiken och fler ska kunna gå och cykla. Transporter står för ungefär hälften av alla utsläpp i regionen. Regionen är en central aktör för att minska utsläppen genom ansvar för kollektivtrafiken och regionplanering. Kollektivtrafiken behöver vara skattefinansierad då den gynnar hela samhället. Det är färre som använder kollektivtrafiken nu än innan pandemin vilket gör att biljettintäkter minskat. Kollektivtrafiken är dock helt nödvändig för regionens klimatomställning och behöver fortsatt byggas ut och satsas på för att vara stommen i regionens resande och möjliggöra för fler att ställa bilen, den omställningen får inte hindras av tillfälligt minskade biljettintäkter. Vänsterpartiet ser att turtätheten behöver öka och biljettpriset minska för att på sikt ha en avgiftsfri kollektivtrafik.

För ett ökat cyklande i regionen behövs fler och bättre cykelvägar. En övervägande andel av resorna i regionen är kortare än 5 kilometer, hela 70% beräknas 2019 kunna cykla till sitt jobb på kortare tid än 30 minuter. Det finns därför goda förutsättningar att fler ska cykla. Vi vill att 30% av alla arbetsresor ska göras med cykel 2030. För att möjliggöra det vill Vänsterpartiet att regionen blir huvudman för den regionala cykelplanen och leder arbetet i samverkan med trafikverket och kommunerna i så kallade cykelförhandlingar. Regionen bör också ta ett aktivt ledarskap för att säkra cykelparkeringar, möjlighet att ta med cykel i kollektivtrafiken och verka för ett regionalt lånecykelsystem som anknyter till övrig kollektivtrafik. Ett ökat cyklande är inte bara bra för klimatet, det bidrar också till en förbättrad folkhälsa.

Region Stockholm behöver kraftigt begränsa flygresorna för både politiker och tjänstepersoner. Personer som representerar regionen ska inte nyttja södergående inrikesflyg, med undantag för resor till Gotland. Bromma flygplats ska stängas och en ny klimatanpassad stadsdel med modern kollektivtrafik, grön profil och billiga hyresrätter skapas. Arlanda ska inte byggas ut. Fler godstransporter ska flyttas över till sjöfart och tåg.

7.4 Minska klimatavtryck från mat och konsumtion

Stockholmsregionen har ett ohållbart klimatavtryck. Enligt Stockholms läns koldioxidbudget släppte det geografiska området år 2022 ut 5 miljoner ton koldioxidkvivalenter. De territoriella utsläppen, alltså de som släpps ut i vårt geografiska område har minskat över tiden men en stor del av stockholmarnas klimatavtryck kommer från vår konsumtion av importerade produkter och livsmedel samt av flygresor. Utgår vi i stället från detta konsumtionsbaserade perspektiv kan stockholmarnas utsläpp beräknas till cirka 25 miljoner ton koldioxidkvivalenter. Det kvalificerar oss i toppen bland världens värsta klimatbelastare per person. Vi vill att regionen tar ansvar för att minska utsläpp som orsakas av vår samlade konsumtion, inklusive importerade varor och internationella flygresor. Målet är att vi i länet senast år 2040 inte orsakar mer utsläpp totalt än motsvarande mindre än ett ton per person och år. Regionen påverkar genom sina inköp de konsumtionsbaserade utsläppen. Krav behöver ställas för ökat återbruk av inventarier och material som minskar behov av nyinköp både vad gäller egen driven verksamhet och upphandlad verksamhet.

Matproduktion orsakar globalt stora klimatutsläpp. För att nå klimatmålen behöver klimatavtrycken från maten som serveras i regionens verksamheter minska, det innebär att en större del av totala matinköpen behöver vara växtbaserade och matsvinnet minimeras.

Det är viktigt att patienter i sjukvården serveras god och näringsriktig mat, vi vill därför på sikt att ett program för ökad måltidskvalitet kombinerat med låga klimatavtryck tas fram. För att stödja den biologiska mångfalden globalt ska en stor andel av inköpta livsmedel vara ekologiska.

Region Stockholm är en stor aktör och köper in och upphandlar varor för miljonbelopp varje år, genom att höja hållbarhetskraven kan regionen påverka leverantörer och producenter för ökad hållbarhet.

7.5 Energieffektivisera och ställ om till förnybar el

Det senaste årets energikris där priserna på energi ökat kraftigt har satt fokus på energieffektivisering. Många verksamheter har lyckats effektivisera sin energianvändning och vittnar om att det finns mycket mer att göra. Den billigaste och mest klimatvänliga energin är den vi inte behöver använda. Regionens verksamheter, inte minst kollektivtrafiken, är väldigt energikrävande. Därför finns också stora möjligheter att spara pengar genom energieffektiviseringar. På så sätt kan pengar fördelas om från energiinköp till välfärden.

Att identifiera och genomföra energieffektiviseringar leder relativt snart till minskade kostnader men kan initialt innebära en investeringskostnad. Vänsterpartiet vill göra de investeringar som behövs i energieffektivisering och utbyggnad av egen elproduktion för att minska regionens elförbrukning. Vi vill att länets energianvändning minskar med 30 procent till 2030 och i princip ska den halveras till 2040 jämfört med i dag, trots förväntad folkökning.

Regionen är en stor fastighetsförvaltare och ska fortsätta göra de investeringar som behövs för att energieffektivisera byggnaderna. Det projekt som pågår på Danderyds sjukhusområde, där man anlägger energibrunnar och geoenergi ger tillgång till värme och kyla, visar att stora energivinster kan göras. Den typen av investering som långsiktigt minskar vårt elbehov behöver prioriteras då det både minskar kostnaderna på sikt och gör regionens verksamheter mindre sårbara.

Produktionen av förnybar energi behöver öka. Målet är att länets egen fossilfria och förnybara energiproduktion ska täcka hälften av energibehovet 2030. Region Stockholm bör kraftigt öka takten och ambitionsnivån för att bygga solceller på egna tak och vi vill att utformning och lämpliga placeringar för att överdäcka parkeringsplatser med solceller ska utredas. Med ökad produktion av solenergi bör man även framöver undersöka möjligheter till energilagring i anslutning till solcellerna för att kunna använda solenergi under hela dygnet. För att de framtida effektiviseringsvinsterna som ökad produktion av solenergi innebär ska gå till att stärka regionen verksamheter och inte gå till privata företagsvinster bör projekten drivas i egen regi.

RUFS 2050, regional utvecklingsplan för Stockholm, ska stödja och underlätta för både storskalig och småskalig förnybar energiproduktion, exempelvis genom havsbaserade vindkraftsparker. Den storskaliga produktionen är viktig för att öka volymen av fossilfri energi medan den småskaliga produktion, där elen tillverkas nära där den används, är viktig för att det skapar ett resiliert samhälle som kan klara framtida potentiella kriser och utmaningar.

7.6 Skydda vatten, skog och biologisk mångfald

Havsnivån stiger allt snabbare och kan i värsta fall redan till år 2050 påverka Mälaren och dess dricksvatten. Därför krävs att regionens arbete med att säkra en ny regional vattentäkt påbörjas. En regional plan för att hantera anpassningen i övrigt till en möjlig havsnivåhöjning till år 2100. Skyfall och annat extremväder är också en följd av klimatförändringen som regionplaneringen måste väga in i högre grad. Klimatarbetet går hand i hand med arbetet

för att säkra robusta ekosystem och rädda den biologiska mångfalden. Skogar, våtmarker och hav är viktiga kolsänkor.

I arbetet med RUFSS behöver vattenvård och biologisk mångfald vara ledstjärnor. Orsaken till försämrad vattenkvalitet är ofta exploatering, klimatförändringar, jordbruket och trafikens utsläpp. Den regionala utvecklingsplanen bör främja en planering som på relativt kort sikt leder till god ekologisk och god kemisk vattenstatus i hela länet. Regionen ska därför verka för att kommunalförbundens vattenrening ytterligare förbättras och utsläppen av läkemedelsrester, hormoner och andra skadliga ämnen minskar. Regionen bör påskynda det nationella arbetet med åtgärder för att rädda Östersjön genom syresättning av syrefria bottenar och för att motverka den pågående tiaminbristen. Trafiken är en stor källa till mikroplaster och utsläpp som hamnar i hav, sjöar och vattendrag. Minskad trafik kommer alltså leda till bättre och renare vatten.

För att främja biologisk mångfald måste den gröna infrastrukturen, alltså gröna områden, hänga ihop för att skapa möjlighet för arter och att röra sig och sprida sig. Stor hänsyn behöver i RUFSS 2050 tas för att skydda dessa sammanhängande grönområden och dess ekosystem som spelar en avgörande roll för människors välmående. För att säkra livsmedelsproduktion ska åkermark bevaras och inte bebyggas.

7.7 Öka cirkularitet och återbruk

Jordens resurser är ändliga och därför måste vi ställa om till att återbruka och använda varor och material om och om igen i stället för att tillverka nytt och kasta bort. Idag är vissa flöden i Region Stockholm till viss del baserade på återbruk, textilier så som arbetskläder återbrukas, IT utrustning och hjälpmedel i vården återtas när de inte längre behövs och lämnas vidare till nästa som behöver det, men det räcker inte. Cirkularitet måste genomsyra hela samhället och verksamheten. Vänsterpartiet vill att cirkularitet integreras i regionens kategoristyrningsarbete. Varje verksamhetsområde får i uppdrag att identifiera och utveckla processer för hur det som nu behandlas som avfall kan återbrukas eller materialåteranvändas för nya produkter. Det finns goda exempel från pilotstudier där skyddsförkläden materialåtervinns och blir nya förkläden. Den sortens tänkande behöver utvecklas och innefatta fler produkter som idag ses som engångsprodukter. Kontorsmöbler, inredning, sjukvårdsutrustning och annat som kontinuerligt används i regionens egna eller upphandlade verksamheter behöver återbrukas i första hand och materialåtervinnas i andra hand.

Byggsektorn står för stora klimatutsläpp och har en stor omställning att göra vad gäller att cirkulera byggmaterial. Regionen behöver vara proaktiv och ställa krav på att material och hantering av schaktmassor ingår i cirkulära flöden vid byggnation av ny kollektivtrafik eller sjukvårdsbyggnader. Hela näringslivet behöver ställa om till cirkulära och hållbara processer och Vänsterpartiet vill att Klimatarena Stockholm ska få fortsatta resurser för att kunna skapa samverkan och ge en plattform för den omställningen. I arbetet med RUFSS 2050 bör man adressera de utmaningar som finns i att skapa cirkulära strukturer för materialåtervinning och effektivare massahantering med kortare transporter där samordning krävs över kommungränser.

7.8 Politiken har ansvar för bostadsförsörjning

En fungerande bostadsplanering är samhällets ansvar. Kommunerna ansvarar för byggandet men regionen har ett lagstadgat ansvar för bostadsförsörjningen. Regionen har överlåtit ansvaret på marknaden men måste nu återta det politiska initiativet. Trots ett beräknat behov av ca 22 000 nybyggda bostäder per år har de det senaste året bara byggts drygt hälften av det årligen och den nuvarande lågkonjunkturen har lett till att byggandet avstannat ytterligare. Underskottet på bostäder växer och byggandet blir konjunkturkänsligt när man lämnar det helt till marknaden.

Politiken måste ta ansvar för och styra regionens bostadsförsörjning. Vänsterpartiet ger uppdrag att inrätta ett bostadsförsörjningskansli med uppdrag att driva på, utveckla och hitta nya sätt tillsammans med kommunerna kraftigt öka tillgången till bostäder. Det behövs en strategi och ett arbete för att säkerställa att alla inkomstgruppers bostadsbehov kan tillgodoses. Vi vill se tydliga mål och strategier för ett ökat byggande av hyresrätter med god standard och med rimliga hyror. Regionen bör agera för att alla regionens kommuner ska ta ansvar och bygga bostäder inklusive hyresrätter.

Vänsterpartiet är emot all utveckling mot marknadshyror, för en fungerande bostadsförsörjning krävs regleringar som håller hyreskostnaderna nere. Vänsterpartiet vill även på sikt utreda möjligheten att skapa ett regionalt ägt byggbolag och ett regionalt allmännyttigt bostadsbolag som kan ta ansvar för försörjningen av bostäder.

Byggsektorn står för cirka 20% av utsläppen i regionen. Utsläppen från bebyggelse i Stockholmsregionen måste minska från ca 2,5 miljoner ton per år till 1,7 miljoner ton per år 2030 för att kunna bidra till den totala utsläppsminskningen för att regionen ska hålla sig inom länets koldioxidbudget. Klimatutsläppen orsakade av byggmaterial, transporter och avfall behöver minska och cirkulära flöden öka. Regionen bör accelerera arbetet i Klimatarena för minskade utsläpp men det räcker inte. Med ett bostadsförsörjningskansli och en mer aktiv roll kan regionen påverka i en större utsträckning att det byggs klimatsmart, energieffektivt och nära till kollektivtrafik. Vi vill se ett ökat byggande i trä, fler passivhus och fler plushus. Livscykelanalyser ska tillämpas för att säkerställa att materialen man använder ger lägsta möjliga utsläpp i det långa loppet. Resiliens och säkerhet vid kris måste vara en självklar del av samhällsplaneringen så att det finns nog med skyddsrum, jordkällare och andra utrymmen nära våra bostäder som minskar vår sårbarhet.

7.9 Folkhälsa, utbildning och arbete ska inte vara en klassfråga

Trångboddhet, utbildningsnivå och låg inkomst är faktorer som ökar risken att bli allvarligt sjuk. Regionens folkhälsorapport 2023 visar ännu en gång att utbildning och inkomst har stor betydelse för vår hälsa och hur länge vi lever. Den femtedel av befolkningen som har högst inkomst när de är 30 år kan förväntas leva mer än sex och ett halvt år mer än den femtedel som har lägst inkomst. Personer som inte gått ut gymnasiet har exempelvis 3,5 gånger högre risk för stroke och 2,6 gånger högre risk för hjärtinfarkt jämfört med personer som har eftergymnasial utbildning.

I uppföljningen av RUFSS 2022 redovisas att andelen barn som efter grundskolan är obehöriga till gymnasiet ökar och utgör nu 10,9 % av alla elever i regionen. Det är en utveckling i helt fel riktning. Skillnaderna mellan kommunerna är stora och kan variera upp till 18,5 %. Att ha klarat gymnasiet gör enorm skillnad i hur väl en person klarar sig i samhället, därför är ett högt stöd till folkhögskolorna som erbjuder en andra chans till gymnasiebehörighet viktigt för folkhälsan.

Kompetensförsörjning är ett regionalt ansvar, och regionen bör ta en större samordningsansvar för att möta de utmaningar som finns med matchning på arbetsmarknaden och kompetensutveckling som en grön omställning innebär. Omfattande gröna investeringar i energismarta bostäder, kollektivtrafikens infrastruktur och förnybar energiförsörjning skapar jobb och kräver kompetens. Matchning på arbetsmarknaden behöver i högre grad ta ett socialt ansvar med särskilda insatser för att nå människor som står utanför arbetsmarknaden. Därför vill vi på sikt att kompetensarenor som rekryterings- och utbildningsmässan Bazar ska röra sig ut från Stockholms innerstad och hållas också på platser där arbetslösheten är hög.

Ett tryggt arbete med en lön som går att leva på är en förutsättning för en god hälsa. För att få ett jämlikt och hållbart samhälle måste regionen i alla lägen agera för trygga anställningar med kollektivavtal och bra arbetsmiljö.

Region Stockholms ska vara en bra plats att åldras på. Äldre människors liv, vård, omsorg och tillgång till bostäder och kultur behöver vara en del av den regionala planeringen. Vi vill därför att regionen ansöker om medlemskap i WHO:s globala nätverk för äldrevänliga städer och samhällen.

Folkhälsa främjas framför allt med breda och uthålliga insatser på samhällsnivå för att minska klasskillnader. Tillfälliga generella projekt, inriktad på individens beteende och livsstil, kan vara ett komplement, men ger i allmänhet liten effekt. Insatserna för folkhälsa behöver bli skarpare och riktade till grupper och områden som behöver insatserna mest.

Fysisk aktivitet, idrott och rörelse stärker folkhälsan och behöver vara en del av samhällsplaneringen. Barn och unga ska ha säkra miljöer och kunna gå och cykla till förskola, skola och sina aktiviteter och det behöver finnas tillgång till idrottsplatser. Den idrottsmiljö som används mest är spår, stigar och leder i park, skog och mark samt vattenytor. Bevarade och nyetablerade grönområden ger alltså både ekosystemtjänster och en ökad folkhälsa. Underlag från Riksidrottsförbundet visar att det är stora skillnader mellan bostadsområden med olika socioekonomisk status i hur stor andel barn och unga som deltar i organiserade idrottsaktiviteter. De grupper som deltar mindre kommer ofta från hem med sämre ekonomi och lägre utbildningsnivå. Till de som har sämre möjligheter till organiserade aktiviteter hör också många personer med funktionsnedsättningar av olika slag. Forskningen visar dessutom att skillnader i aktivitetsgrad som etableras i unga år ofta består upp i åldrarna. Vänsterpartiet vill framöver undersöka om regionens satsningar till idrotts- och friluftsrörelsen och friluftsförandet kan få ett särskilt fokus på att öka möjligheten att delta i avgiftsfria idrottsaktiviteter i eftersatta områden.

7.10 Levande landsbygd och skärgård

160 000 personer i Stockholms län lever på landsbygden. Landsbygden har ett egenvärde för desom bor och verkar där. Vänsterpartiet vill att landsbygden ska leva och att all samhällsservice är rättvist fördelad. Landsbygden och skärgården har stor betydelse för en hållbar region med ökad självförsörjning av livsmedel samt för storstadens friluftsliv. Naturen är den största tillgången för boende och lokalt företagande och en förutsättning för en hållbar samhällsutveckling. Dess djurliv och biologisk mångfald måste skyddas och bevaras.

Landsbygdsområden ska ha kollektivtrafik som tillgodoser invånarnas behov också kvällstid. Där buss saknas vill vi att tillräcklig beställningstrafik erbjuds. Regionen ska verka för att samordna statlig, regional och kommunal service. Tillräcklig reseservice bör finnas vid alla bryggor med passagerartrafik och busstureorna ska anpassas till de fastboendes behov. Passagerartrafiken med båt ska uppfylla samma krav på tillgänglighet som busstrafiken, att vara rullstolsburen ska inte vara ett hinder för att åka med. Vänsterpartiet vill att skärgårdens passagerartrafik ska ingå i SL:s biljettsystem med samma taxa som övrig kollektivtrafik.

Dricksvattenförsörjning ska garanteras genom samordning av olika vattenbolag i regionens kommuner, som också ska ansvara för lokala vattentäkter och eventuella avsaltningsanläggningar. Enskilda fastigheter ska anslutas till gemensamma avloppsanläggningar och undantagsvis ha god, enskild rening. Regionen ska verka för nödvändig utbyggnad av elnät och IT-nät så att alla fastboende, inklusive företag och distansarbetare, har en säker uppkoppling. Den regionala utvecklingsplanen ska innefatta goda förutsättningar för jordbruk. En ökad lokal livsmedelsproduktion stärker regionen och gör den mer robust, därför ska inte heller åkermark bebyggas.

Skärgårdens utveckling ska så långt möjligt koncentreras till de så kallade kärnöarna genom detaljplaneläggning inriktad på dagens hamnar och bebyggelsecentra och förses med fullvärdiga VA-system. Strandskyddet ska värnas och respekteras. Det gynnar både den svenska allemansrätten, djurlivet och biologisk mångfald. Det fiske som bedrivs ska vara hållbart och vattenmiljöer ska vårdas för att minska giftiga utsläpp och gynna fisk- och djurliv.

Vänsterpartiet vill att skogsbruk i länet ska ske utan kalhuggning för att öka skogens funktion som kolsänka och skydda ekosystemet. Arbetet med återställning av våtmarker behöver accelerera. Regionen stödjer ekonomiskt Skärgårdsstiftelsen som en stor aktör i skärgården. Vi vill att Region Stockholm ska samverka med Skärgårdsstiftelsen för att stärka de naturvårdande insatserna. Den planerade nationalparken i den obebodda ytterskärgården bör utökas och få bestämmelser som tillgodoser rimliga behov hos skärgårdens befolkning. Regionen bör i samarbete med Skärgårdsstiftelsen, stat och kommun verka för inrättande av nya naturreservat där så behövs.

Uppdrag och förändrade anslag

- ✓ Klimat- och regionutvecklingsnämnden uppdras att ta fram en klimathandlingsplan med konkreta mål på verksamhetsnivå för minskade koldioxidutsläpp i linje med Region Stockholms klimatmål.
- ✓ Klimat- och regionutvecklingsnämnden och Regionstyrelsen uppdras öka cirkulära flöden och minska användningen av engångsmaterial i vården.
- ✓ Klimat- och regionutvecklingsnämnden och Regionstyrelsen uppdras att genomföra den Regionala Cykelplanen och intensifiera arbetet med de regionala cykelförhandlingarna.
- ✓ Klimat- och regionutvecklingsnämnden och Regionstyrelsen uppdras att minska klimatpåverkan från livsmedel som köps in och serveras i regionens verksamheter.
- ✓ Klimat- och regionutvecklingsnämnden och Regionstyrelsen uppdras att minska klimatpåverkan från konsumtion och inköp i regionens verksamheter.
- ✓ Klimat- och regionutvecklingsnämnden och Regionstyrelsen uppdras att integrera cirkularitet i kategoristyrningsarbetet.
- ✓ Klimat- och regionutvecklingsnämnden och Regionstyrelsen och berörda nämnder uppdras att utöka arbetet med energilagring.
- ✓ Klimat- och regionutvecklingsnämnden uppdras att genom klimatarena accelerera uppdraget att minska utsläppen från byggsektorn.
- ✓ Klimat- och regionutvecklingsnämnden uppdras att utöka Klimatarenas uppdrag att innefatta ytterligare ett område under 2024.
- ✓ Klimat- och regionutvecklingsnämnden uppdras att inrätta ett regionalt bostadsförsörjningskansli med uppdrag att öka tillgången till bostäder i Region Stockholm.

Ändrade anslag jämfört med budgetförslag från SCMP. Belopp i miljoner kronor.

	2024	2025	2026
Inrätta ett regionalt bostadsförsörjningskansli	3		
Utöka klimatarena med ytterligare ett ansvarsområde	2		
Utökad ram för att skynda på klimatomställningen	3		

8. Kulturnämnden

Kultur är en självklar del av välfärden och en viktig del av ett demokratiskt samhälle. Alltför många i vår region är utestängda från ett aktivt kulturliv samtidigt som kulturutövarna har mycket svåra villkor. Människors föreställningar präglas av den världsbild som förmedlas via kultur och media, men också av förmågan att själva uttrycka sig och berätta sina historier. Vänsterpartiet vill skapa möjligheter för alla människor att både ta del av och skapa kultur och ge de ekonomiska förutsättningarna för detta. Vi måste på alla sätt försvara yttrandefriheten och den konstnärliga friheten som i dag hotas att beskäras från olika håll.

8.1 Kultur för alla

Trots goda kulturpolitiska mål är det fortfarande många människor i länet som inte kommer i kontakt med kultur och konstnärlig verksamhet. Tydliga påverkande faktorer är utbildning, klass och bostadsort. Kultursatsningarna i Region Stockholm är mycket ojämnt fördelade och en stor del av kulturutbudet är centrerat till Stockholms innerstad. Vänsterpartiet vill på sikt att regionen tar fram en ny övergripande och sammanhållen kulturstrategi med mål som fångar regionens olika förutsättningar och som bygger på en ökad finansiering. Vi vill minska de geografiska och sociala ojämlikheterna i tillgången till kultur i regionen. Som det är nu satsar Region Stockholm minst i landet på kultur per invånare och har långt kvar till att ens använda en procent av budgeten till kultur. Vi vill framöver att regionen ska arbeta mer proaktivt med att identifiera och stötta kulturutövare i hela regionen.

Stödet till kulturen ska innefatta alla typer av kulturyttringar, inte minst de nationella minoriteternas kultur och kulturarv. Kulturen ska vara synlig i det offentliga rummet och kollektivtrafiken. Redan nu stödjer regionen konst i tunnelbanan men vi vill att kulturen ska få ännu mer synlighet på bekostnad av kommersiell reklam. Kultur och kulturinformation i kollektivtrafiken ska utökas även till pendeltåg, bussar och busshållplatser.

För att ge fler möjlighet att ta del av och upptäcka kultur i hela regionen vill Vänsterpartiet införa ”Kulturresa med SL”. Vi vill att regionen utreder ett samarbete med länets kulturscener där SL:s månadskort ger rabatt på biljetter till konserter, föreställningar, utställningar och andra kulturyttringar. De samarbetspartners som ingår i rabatten kan sprida information om verksamheterna i SL:s kanaler vilket når många, även de grupper som inte är vana kulturbesökare.

Att göra kultur tillgänglig handlar även om att underlätta för människor med normbrytande funktionsvariationer att kunna tillgodogöra sig kulturupplevelser på lika villkor. En långsiktig ambition är därför att fler föreställningar och kulturupplevelser språk-, syn- och hörseltolkas.

För att förenkla för barn och unga att komma till kulturen vill vi även på sikt införa ”kulturbussar” som ska finnas tillgängliga att boka gratis för förskolor och skolor i regionens ytterområden. Kulturbussarna kan hämta barn och pedagoger och köra dem direkt till kulturscenerna vilket möjliggör att kulturen kan rymmas i de tidspressade skolverksamheterna.

Kultur i vården

Kultur och konst berikar människors liv och kan bidra till förbättrad hälsa. Det är vetenskapligt belagt att kulturen har en viktig hälsofrämjande roll. Kultur som en del av behandling och rehabilitering har nått framgångsrika resultat men är i dag alltför ofta tidsbegränsade projekt. Arbetet med detta kräver långsiktighet, att viktiga erfarenheter tas till vara och att verksamheten är kontinuerlig. Vi vill därför göra de nuvarande stödformerna projektstöd Kultur och Hälsa ska utformas som både ett verksamhetsstöd och projektstöd för att möjliggöra kontinuitet och göra det enklare för kulturverksamheterna att planera långsiktigt. Verksamheter som till exempel Clownmedicin på Astrid Lindgrens barnsjukhus som möter sjuka barn och deras familjer har haft uppdrag sedan 1998 men endast fått projektstöd från år till år. Patientgrupper inom psykiatrin ska också ges bättre möjligheter att ta del av kultur.

Vid byggnationen av nya vårdmiljöer ska 1–2 % av budgeten för byggprojektet avsättas till kultur och konstnärlig gestaltning. I praktiken har avsättningarna varit lägre och vi vill att beslutade policys ska följas och att det även ska avsättas resurser vid upprustning av befintliga vårdmiljöer. Då många av Region Stockholms verksamheter bedrivs i lokaler som inte ägs av regionen vill vi att denna policy ska innefattas i upphandlingsavtal och i praktiken gälla för alla vårdmiljöer som finansieras av Region Stockholm.

Vänsterpartiets ambition är att det på sikt ska finnas patientbibliotek på alla länets sjukhus, där patienter som vistas på sjukhusen och personal kan låna böcker.

Förbättra möjligheter att utöva kultur

En stor majoritet av landets kulturutövare är bosatta i Stockholmsregionen. Flertalet är frilansare med osäkra inkomster. De senaste åren har kostnader för hyror, el, och alla typer av inköp ökat vilket medfört ökade också kostnaden för att producera kultur. Regionen har ett ansvar för att dess invånare ska kunna möta ett levande kulturliv även i framtiden. Vänsterpartiet vill genom höjda anslag till kultur och föreningsliv både ge fler tillgång till kultur men också stärka möjligheterna att verka som kulturutövare i Stockholms län.

Inom det fria kulturlivet är ett överhängande problem brist på produktionslokaler, konstnärsateljéer och skenande hyreskostnader för scener. Region Stockholm äger ett stort antal fastigheter som i vissa lägen kan stå outnyttjade under kortare eller längre perioder i samband med ombyggnad. Vänsterpartiet ger Region Stockholm i uppdrag att se över möjligheten att dessa lokaler kan erbjudas kulturlivet.

Region Stockholm äger Film Stockholm AB som samfinansierar filmproduktion som genomförs i Stockholmsregionen. Vänsterpartiet vill fortsätta med de satsningar som görs via Film Stockholm för att bygga kompetens och skapa arbetstillfällen i Stockholm för skådespelare och filmarbetare.

8.2 Folkbildning är en grundsten i samhällsbygget

Region Stockholms stöd till länets 10 studieförbund och 29 folkhögskolor är en viktig del av stöd till en bred folkbildning. Det innefattar allt från rena yrkesutbildningar, språkkurser, en möjlighet att läsa in gymnasiet, förberedande kurser för att ta sig in på högre utbildning till kurser och studiecirkelar för att berika personliga intressen, växa som människa eller lära sig något nytt tillsammans.

De inomregionala skillnaderna i Region Stockholm är stora. Andelen som saknar examen från gymnasieskolan ökar och andelen varierar stort i olika kommuner. Samtidigt ser vi en grön omställning som kräver kompetensutveckling och en stor utmaning i matchning på arbetsmarknaden där många behöver utbildas för att möta rekryteringsbehov i bristyrken som tex undersköterska. Folkhögskolorna har en viktig roll att spela för att möta den samhällsutveckling som behöver ske.

Folkhögskolorna och Studieförbunden bär också en samhällsutvecklande roll som möjliggörare av kultur. Det är här många konstnärer, skådespelare eller författare börjar sin bana. Det är här människor utvecklas och ser nya sidor av sig själva, det är här många viktiga samtal och möten sker som berikar demokratin och enskilda människors liv. Studieförbunden är även länets största arrangörer av kulturevenemang. Vänsterpartiet ger uppdrag till Kulturförvaltningen att öka det finansiella stödet till studieförbunden för att stärka deras verksamhet i länet.

Folkhögskolorna delfinansieras av staten som kräver samfinansiering av regionerna. Regeringen har inte visat några ambitioner att satsa på folkbildning och färre än hälften av kommunerna ger stöd vilket skärper kraven på regionen. Samtidigt har verksamheterna fått ökade kostnader i och med inflation och höjda el, löne- och lokalkostnader. Stödet behöver anpassas till de kostnaderna.

Vänsterpartiet vill att Region Stockholm ska öka stödet till folkhögskolor och studieförbund i länet för att öka antalet platser och säkerställa en god kvalitet. Vi vill även fortsätta stödja stockholmare som studerar på folkhögskola i annan region med mobilitetsstöd. Nivån av stödet till både de inomregionala folkhögskolorna och mobilitetsstödet ska ligga på den nivå som Sveriges kommuner och regioner rekommenderar. Vänsterpartiet ger uppdrag till Kulturförvaltningen att öka det finansiella stödet till studieförbunden för att stärka deras verksamhet i länet.

Uppdrag och förändrade anslag

- ✓ Kulturnämnden uppdras att säkerställa att ersättningen till folkhögskolorna inom länet ska följa SKR rekommenderade nivå för mobilitetsstöd.
- ✓ Kulturnämnden uppdras att öka stödet till studieförbunden.
- ✓ Kulturnämnden uppdras att öka tillgången till kultur i inom vården.
- ✓ Kulturnämnden uppdras att utreda samarbetsprojekt ”Kulturreisa med SL” där samarbetande kulturinstitutioner kan erbjuda rabatter till alla med SL:s månadskort.
- ✓ Kulturnämnden och LOCUM uppdras att underlätta för konstnärer och kulturutövare att få tillgång till Region Stockholms för tillfället oanvända lokaler.

Ändrade anslag jämfört med budgetförslag från SCMP. Belopp i miljoner kronor.

	2024	2025	2026
Utökad ram Kulturnämnden	20		
Ökad tillgång till kultur inom vården	5		
Ökade anslag studieförbunden	15		
Ökat kulturstöd till kultur och föreningslivet	15		
Kulturreisa med SL	2		

9. Fastighets- och servicenämnden samt Locum

För att kunna erbjuda bästa möjliga vård och kollektivtrafik krävs att regionen har tillgång till ändamålsenliga lokaler, effektivt IT-stöd och andra servicefunktioner.

De lokaler som används i regionens verksamhet ska ägas av regionen. Vänsterpartiet vill endast undantagsvis att regionens fastigheter, byggnader och lokaler säljs. Det finns tydliga ekonomiska fördelar med att själv äga, i stället för att hyra från en privat aktör. Det gäller särskilt egna fastigheter där regionen själv bedriver verksamhet. Att äga de egna verksamhetslokalerna har också andra fördelar för påverkansmöjligheter och flexibilitet för att snabbt kunna garantera tillgången till lokaler och möjlighet att snabbt anpassa lokalerna. Dessutom säkerställs att regionen har tillgång till lokalerna för att upprätthålla långsiktigt underhåll.

Att egna lokaler blir billigast och bäst för invånarna bevisas inte minst av marknadsexperimenten under 16 år av moderatlett styre. Idag tvingas regionen betala dyrt för att hyra de lokaler man tidigare ägt. OPS-lösningen (Offentlig-Privat Samverkan) vid Nya Karolinska är ett annat exempel på ett misslyckat och väldigt dyrt marknadsexperiment.

Fördelen med att själv äga sina lokaler är också att miljöanpassningen kan ske mer effektivt, när frågan inte behöver lösas i förhandlingar med privata värdar. Genom eget ägande får vi de bästa verktygen för att främja miljön och minska energiförbrukningen i den egna verksamheten. Vänsterpartiet vill certifiera regionens byggnader enligt LEED och/eller Miljöbyggnad. Genom certifiering får regionen ett systematiskt arbetssätt för att förbättra byggnaders miljöprestanda och en extern granskning av det egna arbetet.

Regionens byggnader och anläggningar behöver också energieffektiviseras på olika sätt, för att gynna regioneekonomin och miljön. Om det är lämpligt utifrån miljömässiga och ekonomiska parametrar bör regionens byggnader förses med solceller på tak eller andra lämpliga utrymmen.

Hyressättningen från Locum kan ha stor betydelse för ekonomin i verksamheterna. Regionstyrelsen ska i dialog med Locum utreda ägardirektiven och förutsättningarna för att pressa hyreskostnaderna.

Nytt huvudjournalssystem

Regionen står inför mycket stora utvecklingsutmaningar beträffande IT-stöd i huvudjournalssystem. Det är mycket komplext och det är extremt viktigt att det inte får gå fel. Haverier inom detta område kan drabba både verksamheter, patientsäkerhet, arbetsmiljö och ekonomi hårt. Tyvärr finns det ett antal avskräckande exempel på sådana fall i offentlig sektor runt om i Sverige. Revisionsrapporten 11/22 ”Vårdinformationsmiljön – underhåll och utveckling” har också levererat kritik av regionens styrning och ansvarsfördelning på IT-området.

Det skulle behövas en oberoende granskning som gör en genomlysning kring arbetet med nytt huvudjournalssystem. Samverkan på nationell nivå med andra regioner bör utredas ytterligare innan stora resurser i egen utveckling/upphandling plöjs ned. Revisorerna har granskat styrning och ledning med en omfattande kritik som följd. Det är oklart hur

flera av revisorernas farhågor och problem adresserats och det är fortsatt oklart vilken finansieringsram det handlar om.

Det behövs också tydliga direktiv kring vem som ska äga och bevaka frågan och ha mandat i beslut längs vägen. Vi vill koppla en oberoende referensgrupp till den fortsatta processen att ta fram ett huvudjournalssystem. Det behövs en funktion som drar i handbromsen i tid om något i den fortsatta processen ser ut att köra i diket. Referensgruppen ska kunna ge råd vid olika viktiga vägval och rapportera regelbundet till politiken.

Uppdrag och förändrade anslag

- ✓ Utarbeta en strategi för ökad andel av regionens lokaler i eget ägande.
- ✓ Byggnader ska certifieras enligt LEED och/eller Miljöbyggnad.
- ✓ Energieffektivisera befintliga byggnader och anläggningar.
- ✓ Genomför energieffektiviserande åtgärder och satsningar på solenergi och vindkraft. Öka kraftigt investeringar i solceller på Region Stockholms byggnader.
- ✓ Utred utformning och möjliga platser för solceller placerade på överdäckning av regionens parkeringsplatser.
- ✓ Utred om lokaler och fastigheter, som står outnyttjade under kortare eller längre perioder, tillfälligt kan erbjudas kulturlivet för nyttjande.
- ✓ Ta över servicefunktioner som bäst utförs i egen regi, men idag är upphandlade, när avtalstiden går ut. Tillse att verksamheternas följsamhet gentemot upphandlade ramavtal ökar.
- ✓ Utveckla inte ett eget huvudjournalssystem. Inled en samverkan kring gemensamma IT-plattformar med andra regioner inom SKR:s ramar i en öppen process där alltid ”second opinion” inhämtas från professionen.

Ändrade anslag jämfört med budgetförslag från SCMP. Belopp i miljoner kronor.

	2024	2025	2026
Energieffektivisering och solceller	32		

10. Regionens bolag

Insyn och transparens ska prägla regionens bolag. Styrelserna för akutsjukhusen och andra betydelsefulla bolag ska bestå av politiskt förtroendevalda. På så sätt ger vi invånarna större möjlighet till insyn och att utkräva ansvar.

Då Region Stockholms organisation inom hälso- och sjukvården och trafiknämnden har en tydlig beställarfunktion, bör redovisningen av verksamheterna upprättas så att det är möjligt att bedöma huruvida verksamheten är effektiv ur beställarens synpunkt. Det är också grundläggande att revisionen synliggör hur regionen arbetar för att uppnå Parisavtalets åtagande för klimatanpassning.

Mål och ekonomiska krav för verksamheten fastställs årligen av regionfullmäktige. Styrelsen och ledningen ansvarar för att de fastställda målen uppnås inom ramen för de ekonomiska kraven. Ägardirektiven bör beslutas i särskild ordning av regionfullmäktige inför varje år. Innehållet i nuvarande ägardirektiv bör revideras med flera styrningskrav.

Följande generella direktiv ska gälla för samtliga bolag.

- ✓ Tillse att verksamheten bedrivs på ett miljömässigt och socialt hållbart sätt.
- ✓ Arbeta aktivt för att minska sina nettoutsläpp av koldioxid i sin verksamhet. Beräknade kostnader ska inarbetas i bolagets investeringsbudget och resultaten av åtgärderna ska redovisas årligen.
- ✓ Arbeta för en fossilbränslefri organisation 2030 genom att fasa ut användningen av fossil energi i egen och upphandlad verksamhet.
- ✓ Minska regionkoncernens klimatpåverkan genom ökad andel ekologiska och klimatsmarta livsmedel i verksamheterna, minskat matsvinn, ökad insamling av matavfall.
- ✓ Inför successiva krav på fossilfria fordon i upphandlingar, med sikte på en fossilfri fordonsflotta 2030.
- ✓ Uppföljning av bolagen ska ske i regionstyrelsen och i regionfullmäktige.
- ✓ Integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av verksamheten. Redovisa hur jämställdheten ser ut samt hur den utvecklas.
- ✓ Arbeta aktivt mot diskriminering, kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier eller repressalier.
- ✓ Integrera tillgänglighetsperspektivet i verksamheten.
- ✓ Lev upp till barnkonventionen genom att bedriva ett aktivt barnrättsarbete.
- ✓ Säkerställ förutsättningar för chefer att utöva ett närvarande ledarskap med fokus på kvinnodominerade yrken.
- ✓ Att utifrån personalpolicy samt andra riktlinjer och program säkerställa att bolaget är en bra arbetsgivare.

- ✓ Prioritera stöd till chefer i det systematiska arbetsmiljöarbetet, liksom kompetensutveckling för både medarbetare och chefer, för att öka kunskapen om organisatorisk och social arbetsmiljö.
- ✓ Bolagen ska ha kollektivavtal för sina anställda. Bolagen ska vid upphandlingar kräva att de upphandlade företagen bedriver en miljömässigt hållbar verksamhet samt tillämpar kollektivavtal för sina anställda.

11. Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje

KSON finansieras av de två medlemsgrupperna; Norrtälje kommun och Region Stockholm. På uppdrag av medlemmarna beställer KSON vård och omsorg som medlemmarna ansvarar för. KSON kan inte reglera sin ekonomi genom skatteinstrumentet eftersom ett kommunalförbund inte taxerar invånarna.

Norrtäljemodellen har, sedan den sjösattes som ett projekt 2006, dragits med besparingskrav och underfinansiering från medlemmarna Region Stockholm och Norrtälje kommun. Vid ett flertal tillfällen har medlemmarna varit tvungna att gå in och rädda KSONs ekonomi med extra resurser. Vänsterpartiet arbetar för att en långsiktig och rättvis finansiering av vården i Norrtälje kommun ska bli verklighet.

Demografiska utmaningar

KSON ansvarar för vård och omsorg för invånarna i Norrtälje kommun som i dagsläget utgör 2,7% av regionens befolkning och en tredjedel av regionens yta. De specifika geografiska förutsättningarna samt Norrtälje kommuns demografi gör att vård- och omsorgskostnader i kommunen kan beräknas vara högre än i övriga regionen. I Norrtälje kommun är dubbelt så många som i övriga regionen äldre än 80 år. Kommunen har också en jämförelsevis hög psykisk ohälsa samt en hög förekomst av våld. Demografin kan antas vara en orsak till att KSON också har faktiska kostnader motsvarande 3,92% av regionens läkemedelsförmån. Trots detta ersätts KSON från Hälso- och sjukvårdsnämnden i Region Stockholm med 2,7%, d v s andel av befolkningen. För KSON handlar detta om en förlust om 40–50 miljoner kronor per år. Vänsterpartiet anser att Region Stockholm bör överta ansvaret för hela läkemedelsförmånen och därmed åstadkomma en rättvis finansiering och minskad administration.

Norrtälje sjukhus har idag den lägsta ersättningen per patientbesök (DRG) av alla sjukhus i hela landet. Att övriga sjukhus i regionen fått uppräkningsar som gör vården där dyrare, bidrar till att kostnadsökningar för Norrtäljebornas vård på andra sjukhus i regionen utgör allt större del av KSONs totala utgifter. Vänsterpartiet vill att en ny överenskommelse mellan KSON och Region Stockholm arbetas fram; en överenskommelse som tar hänsyn till de demografiska och geografiska förutsättningarna som finns i Norrtälje kommun, men som även fortsatt uppmuntrar innovation.

Regionen måste också ansvara för att bra vårdcentraler med rimlig belastning finns i hela regionen. För KSONs del handlar det om en geografiskt stor kommun, där ekonomiska och rekryteringsmässiga bekymmer finns för att kunna erbjuda primärvård i Hallstavik, Älmsta, Bergshamra och på Blidö. Vänsterpartiet anser att det är nödvändigt med särskilda

satsningar för kontinuitet i Hallstavik, även inom mödravården, t ex genom utökad hembesöksprogram.

Norrtäljemodellen 2.0

Vänsterpartiet beklagar att projektet Norrtäljemodellen 2.0 lades ned i och med pandemin. Det var ett utmärkt projekt för att ta till vara de resurser som finns på den lilla orten för att skapa trygghet och helhet runt invånaren. Projektet innehöll så väl mobil röntgen som satsningar som förenade fysioterapi och insatser mot ofrivillig ensamhet. Det är angeläget att de tankar och den vilja att samarbeta som visade sig i projektet tas till vara och byggs vidare på.

Det är viktigt att medlemsbidragen till KSON inte låses fast i överenskommelser som inte tar hänsyn till behoven, men som samtidigt innebär att vården och omsorgen kan lita på att det finns finansiering även för kommande år. En öppenhet gentemot medlemmarna där respektive fullmäktige erhåller regelbunden information om framgångar och utmaningar måste inarbetas. Att redovisa statistik kring vården i Norrtälje tillsammans med statistik för övriga regionen är också viktigt för att kunna sprida de positiva utkomsterna av Norrtäljemodellen till fler områden i regionen.

Från kommunens ansvarsområde vill vi genomföra äldreomsorgslyftet, förbättra arbetsmiljön för anställda i omsorgen och erbjuda dem tillsvidareanställningar. Av den anledningen är det viktigt att Norrtälje kommun ser till att KSON får del av de statliga bidragen för äldreomsorgslyftet utöver medlemsbidraget. Det är också viktigt att kommunen bidrar med finansiering för att förstärka elevhälsan.

Uppdrag

- ✓ Att statistik, samt utmaningar och framgångar som görs inom Norrtäljemodellen löpande presenteras i lämpligt organ inom regionen.
- ✓ Att en lösning för att erbjuda mammografi i de norra länsdelarna omgående tas fram i samarbete med Norrtälje kommun.

12. Revisionen samt övriga nämnder, kommunalförbund och stiftelser

Revisionens roll ska stärkas. Revisionen är ett av regionfullmäktiges viktigaste redskap för att få kostnadskontroll och granska organisationens effektivitet och ändamålsenlighet. Detta är nu ännu viktigare utifrån regionens mycket kärva ekonomiska läge. Vänsterpartiet anser att revisionsrapporterna ofta har mycket hög kvalitet. Det finns också en systematik kring hur rapporterna följs upp av regionstyrelsen och -fullmäktige. Men vi vill ytterligare stärka denna systematik för uppföljning och återkoppling så att rapporterna får verkligt genomslag vid regionens verksamhetsplanering och utveckling. Om revisionen har behov av utökad ekonomisk ram för att fullfölja sina uppgifter så ska den få det.

13. Investeringar

Vänsterpartiet ansluter sig till mittenkoalitionens förslag till investeringsplan för 2024–2033. Inför kommande år ser vi särskilt behov av att allmänt rusta upp psykiatrins lokaler. Inom kollektivtrafiken vill vi undersöka möjligheterna att omprioritera Roslagsbanans förlängning till Centralen. Vi anser att Roslagsbanans förlängning till T-centralen inte är en kostnadseffektiv investering. Det finns åtskilliga andra investeringar i spårutbyggnad som är mer prioriterade och ger större fördelar för resenärerna.

14. Ledning och styrning (bilaga 1-3)

Vänsterpartiet välkomnar arbetet med att ta fram färre mål och indikatorer. Färre, men väl utvalda, mål och indikatorer ger en tydligare styreffekt och minskar den administrativa bördan i verksamheterna. Det är ett led i att gå från detaljstyrning av verksamheterna till tillitsbaserad styrning. Det är av högsta vikt att motsvarande process nu sker i nämnderna. Vi har varit delaktiga i forandet av mittenkoalitionens nya mål- och indikatorsbilaga och ansluter oss till den.

15. Taxor och avgifter (bilaga 6)

Vänsterpartiet anser generellt att avgifter i offentlig verksamhet är det fördelningspolitiskt sämsta sättet att finansiera. Skattefinansiering via statsbidrag är det bästa, då skatten är progressiv. Skattefinansiering via regionskatten är det näst bästa, då det har en omfördelande effekt även om skatten inte är progressiv. Avgifter bör användas först i tredje hand eftersom de i praktiken belastar dem med små inkomster proportionellt hårdare än dem med höga inkomster. Taxor och avgifter kan användas för att styra konsumtionsmönster i önskvärd riktning.

I budget för 2024 accepterar vi de måttliga taxehöjningar inom hälso- och sjukvårdsområdet som mittenkoalitionen föreslår.

Beträffande SL-taxorna välkomnar vi att taxan för reducerat pris fryses på 2022 års nivå samt att ytterligare steg tas för fria resor för barn- och ungdomar upp till 18 år. Nu utvidgas lovkortet och barn upp till och med 11 år åker gratis i förälders sällskap. Däremot anser vi att det motverkar sitt syfte att höja taxorna för 30-dagarskort och enkelbiljetter. Det är svårt att motivera taxehöjning samtidigt som vi har en pendeltågskris och kommande neddragningar i buss och tunnelbana på grund av minskat resande efter pandemin. En taxehöjning i detta läge riskerar att ytterligare minska resandet med kollektivtrafik. Vi vill därför inte höja SL taxan under 2024 utan finansierar detta intäktsbortfall genom höjd regionskatt.

Tabellverk

Skatteintäkter

Region Stockholms skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning						
Mnkr	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	Ändring B24/23	Plan 2025	Plan 2026
Skatteintäkter	87 661	91 670	100 923	10,1%	106 322	111 763
Generella statsbidrag	7 383	7 573	7 894	4,2%	8 131	8 375
- varav läkemedelsförmånen	7 362	7 573	7 894	4,2%	8 131	8 375
- varav övriga generella statsbidrag	21	0	0	0,0%	0	0
Kommunalekonomisk utjämning	-2 284	-5 041	-4 039	-19,9%	-5 140	-5 925
- varav inkomstutjämning	-2 424	-2 897	-3 289	13,5%	-3 502	-3 665
- varav kostnadsutjämning	-1 580	-2 272	-2 296	1,0%	-2 425	-2 563
- varav regleringsbidrag/avgift	1 720	128	1 546	1108,4%	787	303
Summa skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	92 760	94 202	104 778	11,2%	109 314	114 213
Förändring från föregående år, mkr		1 442	10 576	0,0%	4 536	4 899
Förändring från föregående år, procent		1,6%	11,2%	0,0%	4,3%	4,5%
Budget 2023		89 814	91 566	0,0%	90 857	
Differens			13 212	0,0%	18 457	
Varav Budget 2023 utjämning		-2 572	-3 711		-4 296	
Differens			-328		-844	

Resultaträkning

Resultaträkning	Utfall	Budget	Prognos	Budget	Ändring	Plan	Plan
Mnkr	2022	2023	2023	2024	B24/Pr23	2025	2026
Verksamhetens intäkter	30 358	29 809	29 716	28 894	-2,8%	29 264	30 123
Personalkostnader och inhyrd personal	-33 124	-31 683	-33 648	-36 396	8,2%	-37 091	-38 330
Pensionskostnader	-5 163	-7 193	-7 707	-8 734	13,3%	-6 221	-5 536
Köpt hälso- och sjukvård, tandvård, mm.	-25 503	-26 518	-28 050	-29 731	6,0%	-31 202	-33 522
Köpt trafik	-16 223	-16 285	-15 935	-17 081	7,2%	-16 379	-17 057
Övriga kostnader	-29 114	-33 435	-30 815	-31 933	3,6%	-32 805	-34 867
Verksamhetens kostnader	-109 126	-115 113	-116 155	-123 874	6,6%	-123 698	-129 312
Avskrivningar	-6 890	-7 264	-7 054	-7 656	8,5%	-8 107	-8 632
Verksamhetens nettokostnader	-85 658	-92 567	-93 493	-102 637	9,8%	-102 541	-107 821
Skatteintäkter	87 661	91 670	92 941	100 923	8,6%	106 322	111 763
Generellt statsbidrag	7 383	7 573	7 665	7 894	3,0%	8 131	8 375
Utgjämningssystemet	-2 284	-5 041	-4 095	-4 039	-1,4%	-5 140	-5 925
Summa samlade skatteintäkter	92 760	94 202	96 511	104 778	8,6%	109 314	114 213
Verksamhetens resultat	7 102	1 635	3 018	2 142	-29,0%	6 773	6 392
Finansiella intäkter	87	73	199	162	-18,2%	144	140
Räntekostnader mm.	-1 333	-1 440	-1 483	-1 890	27,4%	-2 218	-2 287
Pensionskostnader finansiell del	-891	-3 724	3 747	-4 446	18,7%	-1 825	-1 116
Årets resultat	4 965	-3 456	-2 013	-4 032	0	2 874	3 128

Anslag

Mnkr	Budget 2023	Budget 2024	Ändring B23/B24	Plan 2025	Plan 2026
Hälso- och sjukvårdsnämnden	63 779,6	66 873,8	4,9%	69 582,0	72 494,4
Primärvårdsnämnden	12 009,5	14 375,9	19,7%	15 085,4	15 818,0
Patientnämnden	33,9	35,0	3,3%	36,1	37,3
Trafiknämnden	12 278,5	14 176,8	15,5%	14 692,4	15 174,8
- varav trafikförvaltningen	10 887,8	12 619,3	15,9%	13 072,2	13 543,2
- varav färdtjänstverksamheten	1 177,0	1 195,0	1,5%	1 195,0	1 195,0
- varav förvaltning för utbyggd tunnelbana	213,8	362,5	69,6%	425,2	436,6
Kulturnämnden	568,3	644,0	13,3%	663,4	683,4
Regionstyrelsen	2 752,6	2 827,0	2,7%	2 916,7	3 008,4
- varav regionledningskontoret	514,0	556,2	8,2%	557,6	558,5
- varav politiska organisationen	210,2	205,2	-2,4%	205,2	205,2
- varav bidrag och övrigt	2 028,4	2 065,6	1,8%	2 153,9	2 244,7
Klimat- och regionutvecklingsnämnden	186,7	171,4	-8,2%	177,8	184,4
Fastighets- och servicenämnden	0,0	32,0	0,0%	32,0	32,0
Revisorskollegiet	38,5	39,5	2,6%	40,5	41,5
Summa anslag	91 647,6	99 175,4	8,2%	103 226,4	107 474,2

Resultatkrav

Mnkr	Budget 2023	Prognos 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Hälso- och sjukvård					
Hälso- och sjukvårdsnämnden	0,0	-608,6	0,0	0,0	0,0
Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje	0,0	-96,1	0,0	0,0	0,0
Primärvårdsnämnden	0,0	-112,5	0,0	0,0	0,0
Patientnämnden	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0
Stockholms läns sjukvårdsområde	201,0	-100,0	0,0	201,0	201,0
Karolinska Universitetssjukhuset	44,0	-600,0	54,0	59,0	59,0
Södersjukhuset AB	21,0	-165,0	26,0	26,0	26,0
Danderyds Sjukhus AB	24,0	-155,0	23,0	23,0	23,0
Södertälje Sjukhus AB	5,0	-63,0	6,0	6,0	6,0
S:t Eriks Ögonsjukhus AB	7,0	13,6	7,0	7,0	7,0
Folktandvården Stockholms Län AB	-12,4	0,0	-55,0	115,0	115,0
Ambulanssjukvården i Storstockholm AB	6,0	0,0	7,0	7,0	7,0
Tobiasregistret AB	0,0	14,1	0,0	0,0	0,0
MediCarrier AB	3,5	-3,5	3,4	11,0	11,0
Hälso- och sjukvård totalt	299,1	-1 874,5	71,5	455,0	455,0

Kollektivtrafik					
Trafiknämnden	-1 166,0	-642,8	-254,0	794,0	794,0
- varav trafikförvaltningen	32,0	95,4	41,0	41,0	41,0
- varav färdtjänstverksamheten	4,0	37,0	4,0	4,0	4,0
- varav förvaltning för utbyggd tunnelbana	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
AB Storstockholms Lokaltrafik	-1 202,0	-775,2	-299,0	749,0	749,0
- varav AB SL Finans	0,0	230,4	0,0	0,0	0,0
- varav SL Nya Tunnelbanan AB	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- varav Waxholms Ångfartygs AB	0,0	24,6	0,0	11,0	11,0
Kollektivtrafik totalt	-1 166,0	-642,8	-254,0	794,0	794,0
Kultur					
Kulturnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stockholm Film AB	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kultur totalt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Regionstyrelsen	0,0	143,4	0,0	0,0	0,0
Klimat- och regionutvecklingsnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fastigheter och service					
Fastighets- och servicenämnden	493,0	614,4	494,0	593,0	599,0
- varav serviceförvaltningen	-65,0	-120,6	-79,0	8,0	8,0
- varav fastighetsförvaltningen	558,0	735,0	573,0	585,0	591,0
Locum AB	-12,1	-12,1	4,0	4,0	4,0
Fastigheter och service totalt	480,9	602,3	498,0	597,0	603,0
Övriga					
Revisorskollegiet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Landstingshuset Stockholm AB	0,0	-31,8	0,0	0,0	0,0
AB SLL Internfinans	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Koncerngemensamma funktioner					
Skadekontot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Koncernfinansiering	-3 070,2	-210,0	-4 347,9	1 028,4	1 276,3
Totalt	-3 456,2	-2 013,4	-4 032,4	2 874,4	3 128,3

* Avser resultat före bokslutsdispositioner och skatt, justerat för kostnadseffekt för förändrad diskonteringsränta för pensioner hos bolagen.

Resultat per enhet

Hälsa- och sjukvårdsnämnden

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Mnkr				
Intäkter	82 519	87 921	87 374	91 007
- varav anslag	61 780	66 874	69 582	72 494
Köpt vård	-65 887	-71 654	-74 939	-78 523
Läkemedelsförmånen	-7 402	-7 761	-8 068	-7 944
Övriga kostnader inkl. finansnetto	-9 230	-8 506	-4 367	-4 541
<i>Summa kostnader</i>	<i>-82 519</i>	<i>-87 921</i>	<i>-87 374</i>	<i>-91 007</i>
Resultat	0	0	0	0

Primärvårdsnämnden

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Mnkr				
Intäkter	12 311	14 607	15 317	16 050
- varav anslag	12 009	14 376	15 085	15 818
Kostnader	-12 311	-14 607	-15 317	-16 050
Resultat	0	0	0	0

Patientnämnden

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Mnkr				
Intäkter	39	41	38	39
- varav anslag	34	35	36	37
Kostnader	-39	-41	-38	-39
Resultat	0	0	0	0

Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Mnkr				
Medlemsbidrag	1 422	1 862	1 990	2 061

Trafiknämnden inkl. FUT

Mnkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Intäkter	26 309	28 447	28 930	27 965
- varav anslag	12 279	14 177	14 692	15 175
- varav biljettintäkter	9 265	9 489	9 701	9 929
Summa kostnader	-27 475	-28 701	-28 136	-27 171
Resultat	-1 166	-254	794	794

Trafikförvaltningen

Mnkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Intäkter	12 628	13 059	13 368	13 967
- varav anslag	10 888	12 619	13 072	13 543
Kostnader	-12 596	-13 018	-13 327	-13 926
Resultat	32	41	41	41

Förvaltning för utbyggd tunnelbana

Mnkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Intäkter	748	1 202	1 255	1 263
- varav anslag	214	363	425	437
Kostnader	-748	-1 202	-1 255	-1 263
Resultat	0	0	0	0

AB Storstockholms Lokaltrafik

Mnkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Intäkter	24 241	24 091	24 371	25 211
- varav biljettintäkter	9 258	9 528	9 738	9 966
Summa kostnader	-25 443	-24 390	-23 622	-24 462
Resultat	-1 202	-299	749	749

Färdtjänstverksamhet

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Mnkr				
Intäkter	1 893	1 978	2 124	2 291
- varav anslag	1 177	1 195	1 195	1 195
Kostnader	-1 889	-1 974	-2 120	-2 287
Resultat	4	4	4	4

Kulturnämnden

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Mnkr				
Intäkter	624	665	678	703
- varav anslag	568	644	663	683
Kostnader	-624	-665	-678	-703
Resultat	0	0	0	0

Regionledningskontoret

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Mnkr				
Intäkter	3 209	3 079	3 113	2 751
- varav anslag	2 753	2 827	2 917	3 008
Kostnader	-3 209	-3 079	-3 113	-2 751
- varav regionledningskontoret	-514	-556	-558	-558
- varav politiska organisationen	-210	-205	-205	-205
- varav bidrag och övrigt	-2 028	-2 066	-2 154	-2 245
Resultat	0	0	0	0

Serviceförvaltningen

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Mnkr				
Intäkter	1 879	1 934	1 973	2 012
- varav anslag	0	32	32	32
Kostnader	-1 944	-2 013	-1 965	-2 004
Resultat	-65	-79	8	8
<i>Resultat exklusive pensionseffekt</i>	<i>6</i>	<i>8</i>	<i>8</i>	<i>8</i>

Fastighetsförvaltningen

Mnkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Intäkter	6 170	6 309	6 571	6 584
- varav anslag	0	0	0	0
Kostnader	-5 612	-5 736	-5 986	-5 993
Resultat	558	573	585	591

Fastighets- och servicenämnden

Mnkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Intäkter	7 983	8 178	8 478	8 531
- varav anslag	0	32	32	32
Kostnader	-7 490	-7 684	-7 885	-7 932
Resultat	493	494	593	599
<i>Resultat exklusive pensionseffekt</i>	<i>564</i>	<i>581</i>	<i>593</i>	<i>599</i>

Locum AB

Mnkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Intäkter	402	403	402	402
Kostnader	-414	-399	-398	-398
Resultat	-12	4	4	4
<i>Resultat exklusive pensionseffekt</i>	<i>-12</i>	<i>4</i>	<i>4</i>	<i>4</i>

Revisorskontoret

Mnkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Intäkter	45	46	43	44
- varav anslag	39	40	41	42
Kostnader	-45	-46	-43	-44
Resultat	0	0	0	0

Skadekonto

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Mnkr				
Intäkter	19	19	19	19
Kostnader	-19	-19	-19	-19
Resultat	0	0	0	0

Klimat- och regionutvecklingsnämnden

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Mnkr				
Intäkter	188	173	178	184
- varav anslag	187	171	178	184
Kostnader	-188	-173	-178	-184
Resultat	0	0	0	0

Stockholms läns sjukvårdsområde

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2026
Mnkr			
Resultat	201	0	201

Karolinska Universitetssjukhuset

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2026
Mnkr			
Resultat	44	54	59

Landstingshuset i Stockholm AB

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2026
Mnkr			
Resultat	0	0	0

**Avser resultat före bokslutsdispositioner och skatt, justerat för kostnadseffekt för förändrad diskonteringsränta för pensioner hos bolagen.*

Södersjukhuset AB

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2026
Mnkr			
Resultat	21	26	26

Danderyds Sjukhus AB

	Budget	Budget	Plan
Mnkr	2023	2024	2026
Resultat	24	23	23

Södertälje Sjukhus AB

	Budget	Budget	Plan
Mnkr	2023	2024	2026
Resultat	5	6	6

S:t Eriks Ögonsjukhus AB

	Budget	Budget	Plan
Mnkr	2023	2024	2026
Resultat	7	7	7

Folkandvården Stockholms Län AB

	Budget	Budget	Plan
Mnkr	2023	2024	2026
Resultat	-12	-55	115
<i>Resultat exklusive pensionseffekt</i>	100	110	115

Ambulanssjukvården i Storstockholm AB

	Budget	Budget	Plan
Mnkr	2023	2024	2026
Resultat	6	7	7

Tobiasregistret AB

	Budget	Budget	Plan
Mnkr	2023	2024	2026
Resultat	0	0	0

MediCarrier AB

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2026
Mnkr			
Resultat	4	3	11
<i>Resultat exklusive pensionseffekt</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>11</i>

Film Stockholm AB

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2026
Mnkr			
Resultat	0	0	0

Koncernfinansiering

	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Mnkr				
Intäkter	109 625	121 358	124 243	128 028
Kostnader	-112 696	-125 706	-123 215	-126 752
Resultat	-3 070	-4 348	1 028	1 276

Känslighetsanalys

Känslighetsanalys	-3%	-2%	-1%	Budget 2024	+1 %	+2 %	+3 %
Mnkr							
Intäkter							
Verksamhetens intäkter	-867	-578	-289	28 894	289	578	867
- varav biljettintäkter	-286	-191	-95	9 528	95	191	286
Samlade skatteintäkter	-3 143	-2 096	-1 048	104 778	1 048	2 096	3 143
Kostnader							
Personalkostnader och inhyrd personal	1 092	728	364	-36 396	-364	-728	-1 092
Pensionskostnader	262	175	87	-8 734	-87	-175	-262
Köp hälso- och sjukvård	892	595	297	-29 731	-297	-595	-892
Köpt trafik	512	342	171	-17 081	-171	-342	-512
Övriga kostnader	958	639	319	-31 933	-319	-639	-958
Avskrivningar	230	153	77	-7 656	-77	-153	-230
Finansiella intäkter	-5	-3	-2	162	2	3	5
Räntekostnader mm.	57	38	19	-1 890	-19	-38	-57
Pensionskostnader finansiell del	133	89	44	-4 446	-44	-89	-133
Summa kostnader	4 131	2 754	1 377	-137 705	-1 377	-2 754	-4 131

Balansräkning

Balansräkning	Utfall	Prognos	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2022	2023	2024	2025	2026
Tillgångar					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	628	939	880	948	1 039
Materiella anläggningstillgångar	135 453	143 740	158 305	169 079	173 840
Finansiella anläggningstillgångar	3 121	3 117	3 117	3 117	3 117
Summa anläggningstillgångar	139 201	147 796	162 302	173 143	177 995
Omsättningstillgångar					
Övriga omsättningstillgångar	13 864	13 070	14 125	14 187	14 257
Kassa och bank	2 766	2 133	2 086	2 086	2 086
Summa omsättningstillgångar	16 630	15 203	16 211	16 273	16 343
Summa tillgångar	155 831	162 999	178 512	189 416	194 338
Eget Kapital					
Årets resultat	4 965	-2 013	-4 032	2 874	3 128
Övrigt eget kapital	22 036	24 259	24 957	20 924	23 798
Summa eget kapital	27 001	22 245	20 924	23 798	26 927
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	36 019	42 016	49 419	51 213	52 237
Andra avsättningar	619	694	416	415	415
Summa avsättningar	36 638	42 710	49 835	51 629	52 652
Skulder					
Långfristiga skulder lån och leasing	36 301	33 051	39 580	40 978	36 203
Övriga långfristiga skulder	26 050	34 839	39 378	44 131	50 754
Summa långfristiga skulder	62 351	67 890	78 957	85 110	86 957
Kortfristiga skulder	29 841	30 155	28 796	28 879	27 802
Summa skulder	92 192	98 044	107 753	113 989	114 759
Eget kapital, avsättningar och skulder	155 831	162 999	178 512	189 416	194 338
<i>Ansvarsförbindelse för pensioner</i>	<i>22 613</i>	<i>21 809</i>	<i>22 185</i>	<i>22 859</i>	<i>21 975</i>
<i>Soliditet inklusive ansvarsförbindelsen</i>	<i>2,8%</i>	<i>0,3%</i>	<i>-0,7%</i>	<i>0,5%</i>	<i>2,5%</i>

Kassaflöde

Kassaflödesanalys	Utfall	Prognos	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2022	2023	2024	2025	2026
Den löpande verksamheten					
Årets resultat	1 821	-2 013	-4 032	2 874	3 128
Justering för ej likviditetspåverkande poster*	10 178	10 383	15 807	9 531	13 510
Minskning av avsättningar pga utbetalningar	0	0	0	0	0
<i>Medel från verksamheten före förändringar av rörelsekapital</i>	<i>11 999</i>	<i>8 370</i>	<i>11 774</i>	<i>12 406</i>	<i>16 638</i>
Ökning(-) resp minskning(+) av förråd och varulager	171	-58	-23	-37	-41
Ökning(-) resp minskning(+) kortfristiga fordringar	-4 066	851	-1 032	-25	-29
Ökning (+) resp minskning (-) av kortfristiga skulder	4 076	314	-1 359	83	-1 077
(exkl leasing- och lånefinansiering)	0	0	0	0	0
Kassaflöde från den löpande verksamheten	12 179	9 477	9 360	12 427	15 491
Investeringsverksamheten					
Investering i immateriella anläggningstillgångar	92	0	0	0	0
Försäljning av immateriella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Investering i materiella anläggningstillgångar	-13 013	-14 627	-22 461	-18 813	-17 580
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Investering i finansiella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-12 921	-14 627	-22 461	-18 813	-17 580
Finansieringsverksamheten					
Nyupptagna lån	0	0	4 707	1 434	0
Amortering av långfristiga skulder	0	0	0	0	0
Ökning/minskning långfristiga fordringar	-1 723	4	0	0	0
Förändring långfristiga skulder	4 242	4 738	8 479	5 184	2 206
Förändring av leasingfinansiering	-1 303	-1 009	-134	-231	-117
Erhållna bidrag	0	0	0	0	0
Minskning av avsättningar pga utbetalningar	0	0	0	0	0
Övrig finansiering	0	0	0	0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	1 216	3 733	13 053	6 386	2 089
Utbetalning bidrag till statlig infrastruktur					
Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur	0	0	0	0	0
Årets kassaflöde	474	-1 417	-48	0	-0
Likvida medel vid årets början	6 462	2 766	2 133	2 086	2 086
Likvida medel vid årets slut	6 936	1 349	2 086	2 086	2 086

Finansieringsbudget

Mnkr	Utfall 2022	Prognos 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Investeringar	13 013	16 711	21 675	20 546	15 065
Finansiering egen likviditet	-9 541	-7 588	-10 380	-14 160	-8 201
Medfinansiering	-3 472	-9 123	-4 719	-4 987	-6 864
Lån- och leasingfinansiering	0	0	-6 577	-1 399	0
Resultat	0	0	0	0	0
<i>Finansieringsgrad (exkl. medfinansiering)</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>61%</i>	<i>91%</i>	<i>100%</i>

Vänsterpartiet Region Stockholm